

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

OKRAJNO SODIŠČE V LJUBLJANI
Prejeto: 6.11.2014
dne 6.11.2014
Vpisničar

SODBA

V IMENU LJUDSTVA

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v senatu, ki so ga sestavljali vrhovni sodnici in sodniki Branko Masleša, kot predsednik, ter Vesna Žalik, mag. Damijan Florjančič, Marko Šorli in Maja Tratnik, kot člani,

ob sodelovanju višje pravosodne svetovalke Ane Kirm, kot zapisnikarice,

v kazenski zadevi zoper obsojene: **IVAN JANŠA, IVAN ČRNKOVIČ** in **ANTON KRKOVIČ**, zaradi kaznivih dejanj **po prvem odstavku 269. člena v zvezi s 25. členom, po prvem odstavku 269.a člena in po prvem odstavku 269. člena Kazenskega zakonika,**

o **zahtevah za varstvo zakonitosti** zagovornikov obsojenega Ivana Janše, odvetnikov Odvetniške pisarne Matoz, o.p., d.o.o. iz Kopra, zagovornika obsojenega Ivana Črnkoviča, Dejana Markoviča, odvetnika v Ljubljani, in zagovornikov obsojenega Antona Krkoviča, odvetnikov Odvetniške pisarne Hribernik Petrič Brezinščak iz Ljubljane, zoper sodbo Višjega sodišča v Ljubljani II Kp 2457/2010 z dne 21. 3. 2014, v zvezi s sodbo Okrajnega sodišča v Ljubljani II K 2457/2010 z dne 5. 6. 2013,

po dne 30. septembra in 1. oktobra 2014 opravljeni seji, dne **1. oktobra 2014**

RAZSODILO:

- I. Zahteve za varstvo zakonitosti zagovornikov obsojenih Ivana Janše, Ivana Črnkoviča in Antona Krkoviča se zavrmejo.
- II. Obsojeni Ivan Janša, Ivan Črnkovič in Anton Krkovič so dolžni plačati vsak sodno takso v višini 1.000,00 EUR.

OBRAZLOŽITEV:

1. Okrajno sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 5. 6. 2013 spoznalo za krive obsojenega Ivana Janšo kaznivega dejanja sprejemanja daril za nezakonito posredovanje po prvem odstavku 269. člena v zvezi s 25. členom Kazenskega zakonika (v nadaljevanju KZ), obsojenega Ivana Črnkoviča za kaznivo dejanje dajanja daril za nezakonito posredovanje po prvem odstavku 269.a člena KZ ter obsojenega Ivana Krkoviča za kaznivo dejanje sprejemanja daril za nezakonito posredovanje po prvem odstavku 269. člena KZ. Obsojenemu Ivanu Janši je izreklo kazen 2 (dve) leti zapora, obsojenima Ivanu Črnkoviču in Antonu Krkoviču pa vsakemu 1 (eno) leto in 10 (deset) mesecev zapora. Obsojencem je izreklo stranske denarne kazni, vsakemu v višini 37.000,00 (sedemintrideset tisoč) EUR, ki so jih dolžni plačati v roku 3 (treh) mesecev. Način izvršitve denarne kazni je določilo skladno s šestim odstavkom 38. člena KZ. Na podlagi določbe prvega odstavka 95. člena Zakona o kazenskem postopku (v nadaljevanju ZKP) je odločilo, da so obsojenci dolžni povrniti stroške kazenskega postopka iz 1. do 5. točke drugega odstavka 92. člena ZKP, ki bodo odmerjeni s posebnim sklepom, ter sodno takso, ki bo odmerjena po pravnomočnosti sodbe. S sklepoma z dne 28. 9. 2011 in 27. 5. 2013 je sodišče prve stopnje zavrnilo predloge zagovornikov obsojenih Ivana Črnkoviča, Ivana Janše in Jožeta Zagožna za izločitev dokazov (kazenski postopek zoper obdolženega Jožeta Zagožna je bil na glavni obravnavi dne 7. 1. 2013 iz razloga smotrnosti izločen). Višje sodišče v Ljubljani je s sodbo z dne 21. 3. 2014 zavrnilo pritožbe zagovornikov obsojenih Ivana Janše, Ivana Črnkoviča in Antona Krkoviča kot neutemeljene in potrdilo sodbo sodišča prve stopnje. Odločilo je, da so obsojenci dolžni plačati sodne takse kot strošek pritožbenega postopka.

2. Zoper pravnomočno sodbo so vložili zahteve za varstvo zakonitosti:
- zagovorniki obsojenega Ivana Janše (dne 11. 6. 2014) iz razlogov po 1., 2. in 3. točki prvega odstavka 420. člena ZKP, razloge so dopolnili v dopolnitvi zahteve (dne 28. 7. 2014), v dopolnitvi zahteve pa uveljavljajo kršitev pravice do neodvisnega in nepristranskega sodišča; predlagali so, naj Vrhovno sodišče razveljavi sodbo višjega sodišča in sodbo okrajnega sodišča v delu, ki se nanaša na obsojenega Ivana Janšo;
 - zagovornik obsojenega Ivana Črnkoviča (dne 14. 7. 2014) zaradi bistvene kršitve določb kazenskega postopka po 8., 9. in 11. točki prvega odstavka 371. člena ZKP in po drugem odstavku 371. člena ZKP ter zaradi kršitve kazenskega zakona po 1. točki 372. člena ZKP; predlagal je, naj Vrhovno sodišče zahtevi za varstvo zakonitosti ugodi in izpodbijano sodbo na podlagi prvega odstavka 426. člena ZKP spremeni tako, da obsojenega Ivana Črnkoviča oprosti obtožbe, izpodbijani sklep okrajnega sodišča II K 2457/2010 z dne 27. 5. 2013 pa spremeni tako, da predlagane dokaze izloči iz kazenskega spisa, podrejeno pa se zavzema za razveljavitev pravnomočne sodbe in vrnitev zadeve sodišču prve stopnje v novo sojenje; zagovornik je predlagal tudi, da naj Vrhovno sodišče, skladno s četrtrim odstavkom 423. člena ZKP, odredi, da se izvršitev pravnomočne sodbe odloži oziroma prekine;
 - zagovorniki obsojenega Antona Krkoviča (dne 3. 7. 2014) iz razlogov po 1. in 2. točki prvega odstavka 420. člena ZKP; Vrhovnemu sodišču so predlagali, naj zahtevi za varstvo zakonitosti ugodi ter izpodbijani sodbi okrajnega in višjega sodišča spremeni tako, da obsojenca oprosti obtožbe, podrejeno pa se zavzemajo za razveljavitev obeh sodb ter vrnitev zadeve sodišču prve stopnje v novo sojenje.
3. Vrhovni državni tožilec mag. Andrej Ferlinc je v pisnih odgovorih na zahteve (dne 9. 7. 2014 na zahtevo Odvetniške družbe Matoz, dne 16. 7. 2014 na zahtevo Odvetniške pisarne Hribernik Petrič Brezinščak in dne 5. 8. 2014 na zahtevo odvetnika Dejana Markoviča in dopolnitev zahteve Odvetniške družbe Matoz), podanih na podlagi določbe drugega odstavka 423. člena ZKP, predlagal, naj se zahteve in dopolnitev zahteve zavrnejo kot neutemeljene. Kršitve kazenskega zakona in določb kazenskega postopka, ki jih uveljavljajo, niso podane, uveljavljajo pa tudi razlog zmotne ugotovitve dejanskega stanja, česar z vloženim izrednim pravnim sredstvom ni dovoljeno uveljavljati.
4. O odgovorih državnega tožilca so se pisno izjavili zagovorniki obsojenega Ivana Janše (dne 14. 7. in 14. 8. 2014) in zagovornik obsojenega Ivana Črnkoviča (dne 29. 8. 2014).

5. Zahteve za varstvo zakonitosti niso utemeljene.
6. Zahtevo za varstvo zakonitosti je po določbi prvega odstavka 420. člena ZKP mogoče vložiti zaradi kršitve kazenskega zakona, zaradi bistvene kršitve določb kazenskega postopka iz prvega odstavka 371. člena ZKP in zaradi drugih kršitev kazenskega postopka, če so te vplivale na zakonitost sodne odločbe; v tem primeru mora vložnik zahteve izkazati kršitev in obrazložiti njen vpliv na to, da je odločba nezakonita. Kot razlog za vložitev zahteve je izrecno izključeno uveljavljanje zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja (drugi odstavek 420. člena ZKP). Pri odločanju se Vrhovno sodišče omeji na preizkus tistih kršitev zakona, na katere se sklicuje vložnik v zahtevi (prvi odstavek 424. člena ZKP), ki morajo biti konkretizirane in ne le poimensko navedene. Na kršitve iz prvega odstavka se sme vložnik sklicevati samo, če jih ni mogel uveljavljati v pritožbi, ali če jih je uveljavljal pa jih sodišče druge stopnje ni upoštevalo (peti odstavek 420. člena ZKP).

K zatrjevanim kršitvam kazenskega zakona (1. točka prvega odstavka 420. člena ZKP).

7. Obsojeni Janša in obsojeni Krkovič sta bila spoznana za kriva kaznivega dejanja sprejemanja daril za nezakonito posredovanje po prvem odstavku 269. člena KZ, da sta sprejela obljubo nagrade (obsojeni Janša za drugega, za stranko SDS, obsojeni Krkovič pa zase), zato da bi izkoristila svoj vpliv in posredovala, da se opravi uradno dejanje. Obsojeni Janša je dejanje storil v sosterilstvu z Zagožnom. Obsojeni Črnkovič pa je bil spoznan za krivega kaznivega dejanja dajanja daril za nezakonito posredovanje po prvem odstavku 269.a člena KZ, da je drugim obljubil nagrado, da bi izkoristili svoj vpliv in posredovali, da se opravi uradno dejanje.
8. V zahtevah za varstvo zakonitosti zagovorniki obsojencev navajajo, da v opisu dejanj niso navedeni vsi zakonski znaki kaznivih dejanj, za katere so bili obsojenci spoznani za krive.
9. Zagovorniki obsojenega Janše v zahtevi za varstvo zakonitosti in njeni dopolnitvi uveljavljajo, da v opisu dejanja v pravnomočni sodbi ni konkretiziran zakonski znak kaznivega dejanja sprejemanja daril za nezakonito posredovanje, to je sprejem obljube nagrade. V izreku sodbe ni opisan izvršitveni način oziroma ni konkretiziran način storitve kaznivega dejanja, navedeno je, da je bila obljuba sprejeta na neugotovljen komunikacijski način. Sprejem obljube je zakonski znak kaznivega dejanja. Ta znak ni substanciran niti v obtožnem aktu niti v izreku sodbe, saj ni konkretno opisano obsojenčevo ravnanje, ki bi predstavljalo sprejem obljube nagrade. Ni opisano, da je s sprejemom obljube seznanil dajalca obljube, in tudi ni navedeno, kakšna je bila višina dane obljube, ki naj bi jo sprejel glede na navedbe, da naj bi sprejel obljubo plačila provizije za prodajo po pogodbi, ki je

bila dogovorjena v 4,2 % proviziji za Wolfa (kot poseben bonus). Ne strinjajo se s stališčem višjega sodišča, da je sprejem obljube, ki ga višje sodišče sicer šteje kot nekakšen subjektivni znak kaznivega dejanja (česar zagovorniki ne problematizirajo), dovolj določno determiniran že v samem zakonu in da zato tega zakonskega znaka, razen v abstraktnem opisu dejanja, ni potrebno natančneje opredeliti v konkretnem delu opisa. Menijo, da je sprejem obljube kot zakonski znak kaznivega dejanja pomensko odprt, česar sodišče ni upoštevalo. Izraz sprejeti obljubo ni isto kot prejeti obljubo v pomenu izvedeti zanjo. Obljuba darila ali nagrade se sprejme, ko je izraženo soglasje za njeno izpolnitev, ob prevzemu nasprotno obveznosti izrabljanja položaja ali vpliva za posredovanje pri uradnem dejanju določene uradne osebe. Sprejetje obljube je izvršeno šele s pristankom na določeno nasprotno obveznost. Ne gre torej za goli sprejem obljube nagrade, temveč se mora sprejem kazati v zavesti in volji prejemnika, da obljubo dejansko sprejema in z njo soglaša, pri čemer se mora tudi zavedati, da je obljuba dana z namenom podkupovanja, torej da je v zavesti prejemnika, da bo izkoristil svoj vpliv in posredoval, da se opravi kakšno uradno dejanje. Zavedanje prejemnika pa mora biti jasno in nedvoumno izraženo oziroma manifestirano v zunanjem svetu. Vse navedeno pa v opisu dejanja ni opisano. Ker je po mnenju zagovornikov sodišče v pravnomočni sodbi kršilo kazenski zakon, je prekršilo tudi 28. in 29. člen Ustave Republike Slovenije (v nadaljevanju Ustava).

10. Tudi zagovorniki obsojenega Krkoviča navajajo, da iz opisa dejanja ni razviden konkreten opis obsojenčevega ravnanja, ki bi predstavljal sprejem obljube nagrade. V sodbi je le zapisano, da naj bi obsojenec „bil seznanjen“ s strani Črnkoviča, da bo sprejel provizijo „s čimer naj bi tudi že sprejel obljubo“. Zagovorniki menijo, da ni mogoče preprosto enačiti seznanitve s samim sprejemom obljube, saj gre za dva vsebinsko različna pravna in dejanska pojma in sta se tako tožilstvo v obtožnem aktu kot sodišče v sodbi poslužila ne samo nekorektne, ampak tudi nedopustne formulacije opisa storitve kaznivega dejanja. Sprejem obljube, ki bi ga moral obsojenec izraziti ob seznanitvi z nagrado, bi moral biti natančno opisan in opredeljen. Navajajo, da ob dejstvu, da ne tožilstvo in ne sodišče nista z ničemer konkretizirala, kako naj bi Krkovič sprejel obljubo Črnkoviča, in ko le obljubo povezujeta s Krkovičevim povsem formalnim ne pa tudi dejanskim položajem v Slovenski vojski, je moč ugotoviti, da gre le za inkriminacijo statusa, ki ga je Krkovič formalno imel in njegove osebnosti kot „osebnega prijatelja“ predsednika vlade, ne pa za inkriminacijo njegovih dejanj (te navedbe, čeprav so zapisane v delu zahteve, ki se nanaša na trditve o Krkovičevem položaju in izpodbijanju ugotovitev, da je Krkovič imel vpliv, Vrhovno sodišče šteje kot uveljavljanje kršitve kazenskega zakona).
11. Zagovornik obsojenega Črnkoviča zatrjuje, da je podana kršitev kazenskega zakona po 1. točki 372. člena ZKP oziroma, kot navaja, kršitev ustavnega načela zakonitosti, saj dejanje, ki je opisano v izreku sodbe, ne predstavlja kaznivega

dejanja. Navaja, da v opisu dejanja niso navedeni vsi zakonski znaki kaznivega dejanja po prvem odstavku 269.a člena KZ. Opis je v nasprotju s 434. členom ZKP, posledično pa tudi v nasprotju z 28. in 29. členom Ustave. Zakonski znak – obljubil nagrado – ni konkretiziran, zato dejanje, opisano v izreku sodbe, ni kaznivo dejanje. Ne strinja se z razlago sodišč prve in druge stopnje, da so zakonski znaki opisani (stran 57 sodbe sodišča prve stopnje in 56. točka sodbe sodišča druge stopnje).

12. Zagovorniki obsojenih Janše in Črnkoviča s smiselno enakimi navedbami uveljavljajo, da je sodišče na podlagi indičnih dokazov naknadno sklepalo, da obstajajo dejstva, ki jih tožilec sploh ni navedel, in šele iz teh dejstev izhaja domneva, da je bila obljuba sprejeta oziroma da naj bi bila dana obljuba nagrade. Navajajo, da je sodišče, ko je uporabilo dejstva, ki jih tožilec ni navedel, dopolnilo opis dejanj obsojencev tako, da je šele s tem postalo kaznivo. Po oceni zagovornika obsojenega Črnkoviča je bilo prekršeno ustavno načelo zakonitosti, ker tožilec v opisu dejanja ni navedel niti enega ključnega dejstva, ki predstavlja element kaznivega dejanja. Gre pa tudi za kršitev načela *actore non probante reus absolvitur* (če tožilec ne predloži dokazov, se obdolženi oprosti). Tudi po oceni zagovornikov obsojenega Janše sodišče ne sme uporabiti dejstev, ki jih tožilec ni navedel in na takšen način „zakrpati“ pomanjkljivega obtožnega akta v obrazložitvi sodbe.
13. Kaznivi dejanji sprejemanja daril za nezakonito posredovanje po 269. členu KZ in dajanja daril za nezakonito posredovanje po 269.a členu KZ sodita med kazniva dejanja zoper uradno dolžnost in javna pooblastila iz XVI. poglavja Kazenskega zakonika. Varstveni objekt pri obeh kaznivih dejanjih je skupen vsem korupcijskim kaznivim dejanjem (še kaznivi dejanji jemanja podkupnine po 267. členu in dejanja podkupnine po 268. členu KZ). Pri teh kaznivih dejanjih je objekt kazenskopravnega varstva zavzemanje celotne družbe in vsakega posameznika za pravilno in zakonito delovanje državnih in drugih služb, ki delujejo v javnem interesu, ker lahko samo tako izpolnjujejo svojo družbeno funkcijo – interes državljanov, da te službe pravilno in zakonito delujejo. *Ratio legis* inkriminacije vseh korupcijskih kaznivih dejanj je preprečevanje in zatiranje korupcije kot nezaželenega in škodljivega družbenega pojava, ki vodi do nezaupanja državljanov v delovanje javne uprave, zakonodajo in oblast (Primož Baucon, Korupcijska kazniva dejanja zoper uradno dolžnost in javna pooblastila, Pravosodni bilten 1/2006). Z novelo Kazenskega zakonika (KZ-B) iz leta 2004 je bilo spremenjeno kaznivo dejanje nezakonitega posredovanja zaradi uskladitve določb Kazenskega zakonika z 12. členom Kazenskopravne konvencije o korupciji (Zakon o ratifikaciji Kazenskopravne konvencije o korupciji – v nadaljevanju MKKK – Ur. l. RS Mednarodne pogodbe, št. 7/20 z dne 24. 3. 2000). MKKK obravnava nezakonito posredovanje (aktivno in pasivno) v 12. členu, v katerem je navedeno, da pogodbenica sprejme takšne zakonske in druge ukrepe, kot so

potrebni, da v svojem notranjem pravu opredeli kot kaznivo dejanje neposredno ali posredno obljubljanje, dajanje ali ponujanje, če je to storjeno naklepno, kakršnekoli nedovoljene koristi komurkoli, ki trdi ali potrjuje, da je sposoben neprimerno vplivati na odločanje katerekoli osebe, navedene v 2., 4. do 6. ter 9. do 11. členu, če je nedovoljena korist namenjena njemu ali komurkoli drugemu, kakor tudi terjanje, prejetje ali sprejem ponudbe ali obljube takšnih koristi, ob upoštevanju takšnega vpliva ne glede na to, ali je prišlo do vplivanja, in ne glede na to, ali je domnevni vpliv pripeljal do nameravanega rezultata. Določbi 269. člena, ki je do takrat opredeljevala kot zakonski znak le sprejem koristi ali darila, je bilo dodano tudi terjanje, ali sprejem obljube, ali ponudbe kakšne koristi. Dodan je bil nov 269.a člen, spremenjena pa sta bila tudi 267. in 268. člena KZ. Izvršitveni obliki sprejem obljube, koristi (nagrade) ali obljube nagrade predstavljata inkriminacijo pripravljalnega dejanja. S pripravljalnimi dejanji se še ne uresničuje zakonski znak kaznivega dejanja, ampak se s temi dejanji šele pripravljajo sredstva za izvršitev. Gre torej za tista ravnanja, ki so izvršena s ciljem, da se omogoči ali olajša izvršitev kaznivega dejanja. Ta dejanja so sama po sebi vrednostno nevtralna, kriminalno (kazensko) vsebino pa dobijo šele, ko jih povežemo z namenom storiti kaznivo dejanje. Inkriminacija pripravljalnih dejanj pomeni kaznovanje za še ne realiziran namen. Gre za poseben namen storilca, da bo izvršil določeno kaznivo dejanje, ki običajno velja za izjemno nevarno oziroma resno. Prav ta poseben namen storilca pa je tisti razlikovalni znak, ki inkriminacijo pripravljalnega dejanja razločuje od ravnanja, ki ni kaznivo (Sodobne usmeritve kazenskega materialnega prava, avtorji Matjaž Ambrož & al., Pripravljalna dejanja Polona Mozetič, dr. Ljubo Bavcon, strani 181 do 195; posebnega namena storilca pri pripravljalnih dejanjih izvršiti kaznivo dejanje se ne sme zamenjevati s subjektivnimi znaki kaznivih dejanj, kot na primer z namenom, ko gre za psihične procese, za „notranja psihična dejstva“). Namen zakonodajalčevega pristopa pa je, da se korupcijska dejanja zatrejo v čim zgodnejši fazi načrtovanja, in ne šele takrat, ko bi prišlo že do sprejema ali izročitve koristi ali nagrade, ki pomeni podkupnino. Sodišče prve stopnje na strani 56 navaja, da je smisel inkriminacije iz prvega odstavka 269.a člena (pa tudi inkriminacije iz 269. člena KZ) v preprečevanju koruptivnih ravnanj, še preden je uradno dejanje opravljeno ali bi moralo biti opravljeno in ne šele tedaj, ko so ta ravnanja že dosegla hotene učinke (sodba in sklep Višjega sodišča v Mariboru II Kp 850/2009 z dne 25. 3. 2010). Pripravljalna dejanja, ki pomenijo znake kaznivega dejanja in so opredeljena zlasti z besedami obljubi, ponudi ali sprejme obljubo ... nagrade, darila, koristi, so dejanja, ki so tako določna in tudi tako zaznavna na zunaj v zunanjem svetu, da kot inkriminacija omogočajo osredotočeno dokazovanje.

14. Bistvo očitkov zahteve zagovornikov obsojenih je, da ni konkretiziran eden izmed zakonskih znakov kaznivega dejanja sprejem obljube nagrade oziroma obljuba nagrade (Črnkovič), za katerega so bili obsojenci spoznani za krive.

15. Vsebina kaznivega dejanja po prvem odstavku 269. člena KZ se ne kaže v posredovanju, ampak v sprejemu obljube nagrade oziroma koristi, namenjene za posredovanje. To je vplivanje na uradno osebo v zvezi z uradnimi dejanji z njenega delovnega področja v korist tretje osebe. Storilec kaznivega dejanja po prvem odstavku 269. člena KZ deluje v korist tretjega, s tem da od tega tretjega ali od koga drugega terja zase ali za drugega, ali pa sprejme darilo ali kakšno korist, ali pa kot v konkretnem primeru le obljubo kakšne koristi (nagrade) za posredovanje. Kaznivo dejanje je dokončano s samim sprejemom obljube nagrade in ni potrebno, da bi storilec dejansko izkoristil svoj vpliv in interveniral pri uradni osebi, še manj pa, da bi bila ta intervencija uspešna. Kaznivo dejanje po prvem odstavku 269.a člena KZ pa je dokončano v trenutku, ko storilec obljubi nagrado oziroma korist drugemu, zato da bi slednji izkoristil svoj položaj ali vpliv in posredoval, da se opravi kakšno uradno dejanje. Gre za enostransko izjavo volje, ki mora le dospeti do drugega.
16. Po Pravnem terminološkem slovarju je nezakonito posredovanje ravnanje, pri katerem kdo proti nagradi (v konkretnem primeru sprejem obljube nagrade) izkoristi svoj položaj (družbeni) ali vpliv, zato da bi se opravilo kakšno uradno dejanje. Posredovati po Slovarju slovenskega knjižnega jezika pomeni, delati, pomagati, da se doseže sporazum, soglasje o kakšni stvari, ali kot v konkretnem primeru delati, povzročati, da je kaj mogoče, to se pravi omogočati nekaj. Po obeh slovarjih pomeni glagol sprejeti z izrazitvijo svoje volje narediti, da pride k osebk, kar mu kdo daje, ponuja, na primer sprejeti darilo, nagrado, menico ali podkupnino, obljubiti pa pomeni izjaviti komu, da bo kaj dobil, na primer obljubiti nagrado. Obljuba je izjava komu, da bo kaj dobil, bo česa deležen (Pravni terminološki slovar, stran 230). Vse navedene besede, ki se uporabljajo kot zakonski znaki kaznivega dejanja, so točno determinirane in imajo jasen pomen, ki ni abstrakten, ampak popolnoma konkreten. Sprejem obljube torej ni izraz, ki bi bil pomensko odprt, kot navajajo zagovorniki obsojenega Janše, in ne pomeni prejem obljube v pomenu izvedeti zanjo, ampak konkretno ravnanje, v katerem nekdo sprejme nekaj, kar mu kdo ponuja oziroma daje, v obravnavanem primeru obljuba nagrade (koristi). Zagovorniki obsojenega Janše in Krkoviča v zahtevah trdijo, da zakonski znak „sprejeti obljubo“ ni konkretiziran, ker tudi ni konkretiziran način storitve, zagovornik obsojenega Črnkoviča pa trdi, da ni konkretiziran zakonski znak „obljubiti nagrado“. Ne gre za zakonska znaka, ki bi puščala prostor za vrednotenje, da bi ju bilo potrebno vsebinsko šele napolniti, ampak je vrednostna vsebina že uporabniku prava v celoti dana ter znana. Ne gre za nek nedoločni pravni pojem, ki bi ga bilo potrebno šele razlagati, ampak za normativni zakonski znak, ki je jasen, logičen, ter je njegova vsebina enoznačna; zanjo ni mogoče trditi, da ni enoznačno opredeljena v abstraktnem zakonskem opisu kaznivega dejanja (glej dr. Matjaž Ambrož, Kaznivo dejanje in njegove vrednostne prvine, strani 45, 47 in 58).

17. Pri presoji, ali opis dejanja v izreku sodbe izpolnjuje zahteve iz določb 2. točke prvega odstavka 269. člena in 1. točke prvega odstavka 359. člena ZKP in ali je dejanje, opisano v izreku sodbe, kaznivo dejanje, se je Vrhovno sodišče oprlo tudi na svojo ustaljeno sodno prakso.
18. Že iz pravice do enakosti pred zakonom po 14. členu Ustave izhaja, da mora zakon podobne položaje urediti enako. Enakosti pred zakonom pa ni mogoče izčrpati z zakonsko ureditvijo enakih položajev, ampak je šele z enakostjo in enotnostjo na ravni uporabe zakona zagotovljena tudi enakost pred zakonom, zato je potrebna tudi utečenost oziroma ustaljenost sodne prakse in je ustaljena sodna praksa povezana tudi z jamstvi enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave (primerjaj Aleš Galič, Argument precedensa ali stališče Ustavnega sodišča RS o prepovedi samovoljnega odstopa od sodne prakse, *Revus* 1/2003; Franc Testen, Enotna in ustaljena sodna praksa v civilnih in gospodarskih zadevah in Marko Šorli, Enotna in ustaljena sodna praksa v kazenskih zadevah – pomen odločb Vrhovnega sodišča, *Podjetje in delo*, 2004, št. 6 do 7). Skrb za enotno sodno prakso pa je tudi v javnem interesu zaradi zagotavljanja pravilne razlage zakona. Argument precedensa v sodni praksi tako zagotavlja enakost pred zakonom, zanesljivost in gotovost pravnih standardov pri odločanju, predvidljivost sodnega odločanja in enotnost sodne prakse kot temeljne lastnosti pravnega sistema oziroma pravne varnosti (Marko Šorli, citirano delo).
19. Opis dejanja v obtožbi oziroma v obtožnem predlogu, to je procesnem aktu, mora doseči cilje, da se z njim določi meje sojenja, torej določi oseba, ki naj se ji sodi, in dejanje, za katero se ji sodi, da omogoči obdolžencu, da se seznanj z obtožbo in njeno podlago ter da se mu tako omogoči obramba. Obtožni predlog je moral po veljavni ureditvi v ZKP v času njegove vložitve obsegati ime in priimek obdolženca z osebnimi podatki, opis kaznivega dejanja, sodišče, pred katerim naj se opravi glavna obravnava, predlog, kateri dokazi naj se izvedejo na glavni obravnavi, in predlog, da se obdolženca spozna za krivega in obsodi po zakonu. Opis kaznivega dejanja v obtožnem predlogu pa mora biti tak, kot se zahteva za obtožnico (2. točka prvega odstavka 269. člena ZKP). Čeprav se po določbi prvega odstavka 434. člena ZKP v času vložitve obtožnega predloga ni zahtevala pravna opredelitev kaznivega dejanja ter obrazložitev obtožnega akta, je vložen obtožni predlog vseboval tudi pravno opredelitev dejanj ter obsežno obrazložitev (po sedaj veljavnem prvem odstavku 434. člena ZKP mora biti obtožni predlog obrazložen – novela ZKP-K, Ur. l. RS, št. 91/2011). Obtožni akt je tako glede na vse v zakonu predpisane sestavine, izrek in obrazložitev, šteti kot celoto (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 34/1999 z dne 25. 2. 1999). Takšen obrazložen obtožni akt omogoča obdolžencu, da se lahko pred obtožbo brani (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 175/98 z dne 2. 10. 1998). Opis kaznivega dejanja mora po praksi Vrhovnega sodišča vsebovati vsa odločilna dejstva, ki kaznivo dejanje konkretizirajo tako, da obdolžencu omogočajo učinkovito obrambo; za ostale

okolščine pa zadošča, da so navedene v razlogih sodbe, pri čemer je treba sodbo presojati celovito, torej izrek v povezavi s sodbenimi razlogi (sodbi I Ips 324/2007 z dne 15. 11. 2007 in I Ips 80/2010 z dne 6. 1. 2011). Vrhovno sodišče je tudi v večih sodbah zapisalo, da če opis kaznivega dejanja obsega tudi abstraktni dejanski stan, ki sicer ni nujni in obvezni del opisa, sestavljata abstraktni in konkretni del opisa celoto, pri kateri ni vselej nujno, da se določeni zakonski znak ponovno pojavlja z istim ali drugačnim besedilom, zlasti če je v abstraktnem opisu dovolj konkretno opredeljen (na primer sodbe I Ips 157/2004 z dne 23. 9. 2004, I Ips 196/2004 z dne 6. 10. 2005, I Ips 150/2004 z dne 4. 11. 2004, I Ips 361/2004 z dne 2. 6. 2005 ali I Ips 3471/2010 z dne 2. 6. 2011 in druge). Tudi v zvezi s tako imenovanimi subjektivnimi znaki kaznivega dejanja – vedoma, z namenom ... (na nekatere sodbe Vrhovnega sodišča v zvezi s subjektivnimi znaki kaznivega dejanja se sklicuje tudi sodba sodišča prve stopnje v opombi 15 na strani 56), je Vrhovno sodišče presodilo, če je posamezen znak kaznivega dejanja dovolj določno opredeljen že v zakonu, ga sodišče v opisu konkretnega dejanskega stanu praviloma ne bo ponavljalo ali opisovalo z drugimi besedami, ker bi bilo to zaradi jasnosti in razumljivosti izreka odveč (sodba I Ips 3772/2010 z dne 12. 6. 2013 in številne druge). V tej sodbi je Vrhovno sodišče tudi zapisalo, da je sodna praksa ustaljena in enotna v tem, da morajo biti v opisu dejanja (v sodbi, obtožnem aktu, sklepu o preiskavi itd.) zakonski znaki oziroma pravni pojmi, s katerimi so v kazenskem zakonu opisana posamezna kazniva dejanja, praviloma konkretizirani z dejstvi in okoliščinami, če je to seveda mogoče in smiselno. Predvsem je pomembno, da opis obsega vse prvine posameznega kaznivega dejanja. Ker zakon ne določa načina sestavljanja opisa kaznivega dejanja, se v praksi uporabljajo različne tehnike, najpogostejša je ta, da se v njem prepletajo prvine abstraktnega (zakonskega dejanskega stanu) in konkretnega dejanskega stanu (življenjskega primera). Enako stališče je na primer zavzeto tudi v sodbi I Ips 479/2007 z dne 10. 1. 2008 in v sodbi I Ips 252/2003 z dne 28. 10. 2004. V sodbi I Ips 252/2003 je Vrhovno sodišče poudarilo, da pojmi zakonskega besedila lahko v posameznih primerih prevzamejo vlogo dejstev, ker zakonskega znaka ni smiselno konkretizirati, ali pa, ker je to včasih celo nemogoče. V obrazložitvi sodbe I Ips 228/1996 z dne 14. 12. 2001 je Vrhovno sodišče zapisalo: „..., da ne pomeni, da ponovitev dela abstraktnega opisa kaznivega dejanja (poškodovanja tuje stvari po prvem odstavku 224. člena KZ) zadostuje za opredelitev tega dejanja vedno in v vseh primerih, ni pa mogoče izključiti situacij, ko bo tak opis najustreznejši“.

20. Vrhovno sodišče je v več sodbah navedlo, da pomeni opis kaznivega dejanja z razlogi sodbe celoto. V sodbi I Ips 74/2009 z dne 19. 11. 2009 je poudarjeno, da z razumevanjem opisa kaznivega dejanja iz izreka sodbe v povezavi z razlogi sodbe ni prebito načelo zakonitosti v smislu določnosti opisa. V tej sodbi je Vrhovno sodišče tudi poudarilo, da po ustaljeni sodni praksi obrazložitev sodbe, skupaj z izrekom tvori celoto, enako stališče je zavzeto v sodbi I Ips 129/2011 z dne

13. 12. 2011. Da sta opis kaznivega dejanja in obrazložitev sodbe celota in da se dopolnjujeta, je Vrhovno sodišče poudarilo tudi v zadevi I Ips 158/2003 z dne 18. 9. 2003 in drugih. V navedenih sodbah je Vrhovno sodišče ugotovilo, da tudi v primeru, če v izreku sodbe, kateri od znakov kaznivega dejanja oziroma sestavin opisa dejanja ni določno opredeljen, je pa zadovoljivo obrazložen v obrazložitvi, to ne pomeni, da dejanje, opisano v sodbenem izreku, ne predstavlja kaznivega dejanja, ter da s tem tudi ni kršeno načelo zakonitosti.
21. Iz predstavljene in utečene sodne prakse je tako povzeti, da je v primerih, kadar je zakonski znak kaznivega dejanja dovolj opredeljen in ni pomensko odprt, mogoče tudi v dejanskem opisu konkretnega življenjskega primera pri navedbah zakonskega znaka uporabiti enako pojmovno opredelitev in ga nato obravnavati kot dejstvo, ter da opis dejanja in obrazložitev sodbe tvorita celoto.
22. Pri presoji zahteve zagovornikov obsojenega Janše Vrhovno sodišče poudarja, da je zakonski pojem, kot sprejem obljube koristi po navedenem mogoče dokazovati na podlagi predloženega gradiva.
23. Sprejem obljube, naveden v opisu dejanja pod točko I izreka sodbe v abstraktnem delu opisa, ki je nato ponovljen v konkretnem opisu življenjskega primera, na strani 5 v drugem odstavku, predstavlja konkretno ravnanje, v katerem nekdo (obsojeni Janša) sprejme nekaj, kar mu kdo ponuja oziroma daje, to je obljublja, v obravnavanem primeru nagrado. Korist (nagrada) je določno opisana v obljubi plačila provizije za prodajo po pogodbi, kot je poudarilo že višje sodišče v točki 31 sodbe na strani 22, dovolj konkretizirana. Opisan je odstotek provizije za Wolfa kot poseben bonus, v katerem je bila dogovorjena provizija in določno je navedeno, od katerega zneska je obračunana. Provizijo in njeno višino pa je sodišče obrazložilo na straneh 113 in 114 ter 101 in 102 sodbe. Opisan je torej sprejem obljube nagrade v obliki plačila provizije (ki jo je obsojeni Janša sprejel za stranko SDS). Takšen opis pa je sam po sebi dovolj determiniran, konkreten in jasen, saj je jasno, obljuba česa je bila sprejeta. Dejstvo, da je bila obljuba nagrade sprejeta v času od 10. 8. do 22. 8. 2005, pa v nadaljevanju konkretizira opis, da je Zagožen dne 22. 8. 2005 po navodilih Janše zahteval 30 % predplačilo obljubljene provizije in pogodbo, ki bo vsebovala predplačilo (s tem se je sprejem obljube nagrade manifestiral v zunanjem svetu). Opis, da je obsojeni Janša sprejel obljubo plačila provizije, je povezan z uvodnim delom opisa dejanja (stran 4 sodbe), v katerem je opisano ravnanje, da je Janša skupaj z Zagožnom spremljal priprave za izvedbo postopka naročila zaupne narave za nakup pehotnih bojnih vozil – kolesniki 8 x 8 MORS (Ministrstvo za obrambo), ga nadzoroval, da je bil obveščen o tem, kakšnega lokalnega zastopnika, ki bo v postopku oddaje naročila zaupne narave zastopal finsko družbo Patria Vehicles Oy, naj se finskemu podjetju predlaga, da bo v postopku oddaje naročila zaupne narave izbran za najugodnejšega ponudnika, da naj se zastopniku zagotovi podpora na MORS, da je

bil seznanjen s pogovori v uvodnem delu opisa (drugi odstavek na strani 4). V opisu dejanja je navedeno, da so provizijo obljubili, torej nagrado obljubili (pred sprejemom obljube) trije vodilni uslužbenci v finskem podjetju Patria. Opisano je, da je bila nagrada obljubljena z namenom, da bi obsojeni Janša in Zagožen vplivala pri osebah na MORS, ki so sodelovale v postopku pregleda in ocenjevanja prispelih ponudb, zato da bi bil lokalni zastopnik Patrie izbran kot najugodnejši ponudnik, in pri osebah, ki so na MORS odločale v postopku oddaje naročila zaupne narave, da bi MORS s tem lokalnim zastopnikom po zaključenem postopku oddaje naročila sklenil pogodbo o dobavi pehotnih bojnih vozil. Navedeno je tudi, da so uslužbenci Patrie nagrado obljubili ter se z njo strinjali in je bila opravljena seznanitev obsojenega Janše z obljubo preko Zagožna in da je sprejel obljubo Patrie, da bo sprejel korist, torej nagrado. Iz opisa je razvidno, zakaj je bila sprejeta obljuba nagrade, to je zaradi izkoriščanja vpliva (tretji odstavek na 5. strani sodbe), kjer so opisane funkcije in družbeni položaj Zagožna in obsojenega Janše, da bi posredovala pri osebah na MORS, ki so sodelovale v postopku pregleda in ocenjevanja sprejetih ponudb, da bi MORS z lokalnim zastopnikom (Patria) sklenil pogodbo. Opisana je, poleg sprejetja obljube tudi določena nasprotna obveznost, zaradi katere naj bi obsojenec posredoval. Opis obljube nagrade se povezuje s sprejemom obljube in terjanjem v smislu realizacije obljube nagrade. Opisana pa je tudi protipravnost posredovanja z navedbami, da ne Zagožen niti stranka SDS nista bila upravičena do nobene provizije za prodajo po pogodbi med Patrio in RHG.

24. Izostanek opisa komunikacijskega načina, kar pogrešajo zagovorniki obsojenega Janše, ne pomeni, da zakonski znaki kaznivega dejanja niso dovolj opisani. Način sprejema obljube nagrade ni zakonski znak kaznivega dejanja po prvem odstavku 269. člena KZ. Sprejem obljube je sporazum, dogovor, lahko je izrečen ali tih, lahko gre za sprejem s konkludentnim dejanjem, med tistim, ki nagrado obljublja oziroma daje, in tistim, ki jo sprejema ali sprejme obljubo nagrade, darila, ali koristi. Komunikacijski način je lahko viden navzven tako, da pusti zaznavne sledi v zunanjem svetu, lahko pa gre za prikrito ravnanje (in praviloma je tako), ki se tudi manifestira v zunanjem svetu in so okoliščine takšne komunikacije znane le vpletenim. Seveda pa je v slednjem primeru dokazovanje kaznivega dejanja bistveno bolj zahtevno. Ni nujno, da je način, na katerega je storilec sprejel obljubo, ugotovljen in konkretiziran, saj gre vendar za posle, ki so prikriti in se ne opravljajo javno in v navzočnosti prič. Sodišče prve stopnje je v obrazložitvi sodbe ugotovilo, da je komunikacija obstajala, presodilo pa je tudi (stran 109), da komunikacijski način ni bil ugotovljen. V obrazložitvi sodbe pa je obrazlagalo le dejstva in okoliščine, opisane v sodbenem izreku, in obrazlagalo zakonski znak kaznivega dejanja sprejem obljube koristi, kar bo pojasnjeno v nadaljevanju.
25. Vrhovno sodišče je že obravnavalo tako imenovana „korupcijska kazniva dejanja“. Pregled opisov dejanj v teh zadevah, ki jih je obravnavalo Vrhovno sodišče,

pokaže, da zakonski znaki kot terjanje ali sprejem nagrade, ali obljuba darila in zakonski znak dati darilo, v konkretnem opisu niso bili posebej opisani s konkretnimi dejstvi in okoliščinami. V zadevi I Ips 73/2010 je bil obsojenec spoznan za krivega kaznivega dejanja sprejemanja daril za nezakonito posredovanje po prvem odstavku 269. člena KZ. V zadevi I Ips 485/2008 pa je bil obsojenec spoznan za krivega kaznivega dejanja dajanja podkupnine po drugem odstavku 268. člena KZ. V obeh zadevah je v konkretnem delu opisa uporabljena enaka pojmovna opredelitev, kot v abstraktnem (zakonskem opisu), v zadevi I Ips 73/2010 terjati in sprejeti nagrado, skupaj z navedbo višine nagrade, ki jo je obsojenec terjal in višino nagrade, ki jo je sprejel; v zadevi I Ips 485/2008 pa, da je obsojenec obljubil darilo, opisano je le darilo in njegova višina. Tudi v zadevi I Ips 12388/2009 zakonski znak terjati pri kaznivem dejanju jemanja podkupnine po drugem odstavku 267. člena KZ ni dodatno opisan v konkretnem delu opisa, ampak se enako pojmovno formuliran zakonski znak ponovi v konkretnem opisu dejanja, pri čemer je opisano, kaj je storilec terjal zase kot darilo v obliki premoženjske koristi. Tudi v zadevi I Ips 24015/2010, ki jo je obravnavalo Vrhovno sodišče v septembru 2014 – kaznivo dejanje nedovoljenega sprejemanja daril po prvem odstavku 247. člena KZ – zakonski znak terjati ni dodatno opisan, ampak je opisano, kaj je storilec terjal. V navedenih zadevah opisi dejanj v smeri, ali so navedeni zakonski znaki dovolj konkretizirani in da je podana kršitev kazenskega zakona po prvem odstavku 372. člena ZKP, z vloženimi zahtevami za varstvo zakonitosti niso bili problematizirani. Vendar pa je očitno, da je sodna praksa že zavzela do opisov takšnih ravnanj stališče, saj so vsi ti opisi prestali pritožbeni preizkus, kjer mora pritožbeno sodišče, tudi če ni uveljavljen pritožbeni razlog kršitve kazenskega zakona (2. točka prvega odstavka 370. člena ZKP v zvezi s 372. členom ZKP), samo po uradni dolžnosti preizkusiti, ali je prekršen kazenski zakon. Glede na predstavljene opise kaznivih dejanj je še dodati, da je v izpodbijani zadevi izvršitvena oblika kaznivega dejanja po prvem odstavku 269. člena KZ, sprejel obljubo nagrade, navedena pri dejanju pod točko I (obsojeni Janša) na strani 5 izreka sodbe (konkreten opis dejanja), da je obsojenec za stranko SDS sprejel obljubo plačila provizije za prodajo po pogodbi, ki je bila dogovorjena v 4,2 % proviziji; navedeno pa je tudi, da je obsojenec preko Zagožna sprejel obljubo plačila provizije. Sprejetje obljube plačila nagrade je konkretizirano z navedbo provizije za prodajo po pogodbi in procenta, ter da se bo provizija obračunala od zneska 161,900.000,00 EUR. Provizija v obliki obljubljenega nagrade je torej dovolj določno konkretizirana in tudi na tak način je konkretiziran zakonski znak sprejetje obljube nagrade – sprejel obljubo plačila provizije. Z opisom sprejema obljube darila se je Vrhovno sodišče pri kaznivem dejanju jemanja podkupnine po drugem odstavku 267. člena KZ ukvarjalo v sodbi I Ips 97/2005 in I Ips 124/2005 z dne 9. 2. 2006. Ugotovilo je, da trditev, da sprejema obljube darila opis dejanja ne navaja, ni utemeljena, ker se v opisu kaznivega dejanja navaja, da je obsojeni terjal darilo in sprejel obljubo darila tako,

„da je seznanil D.S. z možnostjo pridobitve nepovratnih sredstev ..., če je S. po prejemu teh sredstev pripravljen del izročiti kot uslugo ..., in ko je S. preko D. v slednje privolil“; Vrhovno sodišče je zaključilo, da to pomeni, da je obsojenec sprejel privolitev D.S., da mu bo izročil podkupnino, ter da takšno ravnanje pomeni sprejem obljube darila v smislu drugega odstavka 267. člena KZ.

26. Vrhovno sodišče se ne strinja z zagovorniki obsojenega Krkoviča, da iz opisa dejanja ne izhaja opis obsojenčevega ravnanja, ki bi predstavljal zakonski znak sprejem obljube nagrade. V pritožbi so vložniki navajali, da je izrek sodbe oziroma opis dejanja nerazumljiv, nejasen, abstrakten in nekonkretiziran, ter da kaznivo dejanje, ki se očita obsojenemu Krkoviču, ni individualizirano. Da bi morala biti natančno in določno navedena opredelitev izvršitvenega ravnanja z navedbo konkretnih okoliščin, ki takšno ravnanje šele opredeljujejo kot historični dogodek, kar omogoča tudi uspešno obrambo. Višje sodišče je zagovornikom na pritožbene navedbe odgovorilo v točki 85 sodbe, v kateri je zavzelo stališče, da je opis dejanja jasen in razumljiv ter sklepčen, pri čemer se je sklicevalo tudi na razloge, s katerimi je zavrnilo pritožbo zagovornikov obsojenega Janše. V zvezi s komunikacijskim načinom je zavzelo stališče, da ne gre za opredelitev zakonskih znakov kaznivega dejanja, s čimer se Vrhovno sodišče strinja. Navedlo je tudi, da je v opisu dejanja dovolj določno opredeljen tudi časovni okvir kaznivega dejanja.
27. Z navedbami, da sodišči enostavno potegneta enačaj med seznanitvijo in samim sprejemom obljube, zagovorniki neutemeljeno zatrjujejo, da opis dejanja v izreku sodbe, da je bil obsojeni Krkovič od Črnkoviča seznanjen in s tem sprejel obljubo, da mu bo plačal delež profita družbe Rotis d.o.o., ne pomeni konkretizacije obsojenčevega ravnanja. Takšen opis dejanja v zadostni meri konkretizira ravnanje obsojenca, saj je s tem, ko je bil seznanjen, da mu bo Črnkovič plačal delež profita družbe Rotis d.o.o., ki ga bo Rotis d.o.o. ustvaril s poslovnim sodelovanjem pri dobavi pehotnih bojnih vozil in je opisan način izračuna, ter kako se bo znesek delil, tudi sprejel obljubo nagrade zato, da bi izkoristil svoj vpliv, kar je konkretno opisano v četrtem odstavku na 9. strani izreka sodbe pod točko III. Zakonski znak sprejem obljube nagrade je dovolj določno opisan in opredeljen z dejstvi in okoliščinami, ki konkretizirajo kaznivo dejanje tako, da so obsojencu omogočili učinkovito obrambo. Izkoriščanje vpliva je, kot je bilo že poudarjeno, tako opisano v četrtem odstavku. Obljuba se ne povezuje s Krkovičevim položajem v Slovenski vojski, ampak opis Krkovičevega položaja pomeni, da je sprejel obljubo plačila deleža profita zato, da bi lahko s svojim položajem, ki je označen kot tak, da omogoča vplivanje, vplival na osebe na MORS, ki so odločale v postopku oddaje naročila zaupne narave. Protipravnost posredovanja je določno opisana z navedbami, da Krkovič ni bil upravičen do nobenega profita družbe Rotis d.o.o. O tem, kaj zadostuje za konkretizacijo zakonskega znaka sprejem obljube, pa je bilo zavzeto stališče že pri obravnavi zahteve zagovornikov obsojenega Janše.

28. Obsojeni Črnkovič je bil spoznan za krivega, da je drugim obljubil nagrado, da bi izkoristili svoj vpliv in posredovali, da se opravi kakšno uradno dejanje. Obljuba nagrade je opisana z navedbo, kot ugotavlja že sodišče druge stopnje, da je obljubil plačilo deleža profita Rotis d.o.o., ki ga bo Rotis d.o.o. ustvaril s poslovnim sodelovanjem pri dobavi pehotnih bojnih vozil – kolesniki 8 x 8 za MORS, kot zastopnik finske družbe Patria Vehicles Oy in ki se bo po izračunu delil med osebe, katerim je obljubil nagrado, in sicer na štiri enake dele Krkoviču, Zagožnu, Črnkoviču in stranki SDS, zato da bi Zagožen, Krkovič in Janša njegovo družbo Rotis d.o.o. še naprej podpirali, da postane lokalni zastopnik družbe Patria in da bi vplivali na tiste osebe na MORS, ki so sodelovale v postopku pri pregledu in ocenjevanju ponudb, da se izbere najboljši ponudnik.
29. Takšen opis dejanja opisuje vse kazenskopravne pojme iz zakonskega opisa kaznivega dejanja. Obljuba nagrade je določno opisana, opisano je, zakaj jo je Črnkovič obljubil, opisano je, v čem je ta nagrada bila. Pojem obljubiti nagrado pa je, kot je bilo že pojasnjeno, določen in ni pomensko odprt in je tako njegova vsebina uporabniku prava jasna in znana ter ne potrebuje razlage, zato se ga lahko dokazuje kot dejstvo na podlagi predloženega gradiva. Z navedbo, da je obsojeni Črnkovič obljubil nagrado, čeprav Krkovič, Zagožen niti stranka SDS niso bili upravičeni do profita oziroma dobička družbe Rotis d.o.o., je opisana protipravnost ravnanja – obljuba nagrade za nezakonito posredovanje. Opis tako omogoča določitev, kaj je predmet postopka in dokazovanja, in omogoča obrambi, da natančno ve, kaj je predmet obtožbe, kar je predpogoj za uspešno obrambo (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 101/2008 z dne 18. 12. 2008). Pritožbeno sodišče je tudi pojasnilo, da je zakonski znak pojasnjen z označbo, komu je bila nagrada obljubljena, da gre za delež profita družbe Rotis d.o.o. in da se bo znesek (po vnaprej pripravljene šablone) delil na štiri enake dele po izračunu med T.K., J.Z., Ivan + stranka. Utemeljeno je ocenilo, da je zakonski znak, da je obsojenec dal obljubo, dovolj konkretiziran in da je ta zakonski znak tudi sodišče prve stopnje obširno pojasnilo v razlogih sodbe. Vrhovno sodišče zato sprejema presojo sodišč prve in druge stopnje, da so zakonski znaki kaznivega dejanja po prvem odstavku 269.a člena KZ korektno opisani.
30. Zagovornik obsojenega Črnkoviča navaja tudi, da je sodišče kot ključni dokaz štelo razdelilnik, najden na računalniku obsojenca in da razdelilnik sam po sebi ne dokazuje, da je obstajala „danost obljube“ s strani obsojenca, saj lahko razdelilnik pomeni marsikaj. Zagovornik s temi navedbami ne uveljavlja kršitve kazenskega zakona, ampak trdi, da je sodišče v sodbi odločilna dejstva napačno ugotovilo, torej uveljavlja nedovoljen razlog za zahtevo za varstvo zakonitosti, zmotno ugotovitev dejanskega stanja.
31. Ni se mogoče strinjati z zagovorniki obsojenih Janše in Črnkoviča, da je sodišče samo ugotavljalo dejstva, ker državni tožilec ni navedel niti enega ključnega

dejstva, ki predstavlja element kaznivega dejanja. Ker so v opisu dejanja navedeni vsi zakonski znaki kaznivega dejanja po prvem odstavku 269. člena in po prvem odstavku 269.a člena KZ, ki ga je sodišče prve stopnje povzelo po obtožbi državnega tožilca, ni utemeljena trditev, da je sodišče samo ugotavljalo dejstva in na takšen način dopolnilo opis obsojenčevega ravnanja tako, da je s tem postalo kaznivo šele v obrazložitvi sodbe. Zagovorniki ne trdijo, da je sodišče poseglo v opis dejanja, ali da gre za posege, pri katerih identiteta med obtožbo in sodbo ni ohranjena. Zagovornik obsojenega Črnkoviča v uvodu zahteve navaja tudi bistveno kršitev določb kazenskega postopka po 9. točki prvega odstavka 371. člena ZKP (da je bila obtožba prekoračena), vendar v obrazložitvi zahteve zatrjevane kršitve ne pojasni.

32. Zagovorniki obsojenega Janše z navedbami, da mora opis dejanja vsebovati tudi opis zavesti in volje prejemnika, da obljubo sprejme in z njo soglaša, kar se manifestira tako, da je zaznavno v zunanjem svetu, ne more uspešno uveljaviti kršitve kazenskega zakona. Navedbe o zavesti in volji prejemnika, ki mora biti nedvomno izražena oziroma manifestirana v zunanjem svetu, so navedbe, ki ne sodijo v opis dejanja, ampak sodišče v obrazložitvi sodbe pojasni tudi te elemente kaznivega dejanja, subjektivni znak dejanja pa v izreku sodbe praviloma ni opisan.
33. Zagovorniki obsojenega Krkoviča se sklicujejo na ločena mnenja ustavnih sodnikov dr. Mitje Deisingerja, Jana Zobca in dr. Ernesta Petriča k odločbi Ustavnega sodišča Up-373/14 z dne 11. 6. 2014 ter tudi na podlagi teh mnenj utemeljujejo, da je bila podana kršitev kazenskega zakona. Vrhovno sodišče tega dela zahteve ne šteje kot uveljavljanje kršitve kazenskega zakona, saj vložniki s sklicevanjem na stališča treh ustavnih sodnikov ne uveljavljajo zatrjevane kršitve, ne gre pa za situacijo, da kršitve vložniki niso mogli uveljavljati v pritožbi (peti odstavek 420. člena ZKP). Po tej določbi so vložniki zahtev za varstvo zakonitosti dolžni, da kršitev, če želijo, da jo bo Vrhovno sodišče tudi obravnavalo in upoštevalo, uveljavijo že v pritožbi zoper sodbo sodišča prve stopnje ne le s citiranjem kršitve, ampak tudi vsebinsko. Del zahteve, ki pomeni vsebinsko uveljavljanje kršitve kazenskega zakona v povezavi z uveljavljanjem kršitve zakona že v pritožbenem postopku, je Vrhovno sodišče obravnavalo v okviru presoje, ali je kršitev kazenskega zakona podana. Sklicevanje na mnenja drugih v drugem postopku (obravnavanju ustavne pritožbe obsojenega Janše na podlagi drugega odstavka 51. člena Zakona o ustavnem sodišču – ZUstS) ni relevantno, pri tem pa ne gre prezreti, da se mnenja nanašajo na del sodbe za obsojenega Janšo in ne za obsojenega Krkoviča.
34. Zagovorniki obsojenega Janše menijo, da je kazenski zakon prekršen tudi zato, ker v opisu dejanja ni opredeljen krog uradnih oseb, ki izvršuje uradno dejanje, na katere naj bi storilec vplival. Menijo, da ni mogoče kar domnevati, da samo uradne osebe sodelujejo pri uradnem dejanju, ker je takšna domneva pravno zgrešena.

Pravno zgrešeno je tudi, da je bil že sam postopek oddaje naročila zaupne narave uradno dejanje, na podlagi v opisu dejanja citiranih predpisov. Zagovorniki navajajo, kaj posamezen predpis določa in trdijo, da predpisi ne opredeljujejo uradnega dejanja. Uradno dejanje tudi ni izbira lokalnega industrijskega partnerja za družbo Patria in vse dogajanje okoli te izbire (predlogi, priporočila, dogovori, potrditve). Ne strinjajo se z oceno višjega sodišča v prvem stavku v točki 55, „da ni nobenega dvoma, da je izvedba postopka oddaje javnega naročila zaupne narave, sam postopek oddaje naročila zaupne narave, kakor tudi sklenitev pogodbe z najboljšim ponudnikom, uradno dejanje v smislu določila 269. člena KZ“. Trdijo, da so te navedbe pavšalne in neargumentirane.

35. Zagovorniki citirajo le prvi stavek obrazložitve sodbe sodišča druge stopnje v 55. točki. Spregledajo, da je višje sodišče v nadaljevanju utemeljilo svojo uvodno tezo, zakaj šteje, da gre za uradno dejanje. Pojasnilo je, da gre za ravnanja, katerih izvedba temelji na določeni pravni podlagi, na vnaprej predpisanem postopku in v okviru pooblastil pristojnih oseb določenega državnega organa (MORS). Sklicevalo se je na razloge sodbe sodišča prve stopnje na straneh 67 do 72.
36. Postopek oddaje naročila zaupne narave številka MORS 407/2005 – TRP pehotna bojna vozila – kolesniki 8 x 8 je bil opravljen v okviru državnega organa Ministrstva za obrambo, ki opravlja naloge na področju obrambnega sistema in sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami (35. člen Zakona o državni upravi, Ur. l. RS, št. 52/2002). Gre za opravljanje nalog pri državnem organu in za opravljanje nalog iz pristojnosti državnega organa. Po določbi 14. člena navedenega zakona upravne naloge opravljajo ministrstva, organi v njihovi sestavi in upravne enote. Sklep o začetku postopka oddaje naročila zaupne narave in imenovanju strokovne komisije (za izvedbo naročila), številka MORS 407/2005 – TRP z dne 20. 10. 2005, je izdal minister za obrambo (na podlagi določil zakonov ter uredbe, ki so navedeni v opisu dejanja). V sklepu so bile navedene faze postopka, organi, ki odločajo, ter osebe, ki sestavljajo te organe. Gre za osebe, ki delujejo pri državnem organu – MORS, torej opravljajo dela, s katerimi se uresničujejo pravice in dolžnosti iz pristojnosti državnega organa – izvedba postopka za oddajo naročila zaupne narave za pehotna bojna vozila (podatki o delovnih mestih in položajih na MORS, na katere se je sodišče prve stopnje sklicevalo na strani 29 sodbe, so na listovnih številkah 1369 do 1390 spisa). V obrazložitvi sodbe je sodišče prve stopnje na že citiranih straneh obrazložitve pojasnilo postopek oddaje naročila zaupne narave in sklenitve pogodbe ter opisalo posamezne faze postopka. Sklep o začetku postopka oddaje naročila zaupne narave in imenovanju strokovne komisije je izdal in podpisal minister za obrambo, ki je po zakonu (2. točka drugega odstavka 126. člena KZ) uradna oseba in predstavlja državni organ (po členu 16 Zakona o državni upravi; minister vodi, predstavlja ministrstvo, izdaja predpise in druge akte v skladu z zakonom). V sklepu o začetku postopka oddaje naročila zaupne narave in imenovanju komisije

je minister imenoval strokovno komisijo, pooblaščen za opravljanje dejanj v postopku oddaje naročila zaupne narave. Izdal je posamični akt, ki temelji na zakonu oziroma na podlagi predpisov, navedenih v izreku sodbe. Člani strokovne komisije pa so uradne osebe, ki so opravljale uradne dolžnosti, s katerimi se uresničujejo pravice in pristojnosti državnega organa. Posamezni član tako imenovane strokovne komisije v postopku oddaje naročila zaupne narave, to je v postopku opravljanja dolžnosti, s katerimi se uresničujejo pravice in pristojnosti državnega organa, je bil uradna oseba v najširšem smislu, opredeljena v 2. točki drugega odstavka 126. člena KZ. V postopku so kot člani komisije sodelovale tudi vojaške osebe, ki imajo že po zakonu po 4. točki drugega odstavka 126. člena KZ lastnost uradne osebe (vojaška oseba, ki je kot takšna določena s posebnimi predpisi, kadar gre za posebna kazniva dejanja, pri katerih je navedena uradna oseba, pa niso določena kot kazniva dejanja zoper vojaško dolžnost).

37. V sklepu so navedene faze postopka in naloge komisije v zvezi z uradnim dejanjem v pristojnosti državnega organa. Pravne podlage, navedene v opisu dejanja, tako opisuje uradno dejanje, postopek oddaje naročila zaupne narave, ki ga lahko opravljajo le uradne osebe na MORS, zato opis dejanja, ker uradne osebe v njem niso poimensko ali posebej navedene, ni pomanjkljiv in ni nesklepčen oziroma nerazumljiv. Zakonski znak uradno dejanje, opisan kot postopek oddaje naročila zaupne narave, to je dejanja iz pristojnosti državnega organa, je utemeljen v zakonskih določbah in tako tudi korektno opisan. Postopek oddaje naročila zaupne narave je tudi strogo formaliziran postopek državnega organa pri naročilu vojaške opreme oziroma oborožitve, ki ga ni mogoče izpeljati, ne da bi naročnik predhodno dobil soglasje medresorske strokovne komisije, ki jo imenuje Vlada Republike Slovenije (člen 5a Uredbe o oborožitvi, vojaški opremi, specialni operativni tehniki in naročilih zaupne narave), saj gre za naročila, za katere ne velja Zakon o javnih naročilih (4. točka 2. člena Zakona o javnih naročilih). Naročila zaupne narave se izvaja na podlagi v opisu dejanja v sodbi navedenih predpisov, kar je sodišče prve stopnje podrobno obrazložilo na 72. strani sodbe. Drugi odstavek 42. člena Zakona o obrambi je podlaga za delovanje ministra, 4. točka 2. člena Zakona o javnih naročilih določa izjemo, da se ne izvede postopek o javnem naročanju, ker gre za nakup orožja oziroma vojaške opreme, torej opreme, ki sodi neposredno v področje delovanja državnega organa Ministrstva za obrambo, Uredba o oborožitvi, vojaški opremi in specialni operativni tehniki in naročilih zaupne narave, točno določa postopek v zvezi z naročilom zaupne narave pa tudi določa naročila zaupne narave, za katere v skladu z zakonom ni potreben javni razpis, kar velja tudi za vojaško opremo oziroma vozila, ki so bila predmet postopka oddaje naročila zaupne narave MORS. Zakon o zagotavljanju sredstev za realizacijo temeljnih razvojnih programov obrambnih sil Republike Slovenije ne določa le finančnega okvira, ampak omogoča realizacijo nakupa vojaške opreme oziroma oborožitve. Sodišče prve stopnje je

pravilno pojasnilo, da se je prav v okviru s tem zakonom zagotovljenih sredstev, potrebnih za realizacijo temeljnih razvojnih programov Republike Slovenije, izvajalo naročilo zaupne narave za nakup pehotnih bojnih vozil (1. člen zakona določa, da se z zakonom ureja zagotavljanje sredstev, potrebnih za realizacijo temeljnih razvojnih programov Republike Slovenije na področju protiletalske in protioklepne obrambe, sistema nadzora zračnega prostora in zvez ter za obalno obrambo v drugem odstavku pa je določeno, kakšne standarde mora izpolnjevati oborožitev in oprema, ki bo zagotovljena s tem zakonom). Zakonska podlaga, navedena v opisu dejanja in obrazložena v sodbah sodišč prve in druge stopnje, tako daje okvir za sklep, da je postopek oddaje naročila zaupne narave, izveden v okviru državnega organa Ministrstva za obrambo, uradno dejanje. Zagovorniki zato s citiranjem določb navedenih predpisov in trditvami, da te določbe ne določajo uradnih dejanj, napačno razlagajo vsebino teh določb ter njihov pomen in že zato s svojimi navedbami ne morejo uspeti. Na enake navedbe o izbiri lokalnega industrijskega partnerja je odgovorilo že pritožbeno sodišče, ko je v točki 55 na 41. strani sodbe pojasnilo pomen izbire lokalnega industrijskega partnerja ter povezavo z uradnim dejanjem. Strinjati se je sicer z zagovorniki, da izbira lokalnega industrijskega partnerja ne pomeni uradnega dejanja, vendar pa se v opisu dejanja ne zatrjuje, da je izbira lokalnega industrijskega partnerja bila uradno dejanje.

38. Zagovorniki obsojenega Janše menijo, da opis dejanja v izreku sodbe ne nudi opore za sklep, da je obsojeni Janša storil kaznivo dejanje sprejemanja daril za nezakonito posredovanje po prvem odstavku 269. člena KZ v sotorilstvu z Zagožnom. Trdijo, da očitek, da je obsojeni Janša dejanje storil v sotorilstvu, izhaja iz abstraktnega dela opisa dejanja, iz konkretnega opisa dejanja in iz obrazložitve sodbe pa to ni razvidno. V opisu dejanja ni navedeno, da bi obsojenec skupaj z Zagožnom neposredno izvršil izvršitveno dejanje. Ravnanje, navedeno v opisu dejanja v izreku sodbe, ne predstavlja sotorilstva. Obsojenemu Janši se očita, da je sprejel obljubo nagrade za stranko SDS, kar se Zagožnu ne očita, in je že zato očitek sotorilstva pravno zgrešen. Konkreten opis dejanja navaja, da je bil Zagožen posrednik pri posredovanju obljube nagrade Janši za stranko SDS in da naj bi bil posrednik pri dajanju obljube in sotorilec pri sprejemanju obljube. V abstraktnem delu opisa dejanja je navedeno, da je Zagožen sprejel obljubo nagrade zase in za druge, tak očitek pa iz konkretnega dela opisa ne izhaja, saj je navedeno, da je Zagožen sprejel nagrado najmanj zase. Ne strinjajo se s presojo višjega sodišča na enake pritožbene navedbe, da je očitek iz konkretnega opisa vsebinsko ožji in je zato okoliščina, kaj je navedeno v abstraktnem delu opisa, irelevantna in na zaključek o sotorilstvu ne vpliva.
39. Citirane navedbe iz sodbe višjega sodišča za presojo, ali je dejanje storjeno v sotorilstvu, niso bistvenega pomena. Abstraktni del opisa kaznivega dejanja ni njegova obvezna sestavina, pomemben je konkreten del opisa dejanja. V

konkretnem delu opisa dejanja pa so, tako kot navajata sodišči prve in druge stopnje, navedena posamezna ravnanja obsojenega Janše in Zagožna, ki predstavljajo sotorilstvo. Pravilne so navedbe zagovornikov, da morata biti pri sotorilstvu izpolnjena subjektivni in objektivni element sotorilstva, kar pomeni, da je sotorilstvo podano, če dvoje ali več oseb skupno stori kaznivo dejanje, tako da sodelujejo pri izvršitvi, ali tako, da s kakšnim drugačnim dejanjem odločilno prispevajo k njegovi izvršitvi (člen 25 KZ). Pri objektivnem elementu sotorilstva se zahteva, da je delovanje storilca, ali njegov prispevek izvršitveno dejanje, ali odločilni prispevek k izvršitvi. Subjektivni element pa mora vsebovati odločitev posameznika, da skupaj z drugimi kot sotorilci izvrši kaznivo dejanje. Objektivni element sotorilstva je v zakonskem besedilu izražen z besedami, „da sodelujejo pri izvršitvi kaznivega dejanja“, subjektivni element pa z izrazom „skupno“, kar pomeni, da se za sotorilca šteje le oseba, ki se zaveda, da skupaj z drugimi sodeluje pri storitvi določenega kaznivega dejanja in šteje to kaznivo dejanje za svoje (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 343/2004 z dne 9. 2. 2006, ki jo citirajo zagovorniki). Ni nujno, da pri sotorilstvu storilci izvršujejo vsa ravnanja skupaj, saj sotorilstvo v obliki skupne izvršitve ne pomeni nujno istočasnega izvrševanja dejanja in se lahko kaže tudi na način, da storilci eden za drugim izvršujejo oziroma ponavljajo izvršitvena dejanja. Načeloma tudi velja, da je potrebno v opisu dejanja pri sotorilstvu vlogo oziroma prispevek posameznika individualizirati ter konkretizirati.

40. V obravnavanem opisu kaznivega dejanja je vloga vsakega izmed obeh storilcev (sotorilstvo pomeni storitev dejanja, vsakega izmed storilcev – sotorilcev) dovolj substancirana, kar sta poudarili sodišči prve in druge stopnje. Vrhovno sodišče ne sprejema trditve zagovornikov, da obrazložitev višjega sodišča, da je šlo med Janšo in Zagožnom med celotnim inkriminiranim obdobjem za zavestno in v tolikšni meri prepleteno sodelovanje, usmerjeno v isto prepovedano posledico, ki se izkazuje kot sprejem obljube provizije, katero je Zagožen sprejel najmanj zase, Janša pa za stranko SDS, da brez udeležbe enega ali drugega kaznivo dejanje ne bi bilo izpeljano, bistveno odstopa od pomena in razlage sotorilstva v pravni teoriji in dosednji praksi. V opisu dejanja so opisane vloge obsojenega Janše in Zagožna, da je Zagožen z vsem seznanjal Janšo, da je Janša skupaj z Zagožnom spremljal priprave za izvedbo postopka, ki ga je nadzoroval in bil obveščen, da se finskemu podjetju predlaga lokalnega zastopnika, tako da bo to podjetje izbrano, bil seznanjen z dogovori Zagožna s Finci in Riedlom, ter da je Zagožen pred sprejemom obljube seznanjal tako Niittynena kot Wolfa in Riedla z dogovori in navodili Janše, ter je Janša tudi preko Zagožna sprejel obljubo plačila provizije. Že ta del opisa dejanja pomeni, da so dejanja tako prepletena, kot ugotavlja sodišče druge stopnje, da gre za opis skupnega delovanja obeh storilcev. Obsojeni Janša in Zagožen sta sprejela obljubo nagrade istih dajalcev nagrade, kar je tudi opisano v izreku sodbe na 5. strani – obljuba plačila provizije za prodajo po pogodbi, kar

tudi opisuje njuno skupno delovanje, ki se zahteva za sotorilstvo. Sprejela sta obljubo nagrade, kar je zakonski znak obravnavanega kaznivega dejanja, pri čemer ni pomembno, za koga je kateri od njiju nagrado sprejel. Tudi nadaljnji opis pri opisu zakonskega znaka kaznivega dejanja po prvem odstavku 269. člena KZ izkoriščanje vpliva in posredovanja konkretizira skupno ravnanje obeh pri vplivu in posredovanju za tretjega, to je Patrio. V opisu dejanja je določno opisana vloga enega in drugega in določno opisano, da sta Zagožen in obsojenec delovala skupaj, da bi izkoristila svoj vpliv in posredovala, da se opravi uradno dejanje. Opis dejanja, glede na namen izkoriščanja položaja in vpliva ter posredovanja po sprejemu obljube koristi, pomeni skupno delovanje – sotorilstvo. Nadaljnji opis dejanja, da je Zagožen po navodilih Janše terjal 30 % obljubljene nagrade (realizacija sprejema obljube), določno opisuje ravnanje vsakega izmed storilcev in njuno skupno delovanje. V opisu dejanja so navedeni subjektivni in objektivni znaki sotorilstva.

41. V konkretnem delu opisa dejanja so tako navedena dejstva in okoliščine, ki utemeljujejo sklep, da je obsojeni Janša storil dejanje v sotorilstvu. Zagovorniki zato neutemeljeno zatrjujejo, da teh dejstev v konkretnem delu opisa dejanja ni ter neutemeljeno v podkrepitev svojih navedb citirajo stavek iz sodbe Vrhovnega sodišča I Ips 128/2010 z dne 31. 3. 2011: „... če obsojenčevo združitve z neznanim storilcem z namenom, da bi ropala, sodišče navede le v abstraktnem opisu kaznivega dejanja, vendar nato ta očitke v konkretnem opisu kaznivega dejanja ni konkretiziran, krši kazenski zakon.“ Zadeva, na katero se sklicuje zagovornik, se nanaša na neprimerljiv dejanski in pravni položaj.
42. Zagovorniki povzemajo po dr. Ambrožu: Sotorilstvo in udeležba v KZ-1 in sodni praksi, Podjetje in Delo, 2009, številka 7, da so podlaga za sotorilstvo lahko le ravnanja v času izvršitve, prispevke v času priprav pa je treba – glede na njihovo naravo in pomen – presojati kot pomoč, napeljevanje ali posredno storilstvo. Trdijo, da je lahko odločitev o sprejemu obljube le intimna odločitev storilca, zaradi tega je sotorilstvo pojmovno izključeno. Da so podani vsi elementi sotorilstva, je bilo že pojasnjeno. Zagovorniki pa s sklicevanjem na članek dr. Matjaža Ambroža ne utemeljijo, katera od oblik udeležbe ali posredno storilstvo naj bi bila v obravnavanem primeru za enega izmed udeležencev, torej Zagožna ali obsojenega Janšo, podana. Po navedenem Vrhovno sodišče ugotavlja, da kazenski zakon ni bil prekršen (z navedbami zagovorniki uveljavljajo kršitev kazenskega zakona iz 4. točke 372. člena ZKP) in da sodišče tudi ni ravnalo arbitrarno, kot trdijo zagovorniki, in ni kršilo obsojenčeve ustavne pravice iz 22. člena Ustave do enakega varstva pravic.
43. V okviru uveljavljanja kršitve kazenskega zakona pod naslovom „Pomanjkanje ustrezne opredelitve časa in kraja storitve očitane kaznivega dejanja“ zagovorniki obsojenega Janše navajajo, da obsodilna sodba ne obsega temeljnih

navedb glede kraja in časa storitve dejanja. Obsojencu se očita sprejem obljube, pri čemer so tisti, ki naj bi dali obljubo, bili na Finskem oproščeni obtožbe. Ob dejstvu, da je kaznivo dejanje sprejemanja obljube koneksno povezano z dajanjem obljube, nedokazanost dajanja obljube učinkuje tudi kot nedokazanost sprejemanja obljube.

44. V pritožbi zoper sodbo sodišča prve stopnje so zagovorniki uveljavljali le, da sodba ne obsega navedb o času in kraju kaznivega dejanja. Sodišče druge stopnje je zagovornikom odgovorilo na straneh 21 do 22 sodbe v točki 31. Pojasnilo je, da čas in kraj, ki sta pomembni modaliteti kaznivega dejanja, nista odločilni dejstvi. V opisu dejanja je čas storitve kaznivega dejanja jasno označen – od 10. do 22. 8. 2005. Takšen opis, kot je pojasnilo že sodišče druge stopnje, dovolj konkretizira čas storitve kaznivega dejanja, pri čemer so, kot navaja višje sodišče, datumsko konkretizirani tudi drugi pomembni oziroma ključni dogodki, ki časovno determinirajo vsebino očitane kaznivega dejanja. Časovni okvir ni pravno relevantna okoliščina, ki bi se nanašala na zakonske znake kaznivega dejanja in v zvezi s tem zagovorniki niso postavili vprašanja zastaranja, ali katerega drugega odločilnega dejanskega ali pravnega vprašanja (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 2800/2011 z dne 10. 10. 2013 in druge).
45. V zvezi s krajem kaznivega dejanja pa je višje sodišče zapisalo, da zgolj dejstvo, da iz opisa (v katerem se sicer navajajo določene krajevne okoliščine) ni razvidno, kje točno, na katerem kraju (v RS) je obsojeni Janša sprejel obljubo plačila nagrade, ne pomeni, da opis v tem delu ni sklepčen in da ne omogoča učinkovite obrambe. Opozorilo je tudi, da obramba v zvezi s krajem kaznivega dejanja ne problematizira nobenih materialnopravnih prvin, katerih presoja oziroma uporaba posamezne določbe kazenskega zakona bi bila odvisna od navedbe kraja kaznivega dejanja.
46. Zagovorniki obsojenega Janše v zahtevi za varstvo zakonitosti trdijo, da je kraj storitve kaznivega dejanja bistven, zaradi vprašanja krajevne veljave kazenskega zakona, kakor tudi vprašanja pristojnega sodišča, saj brez poznavanja časa in kraja storitve kaznivega dejanja ni mogoče sklepati o uporabi kazenskega materialnega prava v časovnem (morebitno strožji ali milejši zakon) in prostorskem vidiku (katero kazensko pravo velja, glede na to, kje naj bi bila obljuba dana – na Finskem, v Avstriji, Sloveniji ?), kakor tudi določiti pristojno sodišče. Sklicujejo se na določbo 12. člena KZ-1 (pravilno 122. člen KZ, to je zakon, ki je veljal v času storitve kaznivega dejanja – prvi odstavek 3. člena KZ). Citirajo tretji odstavek 14. člena KZ-1 (tretji odstavek 124. člena KZ), po katerem se slovenski državljan, če stori kaznivo dejanje v tujini, preganja le, če je kaznivo dejanje kaznivo tudi po zakonu države, v kateri je bilo storjeno. Sklicujejo se na sodbo finskega sodišča (sodba ni pravnomočna) in obrazložitev, da na Finskem dejanje po 269. členu KZ ni kaznivo dejanje. Menijo, da ni moč uporabiti določil

slovenskega Kazenskega zakonika o krajevni veljavnosti, saj ni znano, kje je bilo dejanje storjeno. Ustrezna opredelitev kraja dejanja z ozirom na določitev veljavnega kazenskega prava in pristojnega sodišča tako ni zgolj drugotnega pomena oziroma „ni odločilna okoliščina“, kot to pojmuje višje sodišče na straneh 20 in 21 sodbe v 31. točki.

47. Višje sodišče je ugotovilo, da zagovorniki v pritožbi niso v zvezi s krajem kaznivega dejanja problematizirali nobenih materialnopravnih prvin, katerih presoja oziroma uporaba posamezne določbe kazenskega zakona bi bila odvisna od navedbe kraja kaznivega dejanja. Vrhovno sodišče poudarja, da je višje sodišče v sodbi ugotovilo, da iz opisa dejanja ni točno razvidno, na katerem kraju v Republiki Sloveniji je obsojeni Janša sprejel obljubo plačila nagrade, torej je določno zamejilo uporabo kazenskega zakona, česar pa vložniki v zahtevi ne problematizirajo. Zagovorniki v zahtevi za varstvo zakonitosti uveljavljajo v zvezi s krajem kaznivega dejanja (uporaba kazenskega zakona oziroma vprašanje krajevne veljave KZ kot tudi vprašanje pristojnega sodišča) novoto, ki je v pritožbi zoper sodbo sodišča prve stopnje niso uveljavljali. Ker vložniki zahteve v prejšnjih fazah postopka niso problematizirali krajevne veljave kazenskega zakona, so prekludirani, saj niso izčrpali pravnega sredstva. Iz zakonskega besedila petega odstavka 420. člena ZKP je razvidno, da mora biti redno pravno sredstvo izčrpano, ne le formalno, to je z njegovo vložitvijo, temveč tudi materialno, to je vsebinsko. Slednje pomeni, da mora vlagatelj kršitve, ki jih uveljavlja z zahtevo za varstvo zakonitosti, konkretizirati in jih tudi ustrezno obrazložiti že v postopku s pritožbo. Tega pa zagovorniki v postopku s pritožbo niso storili, saj razlogov, ki jih uveljavljajo v zahtevi za varstvo zakonitosti v zvezi s kršitvijo kazenskega zakona, v postopku s pritožbo zoper sodbo sodišča prve stopnje niso uveljavljali. Po navedenem zahteva za varstvo zakonitosti v tem delu ne izpolnjuje pogojev iz petega odstavka 420. člena ZKP, zato je Vrhovno sodišče ni obravnavalo. Z zakonsko dikcijo iz petega odstavka 420. člena ZKP „kršitve, ki jih vložnik ni mogel uveljavljati v pritožbi“ so mišljene tiste materialne in procesne kršitve, do katerih je prišlo v postopku pred drugostopenjskim sodiščem, in se te kršitve ne morejo nanašati na nekaj, o čemer se pritožbeno sodišče niti ni moglo izjasniti, ker kršitve v pritožbi niso bile uveljavljane, na primer o dejstvih, ki jih vložniki štejejo kot kršitev, za katere vložniki izvejo šele po poteku pritožbenega roka (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 10314/2012 z dne 17. 7. 2014, točka 25).
48. Nadaljnje navedbe zagovornikov obsojenega Janše, da so finski državljani (Niittynen, Hulkkonen in Korpi) po opisu dejanja v krivdoreku storili kaznivo dejanje dajanja daril za nezakonito posredovanje po 269.a členu KZ, niso odločilne za presojo o ustrezni označitvi kraja dejanja ter določitvi veljavnega kazenskega prava in pristojnega sodišča. Vložniki zahteve kot v pritožbi navajajo, da so si države Avstrija, Slovenija in Finska kar „po domače“ razdelile zadevo z resnimi posledicami za pritožnika in soobsojene. Umetna delitev zadeve med

tremi državami pa je privedla do absurdne situacije, kjer sta bili izrečeni obsodilni sodbi v Avstriji in Sloveniji, na Finskem pa je bila izrečena za predstavnike Patrie, ki naj bi dajali obljubo, oprostilna sodba. Vložniki zahteve so s citiranimi navedbami v pritožbi zoper sodbo sodišča prve stopnje uveljavljali kršitev procesnega zakona (bistveno kršitev določb kazenskega postopka iz 8. točke prvega odstavka 371. člena ZKP), ne pa kršitve kazenskega zakona (na navedbe je odgovorilo pritožbeno sodišče v 25. točki na strani 17). Navedbe vložnikov se ne nanašajo na kršitev kazenskega zakona (10. člen KZ) o krajevni veljavnosti kazenskega zakona. S citiranimi navedbami zagovorniki v pritožbenem postopku niso uveljavljali kršitve kazenskega zakona, ampak procesno kršitev in niso problematizirali krajevne veljavnosti kazenskega zakona. Poudarjeno je že bilo, da morajo biti pravna sredstva izčrpana po vsebini, zato mora biti glede na zakonsko diktirano petega odstavka 420. člena ZKP tudi kršitev kazenskega zakona, na katero opozarjajo vložniki v zahtevi za varstvo zakonitosti, izrecno uveljavljena v pritožbi. Vrhovno sodišče se zato do teh navedb ni opredeljevalo.

49. Zagovorniki se sklicujejo še na sodbo finskega sodišča (sodba Okrožnega sodišča Občine Kanta-Häme z dne 30. 1. 2014) in menijo, da bi moral biti obsojenec, če bi bilo zanj pristojno tudi finsko sodišče, oproščen. Citirane navedbe pa ne pomenijo razlogov, ki jih je mogoče uveljavljati z vloženim izrednim pravnim sredstvom.
50. Zagovorniki obsojenega Krkoviča na splošno s citatom, da je v konkretnem primeru, poleg odsotnosti kraja in časa kaznivega dejanja, podana hujša kršitev, saj iz obtožnega predloga ni razviden konkreten opis obdolženčevega ravnanja, ki bi predstavljal obljubo nagrade, v zahtevi za varstvo zakonitosti uveljavljajo, da opis dejanja ni sklepčen glede časa in kraja storitve dejanja. Gre le za trditve, ki jo Vrhovno sodišče ni moglo preizkusiti (na trditve o kraju in času kaznivega dejanja, da sodba zaradi tega ni nesklepčna in pomanjkljiva, pa je v pritožbi že odgovorilo sodišče druge stopnje v točki 85 sodbe na strani 61). Zagovornik obsojenega Črnkoviča tudi problematizira vprašanje individualiziranosti opisa dejanja. Tega, da dejanje zaradi opisa kraja in časa ni dovolj označeno, v pritožbi ni uveljavljal. Da mora vlagatelj zahteve kršitve, ki jih uveljavlja z zahtevo za varstvo zakonitosti, konkretizirati in jih tudi ustrezno obrazložiti že v postopku s pritožbo, je bilo obrazloženo že v točki 47 te sodbe.
51. Z navedbami o kršitvi kazenskega zakona, da obsojenemu Janši dejanje ni dokazano, da nedokazanost dejanja obljube hkrati učinkuje kot nedokazanost sprejema obljube, da je kot predsednik Vlade RS obsojeni Janša načeloma gotovo imel nek vpliv na delovanje celotne državne uprave, kar ne pomeni, da je imel vpliv na konkretne odločitve konkretnih uradnih oseb v postopku na MORS, da mu je položaj predsednika vlade neposreden in konkreten vpliv celo onemogočal, da vloga predsednika SDS konkretnega in neposrednega vpliva, glede na dejstvo, da je v tistem času vodil Ministrstvo za obrambo minister, ki ni bil iz stranke SDS,

ni omogočala, saj je bil minister Karl Erjavec, član stranke DESUS, zato bi bilo nenavadno, da bi obsojeni Janša lahko vplival na postopke iz pristojnosti ministra, člana druge stranke, z namenom, da bi stranka SDS dobila neko nezakonito nagrado iz „posla“, ki je v pristojnosti ministra, člana druge stranke, da se posledično zdi, da je bil obtožen in obsojen zgolj zaradi svojega položaja kot predsednik vlade v smislu nekakšne objektivne odgovornosti, ki v kazenskem pravu ni dopustna, zagovorniki uveljavljajo zmotno ugotovitev dejanskega stanja, to je, da odločilna dejstva, na podlagi katerih temelji uporaba kazenskega zakona, niso pravilno ugotovljena. Zagovorniki se sklicujejo tudi na sodbo Vrhovnega sodišča I Ips 73/2010, iz katere, kot navajajo, izhaja, da storilec tega kaznivega dejanja izkoristi svoj položaj ali pa svoj vpliv. Trdijo, da iz konkretnega opisa dejanja ne izhaja, da je Janša izkoristil svoj položaj ali svoj vpliv. Vložniki le s sklicevanjem na navedeno sodbo svoje trditve podrobneje ne obrazložijo, zato je Vrhovno sodišče ni moglo preizkusiti.

52. Po navedenem Vrhovno sodišče ugotavlja, da kršitve kazenskega zakona iz 1. in 4. točke 372. člena ZKP ter kot posledica kršitve kazenskega zakona, kršitve 22., 28. in 29. člena Ustave, ki jih uveljavljajo vložniki zahtev, niso podane.

K zatrjevanim bistvenim kršitvam določb kazenskega postopka oziroma drugim kršitvam določb kazenskega postopka (2. in 3. točka prvega odstavka 420. člena ZKP).

53. Zagovorniki obsojenega Janše v okviru uveljavljanja napačne uporabe materialnega prava (točka II zahteve) s podnaslovom „Zakonski znaki očitane kaznivega dejanja“ uveljavljajo po vsebini bistveno kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP. Navedbe se nanašajo na opis dejanja. Že sodišče druge stopnje je pri presoji pritožbenih navedb v točki 31 ugotovilo, da je opis dejanja razumljiv in sklepčen.
54. Zagovorniki navajajo, da je opis dejanja v abstraktnem delu sodbe nerazumljiv in sam s seboj v nasprotju. Uvodoma se Janši očita, da je kaznivo dejanje storil skupaj z Zagožnom, v nadaljevanju pa se navaja, da je Janša sprejel obljubo nagrade za drugega, torej je dejanje storil sam (sam je sprejel obljubo nagrade) z izvršitveno obliko sprejema obljube za drugega. Zagožnu pa se očita, da je zase in za drugega terjal in sprejel obljubo nagrade, torej je dejanje storil prav tako sam z izvršitveno obliko terjanja obljube nagrade zase in za drugega in izvršitveno obliko sprejema obljube nagrade zase in za drugega.
55. Izrek sodbe je nerazumljiv, če se iz njega ne da ugotoviti, za katero kaznivo dejanje gre; nerazumljivost se mora nanašati na odločilna dejstva, ki so zakonski znaki kaznivega dejanja. Tudi nasprotje v izreku (izrek je sam s seboj v nasprotju) se mora nanašati na odločilna dejstva, na dejanski temelj sodbe. Nerazumljivosti

ali nasprotja ne predstavlja povzetek zakonskega opisa kaznivega dejanja, v katerem je v uvodnem delu opisa dejanja navedeno: da je Janša sprejel obljubo nagrade za drugega, Zagožen, ki je deloval z Janšo v sotorilstvu (beseda skupno), pa da je zase in za drugega terjal in sprejel obljubo nagrade. Terjanje v konkretnem delu opisa kot zakonski znak kaznivega dejanja ni opisano. Zagovorniki pa ne pojasnijo, v čem je nerazumljivost izreka sodbe in katera odločilna dejstva so opisana tako, da so sama s seboj v nasprotju.

56. Po oceni zagovornikov, ker se obsojenemu Janši v abstraktnem delu opisa dejanja ne očita terjanje kot storitev dejanja, ni jasno, kaj naj bi pomenila navedba na strani 6 sodbe sodišča prve stopnje „po navodilih Ivana Janše“. V konkretnem delu opisa dejanja ni navedeno, da bi obsojeni Janša terjal obljubo plačila nagrade. Navajajo, da se ta del opisa dejanja lahko nanaša le na Zagožna. V opisu dejanja, na katerega vežejo zagovorniki citirane navedbe, je navedeno, da je Zagožen po navodilih Janše preko Wolfa in preko Riedla in od Niittynena zahteval 30 % predplačila obljubljenе provizije (22. 8. 2005), kar pomeni opis realizacije že sprejete obljube nagrade (sodba višjega sodišča točka 46 na strani 33). Prav tako zagovorniki napačno interpretirajo, da se ta očitek nanaša le na Zagožna, saj ta del opisa določno opisuje ravnanje Zagožna po navodilih obsojenega Janše in zaradi tega izrek sodbe tudi v tem delu ni nesklepčen oziroma ni nerazumljiv. Ob določenem opisu ravnanja „ponudnikov nagrade“ kot tudi dovolj konkretiziranem „sprejemu obljube nagrade“ se ni moč strinjati z zagovorniki, da so tudi okoliščine dane ponudbe povsem nejasne.
57. Zagovorniki trdijo tudi, da je opis kaznivega dejanja nepopoln in sam s seboj v nasprotju, pa tudi povsem nerazumljiv. Teh trditev ne pojasnijo, zato jih Vrhovno sodišče ni moglo preizkusiti.
58. Tudi v delu zahteve z naslovom „Sodba nima razlogov o odločilnih dejstvih“ pod točko I zagovorniki obsojenega Janše uveljavljajo, da je izrek sodbe nerazumljiv. Po oceni zagovornikov se navedbe v opisu dejanja „v času od 10. 8. 2005 do 22. 8. 2005, na neugotovljenem kraju in na neugotovljen komunikacijski način“ nanašajo na posredovanje obljube Niittynena Zagožnu, ki naj bi obljubo provizije za prodajo po pogodbi sprejel najmanj zase preko Wolfa in Riedla. Menijo, da ni razvidno, da bi se te okoliščine nanašale tudi na sprejem obljube, ki naj bi jo obsojeni Janša sprejel preko Zagožna. Navajajo, da če iz opisa dejanja lahko sklepamo, da je bila Zagožnu preko Niittynena istočasno preko Wolfa in Riedla posredovana obljuba nagrade za njega in SDS, v navedenem časovnem obdobju na neugotovljenem kraju in na neugotovljen komunikacijski način, iz opisa dejanja ni moč sklepati, da je Zagožen obsojenemu Janši obljubo plačila provizije za stranko SDS posredoval v času od 10. 8. do 22. 8. 2005 na neugotovljenem kraju in na neugotovljen komunikacijski način.

59. V opisu dejanja v izreku sodbe je na strani 5 določno navedeno, da sta Zagožen in Janša, Zagožen zase, Janša pa za stranko SDS, sprejela obljubo plačila provizije za prodajo po pogodbi, ki je bila dogovorjena v 4,2 % proviziji za Wolfa kot poseben bonus ... Navedeno je, da je Zagožen na neugotovljenem kraju in na neugotovljen komunikacijski način v časovnem obdobju, ki ga citirajo vložniki, preko Wolfa in Riedla od Niittynena, Janša pa preko Zagožna (Zagožen najmanj zase, Janša pa za stranko SDS) sprejela obljubo ... V opisu dejanja je določno navedeno, da je obsojeni Janša sprejel obljubo nagrade za stranko SDS. Določno je opisana komunikacijska veriga od Niittynena, Riedla, Wolfa preko Zagožna do Janše, na podlagi katere je Janša preko Zagožna sprejel obljubo plačila provizije. Že pritožbeno sodišče je obrazložilo, da je pri večkrat opisani komunikacijski verigi obljubo plačila Zagožen sprejel najmanj zase, obsojeni Janša pa preko Zagožna za stranko SDS (stran 36 sodbe, točka 50), kar je v konkretnem opisu dejanja navedeno in obrazloženo na straneh 101 do 102 in 109 do 114 sodbe sodišča prve stopnje. Interpretacija vložnikov zahteve, da opis dejanj ni jasen ter zato nerazumljiv, ni utemeljena.
60. Neutemeljene so tudi navedbe zagovornikov, da je opis dejanja sam s seboj v nasprotju, ker se po eni strani zatrjuje, da je obsojeni Janša neugotovljenega dne po 8. 9. 2005 potrdil odločitev izbire lokalnega industrijskega partnerja, po drugi strani pa se v nadaljevanju opisa dejanja navaja, da je bilo dokončno odločeno o izbiri lokalnega industrijskega partnerja po sestanku dne 12. 12. 2005 med Korpijem in Zagožnom. Iz takšnega zapisa, po videnju zagovornikov, logično izhaja, da sta se le Korpi in Zagožen dokončno dogovorila, kdo bo lokalni industrijski partner.
61. Sodišče druge stopnje je presodilo v točki 50 sodbe, da nasprotja ni. Sestanek med Korpijem in Zagožnom je bil posledica dejstva, da do stika med predstavniki Patrie in obsojenim Janšo ni prišlo, čeprav so si predstavniki Patrie za sestanek močno prizadevali, ker se Janša, kljub večkratnim predlogom Niittynena, niti z njim niti s kom drugim iz Patrie ni hotel sestati (opis dejanja, stran 4 sodbe sodišča prve stopnje). Zato je prišlo do sestanka med Zagožnom in Korpijem, kar je ugotovilo sodišče prve stopnje po presoji dokazov in dokumentov, ki jih sodišče druge stopnje navaja na strani 37 sodbe v prvi vrstici obrazložitve, ter je tako prišlo do uresničitve predlagane alternative za srečanje s predsednikom vlade, to je do ponovnega srečanja med Zagožnom in Korpijem dne 12. 12. 2005 (drugi odstavek, stran 100 sodbe sodišča prve stopnje). Vrhovno sodišče soglaša z argumenti sodišča druge stopnje, da zatrjevana bistvena kršitev določb kazenskega postopka ni bila storjena.
62. Zagovorniki obsojenega Janše kot v pritožbi zoper sodbo sodišča prve stopnje (točka 7, na straneh 25 in 26) v točki I zahteve trdijo, da sodba nima razlogov o

odločilnih dejstvih in da so ti razlogi popolnoma nejasni in neobrazloženi. Trdijo, da je sodišče prve stopnje storilo bistveno kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, slednje pa predstavlja tudi kršitev ustavne pravice do sodnega varstva iz 23. člena Ustave.

63. Bistvena kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP je med drugim podana, če sodba nima razlogov ali če v njej niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih, ali so ti razlogi popolnoma nejasni, ali v precejšnji meri v nasprotju. Kršitev se mora nanašati na odločilna dejstva in ne na katerakoli dejstva, ugotovljena med kazenskim postopkom. Odločilna pa so tista dejstva, ki se nanašajo na predmet obtožbe in druge odločitve, ki jih je sodišče sprejelo v zvezi z obtožbo in jih mora navesti v obrazložitvi pisno izdelane obsodilne sodbe (sedmi in osmi odstavek 364. člena ZKP). To so dejstva, ki so pomembna za uporabo določb materialnega in procesnega zakona. Razlogi sodbe pa so popolnoma nejasni takrat, kadar gre za nejasnost o odločilnih dejstvih.
64. Zagovorniki obsojenega Janše v zahtevi trdijo, da sodba nima razlogov o dejstvih, navedenih v opisu dejanja. Enako kot v pritožbi zoper sodbo sodišča prve stopnje navajajo: da sodišče v obrazložitvi sodbe navedb v opisu dejanja, da je bil obsojeni Janša seznanjen s predlogom, ki so ga na Zagožna naslovili Niittynen, Riedl in Wolf, ne utemelji s konkretnimi navedbami in okoliščinami, na podlagi katerih bi bilo mogoče s potrebno gotovostjo zaključiti, da je bil obsojeni Janša s tem dejansko seznanjen; da sodišče v obrazložitvi sodbe ne pojasni navedb v opisu dejanja, da je obsojeni Janša skupaj z Zagožnom spremljal priprave na izvedbo postopka oddaje naročila zaupne narave za nakup kolesnikov 8 x 8 in ga nadzoroval; prav tako ne, kaj pomeni spremljanje in nadzor priprav nad izvedbo postopka oddaje naročila zaupne narave in kako in na kakšen način ter od kod ugotovitev, da je obsojeni Janša skupaj z Zagožnom spremljal in nadzoroval priprave na izvedbo postopka oddaje naročila zaupne narave; sodišče v obrazložitvi sodbe ni pojasnilo, na katerih dokazih temelji sklep, da je bil obsojeni Janša seznanjen z dogovori Zagožna z Niittynenom in Riedlom, kot navaja opis dejanja; da iz obrazložitve sodbe ni razvidno, kakšne dogovore je obsojeni Janša imel z Niittynenom in Riedlom in kakšna navodila jima je dajal, kdaj in kje je te dogovore sklepal, in kdaj in kje je dajal navodila, čeprav se v opisu dejanja zatrjuje, da je takšne dogovore imel in da je navodila dajal.
65. Sodišče druge stopnje je na pritožbene navedbe odgovorilo v točkah 49 in 50 sodbe. Poudarilo je, da je sodišče prve stopnje okoliščine in dejstva, ki so predmet obtožbe, in tudi druge odločitve, ki jih je sprejelo v zvezi z obtožbo, zelo natančno analiziralo in prepričljivo in obširno obrazložilo. Sklicevalo se je na obrazložitev sodbe sodišča prve stopnje na straneh 83 do 100 (točka 49 sodbe). V točki 50 pa je sodišče druge stopnje izpostavilo ključne ugotovitve prvostopenjskega sodišča. Presojlo višjega sodišča na strani 35 sodbe, da sodišče prve stopnje ni storilo

bistvene kršitve določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP ter da ima prvostopenjska sodba razloge o odločilnih dejstvih o tem, kar izpostavljajo vložniki zahteve, Vrhovno sodišče sprejema. Vložniki zahteve navajajo posamezne trditve iz opisa dejanja ter trdijo, da dejstev in okoliščin, ki so opisane, sodišče prve stopnje v sodbi ni pojasnilo. Po preizkusu tudi Vrhovno sodišče ugotavlja, da so v pravnomočni sodbi presojeni dokazi tako, da je sodišče na podlagi njih napravilo razumne in izkustveno prepričljive sklepe o relevantnih, to je odločilnih dejstvih. Sodišče prve stopnje je na straneh 82 do 83 pojasnilo način komunikacije, ki izhaja iz posameznih sporočil, to je Riedla z Niittynenom in Riedla z Wolfom ter Wolfa z Zagožnom in Zagožna z obsojenim Janšo. Ugotovilo je, da je takšen način komuniciranja in z dokazi podprta komunikacijska veriga posledica medsebojnih odnosov in da je pretok informacij med akterji potekal na relaciji Patria – Riedl – Wolf – Zagožen – Janša. Sodišče druge stopnje je v točki 33 sodbe na straneh 23 in 24 natančno pojasnilo komunikacijo in komunikacijsko verigo med vsemi akterji. Sklicevalo se je na ugotovitve sodišča prve stopnje, na zabeležke Zagožna, iz katerih je mogoče razbrati kontakte med njim in Janšo ter med njim in Krkovičem, med Zagožnom in Riedlom, ter na številne druge dokumente, ki jih višje sodišče natančno našteva (na strani 24 sodbe). Pritrdilo je sodbi sodišča prve stopnje, da je glede na izsledke dokaznega postopka komunikacija potekala na relaciji Niittynen – Riedl – Wolf – Zagožen in je mogoče onkraj razumnega dvoma sklepati, da so bile informacije, dokumenti in predlogi Patrie preko Zagožna, kot je navedlo višje sodišče (o tem so izpovedovale tudi finske priče pa tudi Riedl), posredovane obsojenemu Janši. Kontakte je na primer sodišče prve stopnje ugotovilo na strani 86 sodbe na sestanku dne 1. 2. 2005, na katerem so sodelovali Zagožen, Wolf, Riedl in Niittynen, da je bilo predvideno, da bo Riedl pripravil Dossier, ga predložil Zagožnu, ki se bo sestel z Janšo. Sodišče prve stopnje je tudi napravilo sklep, da je Zagožen posredoval informacije Janši. Da gre za posredovanje informacij, ki so bile pridobljene od Riedla oziroma Niittynena v komunikacijski verigi, je sodišče prve stopnje presodilo po oceni sporočil 092.doc, 098b.doc ali 101a.doc, na strani 87 sodbe in drugih, ki jih sodišče analizira na strani 90 sodbe, ko na podlagi sporočila 101b.doc sklepa, da so glede na vsebino tega sporočila odločili, da bodo delali preko Wolfa in Zagožna, ki je bil (vsebina dokumenta 089.doc) vez do Janše. Sodišče prve stopnje je na strani 88 sodbe napravilo zaključek o tem, da je bil Zagožen vezni člen z obsojenim Janšo kot predsednikom vlade in predsednikom vladajoče SDS in je tako imel dostop do vlade in Janše. Čeprav Zagožen sam ni imel v projektu nabave kolesnikov 8 x 8 nobene funkcije in čeprav formalno ni bil več aktiven v politiki in kot funkcionar takrat vladajoče SDS, je bil dejansko oseba blizu krogu ljudi, ki so takrat prišli na vlado in je tako tudi bil vezni člen z obsojenim Janšo. Da je obstajala navedena komunikacijska veriga, to je komunikacija med Zagožnom in Wolfom oziroma Riedlom in Wolfom ter Riedlom in Niittynenom, pa je sodišče tudi določno ugotovilo na

večih mestih v obrazložitvi. Tako je na strani 91 (dokument 121.doc) ugotovilo komunikacijo, da je Riedl Niittynenu sporočil, da je po telefonu govoril z Zagožnom in da sta oba potrdila, da gre v Sloveniji vse v redu ter da jima je Zagožen zagotovil, da skrbno spremljata projekt in da imata on in premier vse pod nadzorom. Ugotovitev o spremljanju projekta, nadzoru in seznanitvi s pripravami v zvezi z izvedbo postopka je sodišče prve stopnje po presoji dokumentov in izpovedb prič (156.doc, 160.doc, 161.doc, 129.doc) presojalo tudi v povezavi z oceno zagovora obsojenega Janše (strani 95 in 96 sodbe). V zadnjem odstavku na 96. strani je zapisalo jasen zaključek o odločilnem dejstvu, da je glede na vsebino listinske dokumentacije mogoče utemeljeno zaključiti, da je bil obsojeni Janša dejansko po neformalni poti seznanjen s potekom projekta oziroma s postopkom, ter da je z Zagožnom spremljal priprave na izvedbo postopka oddaje naročila, ga nadzoroval in je bil o njem obveščen, pri čemer se je sklicevalo na elektronska sporočila, v katerih sta omenjena Janša in Zagožen, ki predstavljajo, kot je sodišče poudarilo, vsebinsko logično in zaključeno celoto. Sodišče prve stopnje je izpostavilo dokumente 101b.doc, da je bil eden izmed odločevalcev v projektu predsednik vlade Janša, kar je Cekuta sporočil Niittynenu (stran 90 sodbe), da je Riedl Niittynenu sporočil, da nam je s strani predsednika vlade in dr. Zagožna obljubljeni, da bodo podprli le nas (119.doc, stran 91 sodbe), da je Zagožen Patrii zagotovil, da skrbno spremlja projekt in da imata on in premier vse pod nadzorom (121.doc, stran 91 sodbe), v povezavi z zaključkom, da gre za Janševo aktivno vlogo v postopku in pri izbiri lokalnega zastopnika (Rotis d.o.o., stran 97 sodbe). Zaključek o aktivni vlogi obsojenega Janše v zvezi z izbiro lokalnega zastopnika Patrie je sodišče prve stopnje, čemur je pritrdilo tudi sodišče druge stopnje v točki 37 sodbe, gradilo tudi na sporočilu Marije Črnkovič (133a.doc), potem ko je Rotis dne 6. 9. 2005 prejel pismo o imenovanju za Patriinega zastopnika, da je potrebno odločitev uskladiti še s predsednikom vlade, na čemer tudi delajo. Sodišče je tako ugotovilo odločilna dejstva, da če bi bila odločitev o strinjanju z imenovanjem odvisna zgolj od družbe Rotis d.o.o., bi njen direktor Črnkovič gotovo nemudoma podpisal ponujeno imenovanje (stran 97 sodbe), ter ocenilo, da je dopis Marije Črnkovič le še dodatna potrditev vloge obsojenega Janše, ne le pri izbiri lokalnega partnerja, ampak tudi sicer, kar se odraža v drugih dokumentih. Presodilo je, da ni nobenega razloga, da se Janšo omenja, če pri zadevi ne bi imel nobene vloge. Svoj sklep je še dodatno utrdilo s presojo izpovedbe priče Niittynena, da je Patriina izbira Rotisa prišla preko Janševe stranke, ter da je potrebno usklajevanje s predsednikom vlade (dokument 208a.doc – dopis Marije Črnkovič z dne 3. 3. „da čakajo na odločitev z vrha“, stran 98 sodbe). Na podlagi vseh teh citiranih zapisov in analize vseh dokumentov je sodišče prve stopnje ugotavljalo odločilna dejstva o seznanjenosti Janše s postopkom, spremljanju priprav, nadzoru in

seznanjenosti z dogovori in ne nazadnje tudi, da je obsojeni Janša dajal navodila oziroma da je Zagožen druge seznanjal z navodili Janše. Navedena dejstva, ki vodijo k sklepu, da je obsojeni Janša sprejel obljubo plačila provizije, je sodišče prve stopnje zanesljivo ugotovilo.

66. Zagovorniki kot v pritožbi trdijo, da iz opisa dejanja izhaja, da naj bi v času od 10. 8. 2005 do 22. 8. 2005 Zagožen na neugotovljenem kraju in na neugotovljen komunikacijski način preko Wolfa in Riedla od Niittynena sprejel obljubo plačila provizije, v nadaljevanju pa se navaja, da so to provizijo obljubili in se s provizijo obljube strinjali, najmanj Korpi, Hulkkonen in Niittynen. Iz opisa dejanja in iz obrazložitve sodbe ne izhaja, komu in kdaj sta provizijo obljubila Korpi in Hulkkonen.
67. V opisu dejanja je določno navedeno, da je šlo za obljubo plačila koristi v obliki nagrade, ter da so provizijo obljubili Korpi, Hulkkonen in Niittynen (stran 5, tretji odstavek sodbe sodišča prve stopnje). Sodišče prve stopnje je obljubo koristi obširno utemeljilo na straneh 101 do 105, ko je ugotovilo dogovore in pogovore o višini provizije (strani 101 in 102 sodbe). Na podlagi presoje dokumentov ter izpovedbe pričé Niittynena in ocene izpovedb prič Hulkkonena in Korpija, ki je tudi potrdil, da so se o delitvi provizije vedno pogovarjali v vodstveni skupini Patrie, kar je Niittynen podrobneje opisal, je sodišče prve stopnje ugotovilo, da so obljubo provizije (plačilo nagrade) obljubili navedeni (v izreku sodbe), vodilni v Patrii (sodba stran 103). Sodišče prve stopnje je na strani 104 ugotovilo odločilno dejstvo, da je ta skupina dala obljubo provizije. Ocenilo je, da je bila obljuba dana z namenom, da bo predlagano podjetje (lokalni industrijski partner Patrie) dejansko dobilo povabilo k oddaji ponudbe, in da bo v postopkih, ki bodo sledili na MORS, izbrano kot najugodnejše. V sodbi sodišča prve stopnje so ugotovljena odločilna dejstva o obljubi plačila provizije oziroma koristi, kdo je to obljubo dal, zakaj jo je dal v povezavi z drugimi ugotovitvami sodišča prve stopnje o vlogi Janše pri projektu naročila zaupne narave v zvezi s kolesniki 8 x 8, njegovi odločilni vlogi pri izbiri lokalnega industrijskega partnerja, o odstotku provizije ter o delitvi tudi tistim, ki dejansko pri samem poslu niso imeli nič (Zagožen in stranka SDS). Tako je odločilno dejstvo o obljubi plačila nagrade ugotovljeno in ima sodba o tem jasne razloge. Tem razlogom je pritrdilo tudi sodišče druge stopnje ter utemeljilo, na podlagi česa je sodišče prve stopnje o dejstvu, za katerega vložniki zahteve trdijo, da ni niti opisano niti obrazloženo, navedlo jasne in konkretne razloge v točki 39.
68. Po presoji zagovornikov obsojenega Janše sodišče ni utemeljilo, iz katerih okoliščin izhaja trditev v opisu dejanja, da je Zagožen posredoval obljubo

Niittynena obsojenemu Janši, da ni pojasnilo, kdaj in kje se je to zgodilo in na kakšen način se je to zgodilo, ter da ni pojasnilo, da je obsojeni Janša sprejel obljubo nagrade, se z njo strinjal in privolil, da bo izkoristil svoj vpliv ter posredoval, da bo opravljeno uradno dejanje.

69. Sodišče druge stopnje je na enake navedbe zagovornikov v pritožbi odgovorilo, da čas in kraj oziroma časovne in krajevne okoliščine sprejema ne pomenijo odločilnega dejstva. Presoj o sprejemu obljube in posredovanju obljube Janši pa je sodišče prve stopnje napravilo na straneh 109 do 114 sodbe. Ugotovilo je odločilno dejstvo, da sta bila Zagožen in obsojeni Janša seznanjena z obljubljenim plačilom provizije (stran 109, presoja dokumentov 123.doc in 125.doc v povezavi s 137.doc), čemur je pritrdilo sodišče druge stopnje v 52. točki sodbe, da sta bila obsojeni Janša in Zagožen seznanjena z obljubo provizije in da je bilo praktično v istem časovnem obdobju že zahtevano 30 % predplačilo provizije (125.doc z dne 28. 8. 2005), ter da je bila provizija v nadaljevanju večkrat terjana, kar sodišče prve stopnje ugotavlja na straneh 109, 110 in 111. Večkratno terjanje sprejete obljubljen provizije je privedlo, kot je ugotovilo sodišče v pravnomočni sodbi, do tega, da so se v Patrii, čeprav pogodba med MORS in njihovim zastopnikom Rotis d.o.o. še ni bila podpisana in še niso bila zaključena pogajanja, odločili, da bodo izplačali 30 % predplačilo od celotne vsote provizije. Tako sodišče ugotavlja, da sta oba akterja, torej Zagožen in obsojeni Janša, dano obljubo sprejela, na straneh 110 do 115 sodbe. Sklep o sprejemu obljube nagrade povezuje z zapisom v dokumentu 265.doc, da je Zagožen v imenu svojega šefa vprašal Wolfa za točen znesek, od katerega bodo obračunani odstotki (Zagožen pa razen obsojenega Janše drugega šefa ni imel, kar sodišče tudi natančno obrazloži v nadaljevanju, na strani 112 sodbe, s čimer se zagovornik v dopolnitvi zahteve ne strinja in drugače tolmači zapis 265.doc kot sodišče, kar pa pomeni, da le poskuša vnesti dvom v pravilno ugotovitev dejanskega stanja, česar z zahtevo za varstvo zakonitosti ne more storiti). Na strani 36 v točki 50 in na strani 39 v točki 52 je višje sodišče ugotovilo komunikacijo, ki je bila ves čas enaka in da sta tako Zagožen kot obsojeni Janša obljubo plačila provizije sprejela, Zagožen najmanj zase, Janša pa za stranko SDS, kot je navedeno v opisu dejanja. Te okoliščine je sodišče prve stopnje pojasnilo na straneh 109 in 115 sodbe in se ni mogoče strinjati z zagovorniki, da odločilno dejstvo, da je Janša sprejel obljubo koristi in se z njo strinjal ter vanjo privolil, da bi izkoristil svoj vpliv, ni ugotovljeno. Sodišče prve stopnje je na podlagi vseh izvedenih dokazov in ugotavljanja dejstev, ki so opisana v izreku sodbe, na strani 115 ugotovilo odločilno dejstvo, da je Janša obljubo plačila provizije sprejel. V sodbi je pojasnjevalo to odločilno dejstvo, ki je, kar je bilo že povedano pri presoji opisa dejanja, zakonski znak in je v opisu dejanja dovolj določno opisano. Sodišče ni šele na podlagi dejstev, ki ne bi izhajala iz opisa dejanja, ugotavljalo tega odločilnega dejstva in na tak način kršilo načelo zakonitosti. Izrecno je ugotovilo, da v dokaznem postopku ni bilo mogoče

ugotoviti, kje in točno na kakšen komunikacijski način je prišlo do seznanjanja z obljubo plačila provizije (stran 109 sodbe sodišča prve stopnje), pri čemer pa je z gotovostjo ugotovilo, da je komunikacija bila vzpostavljena. Sodišče je ugotovilo, da je bila obljuba provizije dana ter da sta bila obsojeni Janša in Zagožen s to obljubo provizije seznanjena (stran 109 sodbe), prav tako pa je tudi ugotovilo drugo odločilno dejstvo, da sta obsojeni Janša in tudi Zagožen obljubo plačila provizije sprejela (stran 115 sodbe sodišča prve stopnje). Sklep o zakonskem znaku kaznivega dejanja je sodišče napravilo na podlagi presoje celotnega ravnanja in ob presoji dogovarjanj o višini provizije, o akterjih, o tem, komu je bila provizija namenjena, o obljubi plačila, o sklepu Fincev, da provizijo izplačajo, namenu plačila provizije, dejstvu, da je bila provizija terjana, kar je posebej poudarilo tudi sodišče druge stopnje v točkah 50 in 52 sodbe, torej, da je bila terjana realizacija obljube plačila provizije oziroma nagrade. Sodišče druge stopnje je v citiranih točkah in točki 55 sodbe, na strani 42 tudi poudarilo, da se je sprejem obljube nagrade manifestiral navzven (bil zaznaven v zunanjem svetu in ni obstajal le kot goli naklep). Navedlo je dokumente, na podlagi katerih je to dejstvo ugotovljeno ter poudarilo, da je sodišče prve stopnje podalo obširne in prepričljive razloge o sprejemu obljube nagrade. Vrhovno sodišče po navedenem ugotavlja, da je odločilno dejstvo o sprejemu obljube nagrade zanesljivo ugotovljeno in da je sodišče navedlo razumne razloge, ki jih zagovorniki s trditvami ne izpodbijajo.

70. V izpodbijani pravnomočni sodbi je sodišče presodilo, da je bil obsojeni Janša vplivna osebnost in kot tak tudi prikazan Patrii, ter da je imel možnost vpliva že glede na svoj družbeni položaj (sodišče druge stopnje je v točki 50, na strani 36 v odgovoru na pritožbene navedbe poudarilo, da je bil obsojeni Janša označen kot oseba, preko katere bosta Wolf in Zagožen zagotovila politično podporo). Sodišče prve stopnje je ugotovilo (stran 104 sodbe), da so v Patrii ponudili obljubo nagrade, ker so vedeli, da si morajo zagotoviti politično podporo. Ugotovilo je tudi, kot odločilno dejstvo, da je bila obljuba plačila provizije stranki dana z namenom, da bo predlagano podjetje (lokalni industrijski partner) dejansko tudi dobilo povabilo k oddaji ponudbe in da bo seveda v postopkih, ki bodo sledili na MORS, izbran kot najugodnejši in da bo MORS z njim sklenil pogodbo, saj je bil namen Patrie uspeti na slovenskem razpisu (stran 105 sodbe). Sodišče je ugotovilo obljubo nagrade in sprejem obljube nagrade in da je bila obljuba dana za določen namen, za izrabitev vpliva. Posredovanje pri obravnavanem kaznivem dejanju, kar je bilo tudi že poudarjeno, pomeni vplivanje, da se opravi uradno dejanje. Storilec pa sprejme obljubo nagrade (koristi), da bi s svojim družbenim položajem vplival na uradno(e) osebo(e), ni pa potrebno, kar je bilo tudi že poudarjeno, da do vplivanja oziroma posredovanja sploh pride. Kot ugotavljata sodišči v pravnomočni sodbi, torej ni potrebno, da oseba, ki je sprejela obljubo nagrade, opravi kakršnokoli posredniško delo. Vpliv tako izhaja iz izkoriščanja uradnega ali

družbenega položaja ali vpliva, to je avtoritete, ki temelji na položaju storilca v družbi ali političnih strankah, itd. Da pa je ta vpliv obstajal in da sta ga obsojeni Janša in Zagožen imela in da sta imela možnost vplivanja, je sodišče prve stopnje zanesljivo ugotovilo na strani 105 sodbe (kar pojasnjuje tudi sodišče druge stopnje v točki 53 sodbe, v zvezi z izbiro lokalnega industrijskega partnerja, kar je bil nujen pogoj, da si je družba Patria z obljubo nagrade, ki sta jo, kot ugotavlja sodišče druge stopnje, sprejela Zagožen zase in Janša za stranko SDS, zagotovila zanesljivost izbora in s tem možnost vpliva na samo pridobitev posla). Sodišče druge stopnje je tudi poudarilo, da je z določitvijo partnerske gospodarske družbe že daleč pred razpisom bila utrta pot (in seveda tudi sam vpliv) na izbiro na samem razpisu in vpliv na izbiro gospodarske družbe, ki pa je bila, kar je tudi izpostavilo sodišče druge stopnje, „nekompetentna“ oziroma „ne najbolj kompetentna“ v smislu proizvodnih zmogljivosti (priči Vartiainen in Niittynen, stran 133 sodbe sodišča prve stopnje). Možnost vpliva je v sodbi sodišča prve stopnje dovolj jasno opisana in obrazložena v povezavi z ugotovitvami o odločilnem dejstvu, sprejemu obljube nagrade (koristi) in ugotovitvi odločilnega dejstva, zakaj je bila obljuba nagrade dana „da Patria preko lokalnega zastopnika dobi posel“.

71. Zagovorniki trdijo tudi, da sodišče v obrazložitvi sodbe ni navedlo razlogov, kdaj, kje in od kod izhaja, da naj bi obsojeni Janša dal navodilo Zagožnu, da naj zahteva 30 % predplačilo obljubljenih provizij, kot se navaja v opisu dejanja. Prav tako sodišče ni obrazložilo, kdaj, kje in komu je obsojeni Janša potrdil lokalnega industrijskega partnerja.
72. Dejstva, ki so navedena v opisu dejanja, da je Zagožen dne 22. 8. 2005 po navodilih Janše zahteval 30 % predplačilo obljubljenih provizij in da je neugotovljenega dne po 8. 9. 2005 odločitev, da je družba Rotis d.o.o. zastopnik oziroma lokalni industrijski partner Patrie Vehicles Oy, potrdil še predsednik vlade Janša, so v pravnomočni sodbi presojena. Pritožbeno sodišče je v točki 43 sodbe pritrdilo sodišču prve stopnje, da je Zagožen dne 22. 8. 2005 prvič podal zahtevo po 30 % predplačilu obljube provizij in da je bila ta informacija Niittynenu posredovana preko Riedla in Wolfa (dokument 125.doc, sodba sodišča prve stopnje, stran 109). Opredelilo se je tudi do navedb, ki jih ponavljajo zagovorniki v zahtevi, da obsojeni Janša Zagožnu ni dajal navodil, ter navedlo, na katerih dokazih in zaključkih sodišča prve stopnje temelji ugotovitev tega dejstva. Navedlo je, da glede na povsem jasne in z dokazi podprte ugotovitve postopka, je Zagožen nastopal kot ključni vezni člen med Patrio in obsojenim Janšo, ki je v projektu (preko Zagožna in v naprej po že večkrat opisani komunikacijski verigi) aktivno sodeloval. Sodišče prve stopnje je v sodbi na strani 109 ugotovilo, da je Zagožen kasneje predplačilo provizij še večkrat terjal, na podlagi česar je sodišče druge stopnje tudi v zvezi z zahtevami po predplačilu provizij, ko se v komunikaciji med Riedlom in Niittynenom izrecno navaja „organizacija z malim

možem“ (241.doc), „organizacija dr. Z“ (241a.doc), „Zagožen je v imenu svojega šefa vprašal Wolfa za točen znesek, od katerega bodo obračunani odstotki“ (265.doc) in v nadaljnjih navedbah v 43. točki na strani 30 sodbe utemeljilo svoje stališče, da navedba, da obsojeni Janša Zagožnu ni dajal nobenih navodil, ni prepričljiva. Da je prišlo do terjanja predplačila že dne 22. 8. 2005, je sodišče druge stopnje ponovno poudarilo v točki 46 obrazložitve, pri presoji ravnanja Zagožna, da Zagožen ni terjal obljube nagrade, ampak da gre v njegovem ravnanju za realizacijo obljubljene nagrade v zvezi s sprejeto obljubo nagrade. Vrhovno sodišče tako ugotavlja, da so v pravnomočni sodbi podani razumni razlogi tudi o tem odločilnem dejstvu.

73. O vlogi obsojenega Janše pri potrditvi lokalnega industrijskega partnerja je sodišče prve stopnje zavzelo stališče na strani 98 sodbe na podlagi presoje dokumentov 133a, 133c in 159.doc. O tem dejstvu je sklepalo tudi na podlagi presoje ravnanja soobsojenega Črnkoviča, da čeprav mu je Patria poslala pismo, da se njegova gospodarska družba Rotis d.o.o. imenuje za lokalnega zastopnika dne 6. 9. 2005, tega pisma ni podpisal; Marija Črnkovič pa je v sporočilu dne 8. 9. 2005 (133a.doc) zapisala, da bodo morali odločitev uskladiti še s predsednikom vlade. Na podlagi teh okoliščin je sodišče sklepalo na vlogo obsojenega Janše pri izbiri in potrditvi lokalnega industrijskega partnerja. Nujnost izbire lokalnega industrijskega partnerja, z določitvijo gospodarske družbe že daleč pred razpisom, pa je drugostopenjsko sodišče poudarilo v 53. točki sodbe. O namenu pridobitve lokalnega industrijskega partnerja je višje sodišče zapisalo v točki 50 sodbe, da gre za jasen namen, da od predsednika vlade oziroma od predsednika vladajoče stranke, torej obdolženega (sedaj obsojenega) Janše, pridobiti ustrezen predlog, ki bo skladno s pričakovanji Patrie „da bodo predstavniki predsednika vlade Janše povedali, katero podjetje bi bilo pravi industrijski partner v Sloveniji“ (129.doc). Tako je tudi to odločilno dejstvo ugotovljeno in obrazloženo v razlogih pravnomočne sodbe.
74. Bistveno kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, da v pravnomočni sodbi niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih, zagovorniki obsojenega Janše uveljavljajo v zahtevi tudi pod točko II – pod naslovom „Sostorilstvo“, s sklicevanjem na sodbo Vrhovnega sodišča I Ips 10073/2009 z dne 12. 4. 2012. V tej sodbi je Vrhovno sodišče ugotovilo, kar poudarjajo zagovorniki, da v pravnomočni sodbi ni razlogov o objektivni in subjektivni komponenti sostorilstva in da je zato podana bistvena kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP. Vendarle zagovorniki z nadaljnjimi navedbami v zahtevi zatrjevane bistvene kršitve določb kazenskega postopka niso utemeljili. Zagovorniki trdijo, da iz pravnomočne sodbe ne izhaja, da sta obsojeni Janša in Zagožen delovala v sostorilstvu. Menijo, da sodba o tem odločilnem dejstvu nima razlogov. Citirajo obrazložitev sodbe sodišča prve stopnje o sostorilstvu na strani 115 ter menijo, da takšna obrazložitev

nima kaj dosti skupnega s pomenom sotorilstva, kot je opredeljeno v 25. členu KZ. Navedbe sodišča po oceni zagovornikov ne kažejo na sotorilstvo, ampak predvsem na to, da Zagožen po mnenju sodišča ni imel vpliva, ki bi ga lahko izkoristil za posredovanje, da se opravi kakšno uradno dejanje, kar pomeni, da očitane kaznivega dejanja ni mogel storiti. Zato je po oceni zagovornikov tudi obrazložitev sodbe v nasprotju z opisom dejanja, v katerem je navedeno, da je Zagožen vplivna osebnost, ne samo v politiki kot direktor HSE, bivši minister za gospodarstvo in član SDS. O katerem odločilnem dejstvu obstaja nasprotje, zagovorniki ne pojasnijo, zato utemeljenosti njihovih navedb ni mogoče preizkusiti. Z zagovorniki se tudi ni mogoče strinjati, da v pravnomočni sodbi niso navedeni razlogi o sotorilstvu. Razloge je sodišče prve stopnje navedlo na strani 115 sodbe, potem ko je ugotovilo in obrazložilo vlogo obsojenega Janše in Zagožna posebej ter njuno skupno delovanje, kar je v točki 45 obrazložitve z razlogi o obstoju sotorilstva utemeljilo tudi sodišče druge stopnje. Zagovorniki izražajo predvsem nestrinjanje z zaključki sodišča o odločilnih dejstvih v pravnomočni sodbi, s čimer pa ne uveljavljajo bistvene kršitve določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, ampak nedovoljen razlog za zahtevo za varstvo zakonitosti, to je zmotno ugotovitev dejanskega stanja.

75. Zagovorniki obsojenega Janše se sklicujejo na odločbe Ustavnega sodišča U-I-302/09, U-I-1472/09, U-I-193/10, Up-748/10 ter Up-147/09 o obrazloženosti sodne odločbe, da mora sodišče v sodbi na konkreten način in z zadostno jasnostjo opredeliti, kako je doseglo svojo odločitev. V navedenih odločbah je Ustavno sodišče poudarilo, da ima odsotnost obrazložitve sodbe, s katero se uresničuje pravica do meritorne odločitve, ki je element pravice do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena Ustave, za posledico tudi kršitev te pravice. Sklicevanje na odločbe Ustavnega sodišča ne more spremeniti odločitve, da vložniki niso utemeljili trditve, da je podana bistvena kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP. V pravnomočni sodbi so navedeni razumni, jasni in konkretni razlogi o vseh odločilnih dejstvih tako, da je zadostila standardu obrazloženosti sodne odločbe in ustavnim pravicam do sodnega varstva iz prvega odstavka 23. člena in tudi do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave.
76. Bistveno kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, ker sodba nima razlogov o odločilnih dejstvih, zagovorniki obsojenega Janše uveljavljajo tudi v delu zahteve pod naslovom „Uporaba posrednih dokazov za obsodbo (indična sodba)“. Hkrati uveljavljajo, da je bila z indično sodbo obsojencu očitno kršena domneva nedolžnosti iz 27. člena Ustave in ustavna pravica do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Navajajo, da je indična sodba že po logiki stvari takšna, da ne vsebuje odločilnih dejstev, ker sodišče na obstoj odločilnih dejstev sklepa le na podlagi indicev. Tako pride do subjektivne in s tem arbitrarne razlage resničnosti še neznanega dejstva in vedno obstoji možnost drugačnega sklepanja, s čimer pa je domneva nedolžnosti in iz

tega izpeljano načelo *in dubio pro reo* zagotovo ogroženo. Kršena je tudi pravica iz 22. člena Ustave o enakem varstvu pravic, ki vsebuje prepoved sodniške samovolje oziroma arbitrarnosti (sklicujejo se na odločbi Ustavnega sodišča Up-1038/07, U-I-80/07). Menijo, da gre za drugačno situacijo, kot v zadevi Vrhovnega sodišča številka Kp 4/2006, na katero se opira v sodbi višje sodišče v 29. točki na strani 19 sodbe o tem, da mora biti pri obsodilni sodbi sklenjen krog indicev, tako da so med seboj trdno in logično povezani ter se dopolnjujejo in da je na podlagi njih mogoče z gotovostjo sklepati, da je obdolženec storil kaznivo dejanje. Trdijo, da je v obravnavani zadevi sodišče sklepalo na ravnanje obsojenega Janše na podlagi ravnanj drugih oseb, ne pa na podlagi njegovega lastnega ravnanja. Iz obrazložitve sodbe Kp 4/2006 izhajajo, da so posredni dokazi – indici, na podlagi katerih je bila izdana obsodilna sodba, izviral neposredno iz ravnanj obsojenca, podani pa so bili tudi določeni materialni dokazi. Za obsojenega Janšo naj bi bila obremenjujoča sporočila, ki jih je Riedl sporočal Niittynenu in navaja številke dokumentov na strani 86 sodbe sodišča prve stopnje 080.doc, strani 90 – 101b.doc, strani 91 – 119. in 121.doc, strani 92 do 93 – 129.doc, strani 94 – 156. in 160.doc, strani 99 – 163.doc, strani 108 – 166.doc, strani 109 – 125.doc, strani 111 – 258.doc. Riedl je Niittynenu o Janši sporočal to, kar naj bi mu sporočil Zagožen oziroma kar naj bi mu sporočil Wolf, da mu je sporočil Zagožen. Navajajo, da ni nikakršnih dokazov, da je Janša karkoli sporočal Zagožnu, niti ni dokazov o tem, kaj je Zagožen (če sploh kaj) sporočil Riedlu in Wolfu, niti o tem, kaj je Wolf sporočil Riedlu. Obsojenca naj bi prav tako obremenjevale navedbe v elektronskem sporočilu, ki ga je Marija Badovinac Črnkovič poslala svojemu možu Ivanu Črnkoviču (sodba sodišča prve stopnje, stran 97 – 133a.doc). Tudi v tem primeru ni nikakršnega dokaza, da bi obsojenec imel kakršenkoli stik s Črnkovičev oziroma Črnkovičem, celo več, Marija Badovinac Črnkovič je zaslišana kot priča pojasnila, da je ime Janše zlorabila z namenom, da bi naredila vtis o povezavah družbe Rotis. Zagovorniki menijo, da je bilo na podlagi istih posrednih dokazov mogoče sprejeti tudi drugačno razlago, saj je finsko sodišče ob uporabi istih dokazov ocenilo, da ne gre za dokaze, na podlagi katerih bi bilo mogoče utemeljevati krivdorek in citirajo dele iz strani 64 in 66 prevoda sodbe Okrožnega sodišča Občine Kanta – Häme z dne 30. 1. 2014. Trdijo, da gre za evidentno neutemeljen očitke kaznivega dejanja in da je bil obsojenec spoznan za krivega ob eklatantnem kršenju pravila *in dubio pro reo*, slednje pa pomeni tudi nedopustno arbitrarnost sodišča, saj je kršitev standarda za obsodilno sodbo (prepričanje sodišča v krivdo) očitna na prvi pogled. Dokazni standard je neposredno povezan z ustavno pravico do domneve nedolžnosti iz 27. člena Ustave. Glede domneve nedolžnosti se sklicujejo na odločbo Ustavnega sodišča U-I-18/93, o dokaznih standardih pa citirajo odločbo Ustavnega sodišča U-I-25/95. Poudarjajo tudi 51. točko obrazložitve sodbe ESČP v zadevi

Ajdič proti Hrvaški, številka 20883/09, v kateri je sodišče zapisalo, da odločbe domačih sodišč niso spoštovale osnovne zahteve kazenskega pravosodja, da mora tožilec izven razumnega dvoma dokazati obtožbo, in niso bile v skladu s temeljnim načelom kazenskega prava *in dubio pro reo*.

77. Tudi zagovornik obsojenega Črnkoviča meni v zahtevi pod točko VI „Indičnost sodbe“, da so bili kršeni domneva nedolžnosti, pravilo *in dubio pro reo* in enako varstvo pravic. Sodišče je ravnalo arbitrarno, ker se o krivdi obsojenih ni moglo prepričati s standardom gotovosti, ki je potreben za izrek obsodilne sodbe. V pravnomočni sodbi je sodišče nekritično sledilo navedbam tožilstva. Sodbo pa izdalo na podlagi pomanjkljivih in nepovezanih indicev, ki jih je dopolnilo z lastno domišljijo in domnevami. Sodišče pavšalno domneva, da se je obsojeni Črnkovič zavedal, da bo s pritegnitvijo Krkoviča lažje prepričal predstavnike Patrie, da dobi posel, saj se je zavedal, da so predstavniki Patrie imeli Krkoviča za osebo s pomembnim vplivom za doseg ciljev predstavnikov Patrie v Sloveniji. Navaja, da je tovrstnih primerov indičnega razlogovanja v določeno smer, pri čemer pa je možnih cela vrsta podobnih sklepanj v različne druge smeri, v sodbi na pretek. Niti enega izmed bistvenih zakonskih znakov kaznivega dejanja ni mogoče podpreti z dokazi, saj so prav vsi odvisni od tovrstnih indicev, vsak od teh indicev pa lahko kaže v drugo smer. V primeru indične sodbe je že sama po sebi ogrožena domneva nedolžnosti, ki je določena v 27. členu Ustave, prav tako pa je indična obsodilna sodba sprejeta z nujno arbitrarnostjo sodnika in zato očitno napačna, kar pa je v nasprotju z 22. členom Ustave, ki določa enako varstvo pravic. Sklicuje se na sodbo finskega sodišča in citira iste pasuse sodbe kot zagovorniki obsojenega Janše.
78. Sodišče druge stopnje je v 29. točki na strani 19 pri presoji pritožbe zagovornikov obsojenega Janše zapisalo, da gre za tako imenovano indično sodbo. Tudi pri presoji pritožbe zagovornika obsojenega Črnkoviča je v 84. točki sodbe, na strani 60 navedlo, da je sodišče prve stopnje ugotovilo obsojenčevo krivdo s stopnjo gotovosti in da gre po prepričanju drugostopenjskega sodišča za zaključen krog indicev.
79. Sodišče v sodbi ugotavlja odločilna dejstva, torej dejstva, ki so opisana v izreku sodbe v opisu dejanja in nanje opre svojo sodbo. Odločilna dejstva pa lahko sodišče ugotavlja tudi s pomočjo indicev. Nosilni stavek v sodbi Kp 4/2006 z dne 17. 7. 2006 se glasi: „Če sodišče ugotavlja dejstva na podlagi posrednih dokazov – indicev, ko iz znanega dejstva sklepa o resničnosti drugega, še neznanega dejstva, bo izdalo obsodilno sodbo le, če gre za takšen niz nedvomno ugotovljenih indicev, ki so med seboj trdno in logično povezani ter se tako dopolnjujejo, da tvorijo zaprt krog in je na podlagi njih mogoče z gotovostjo sklepati, da je obtoženec storil kaznivo dejanje.“ Tudi indična sodba je sodba, ki se nanaša na presajo in ugotavljanje dejstev, na podlagi katerih sodišče ugotavlja odločilna dejstva,

katerih skupek imenujemo dejansko stanje (dr. Mladen Grubiša, Dejansko stanje v kazenskem postopku, stran 49). Primerjava z zadevo Kp 4/2006, ki jo poskušajo uveljaviti zagovorniki obsojenega Janše, za presojo, kaj pomeni indična sodba, ni relevantna. Vrhovno sodišče je v navedeni zadevi, kot pritožbeno sodišče, ko je presojalo pritožbeni razlog zmotne ali nepopolne ugotovitve dejanskega stanja, presodilo, da je sodišče v napadeni sodbi na podlagi indicev oziroma posrednih dokazov lahko z najvišjo stopnjo verjetnosti, to je z gotovostjo zaključilo, da je obtoženec storilec očitanih mu kaznivih dejanj. Dejansko stanje se ugotavlja v vsaki posamezni kazenski zadevi posebej. Sodišče pri presoji, ali je podano kakšno dejstvo ali ne, ni vezano na nobena formalna dokazna pravila in ne z njimi omejeno (prvi odstavek 18. člena ZKP).

80. Sodišče obstoj odločilnih dejstev, vsebovanih v opisu historičnega dogodka v izreku sodbe lahko ugotavlja na podlagi neposrednih ali posrednih dokazov. Sodišče ugotavlja tista dejstva, ki jih je že v naprej določil pravni predpis in ki postanejo resnična dejstva oziroma dejstva, opisana v historičnem dogodku (življenjskem primeru) v obtožbi in v izreku sodbe. Gre za dejstva, ki so pomembna za konkretno uporabo zakona, ki določajo, ali in kako se pravni predpis mora oziroma sme uporabiti. Sodišče ugotavlja odločilna dejstva, ko razpolaga z neposrednimi dokazi, neposredno s temi dokazi. Glede na okoliščine obravnavanega primera pa lahko odločilna dejstva ugotavlja šele s sklepanjem iz drugih dejstev, tako imenovanih posrednih dejstev oziroma dejstev indicev, kot jih imenuje dr. Mladen Grubiša v že navedenem delu. Indici imajo vlogo posrednih dokazov, ki kažejo na odločilna dejstva z logičnim sklepanjem (dr. Zlatko Dežman, Anže Erbežnik, Kazensko procesno pravo Republike Slovenije, strani 523 in 540). Sodišče pri indični sodbi sklepa iz znanih na neznana dejstva, ko na podlagi pomembnih dejstev, to je indicev, z uporabo pravil in izkušenj ter pravil logičnega sklepanja, sklepa na pravno pomembna, to je odločilna dejstva; na podlagi posredno relevantnih dejstev, indicev, sklepa posredno o obstoju relevantnih, odločilnih dejstev. Lahko obstaja cel niz teh dejstev, na podlagi katerih sodišče sprejme sklep o odločilnem dejstvu. Profesor dr. Alan Uzelac v delu Teret dokazivanja, na straneh 161 – 163 prikaže dokazno verigo, pri kateri gre lahko za sklop več med seboj z izkustvenimi pravili in pravili logike povezanih pomožnih dejstev. Zgornja premisa je v tej dokazni verigi tako v obliki (če – potem), ki je vedno določeno izkustveno pravilo, spodnja pa posredno relevantno dejstvo, iz katerega se vedno potegne zaključek o posredno relevantnem dejstvu v verigi, s tega dejstva pa o naslednjem, in tako vse do indica, ki vodi k sklepu o obstoju neposredno relevantnega dejstva.
81. Po prikazanem se šele iz posredno relevantnih dejstev (indicev) lahko zaključi o obstoju relevantnega dejstva. Sodišče izvede tako cel niz sklepov, iz katerih preko niza posredno relevantnih dejstev s pomočjo pravil izkušenj in logike pride do sklepa o neposredno relevantnih dejstvih. Takšno sklepanje seveda ni samovoljno

in arbitrarno, sodišče mora obrazložiti, kako na podlagi posrednih dejstev sklepa na naslednja posredna dejstva, in kako pride do zaključka o obstoju relevantnih dejstev. Vsaka sodniška ocena dokazov v bistvu pomeni kalkulacijo verjetnosti. Zato ni dovolj, da sodba temelji na sodniškem prepričanju in šepetu intuicije, pač pa mora temeljiti na dokazih, pri indični sodbi na sklenjenem krogu indicev, ki utemeljujejo sprejeto odločitev na ravni gotovosti (onkraj razumnega dvoma).

82. Sodba, sprejeta na podlagi indicev, na podlagi katerih sodišče ugotavlja pravno relevantna, to je odločilna dejstva, ne pomeni kršitve načela domneve nedolžnosti, niti takšna sodba ni arbitrarna in ne predstavlja kršitev ustavne pravice iz 22. člena Ustave. Strinjati se je mogoče z zagovorniki obsojenega Janše, da mora sodišče v sodbi pojasniti, kako je doseglo svojo odločitev, saj to izhaja iz pravice do enakega varstva pravic iz 22. člena Ustave. Iz te določbe izhaja prepoved sodniške samovolje oziroma arbitrnosti. Arbitrnost pa je, kot je navedeno tudi v odločbi Ustavnega sodišča, ki jo citirajo zagovorniki, podana tedaj, če sodišče svoje odločitve sploh ne utemelji s pravnimi argumenti, tako da bi bilo mogoče sklepati, da ni odločalo na podlagi zakona, temveč na podlagi kriterijev, ki pri sojenju ne bi smeli priti v poštev. Tega vložniki zahtev v svojih navedbah niti ne zatrjujejo, ampak trdijo na splošno, da je indična sodba arbitrarna, zaradi tega ker tako pride do subjektivne in s tem arbitrarne razlage resničnosti, še neznanega dejstva.
83. Vrhovno sodišče po uradni dolžnosti ne presoja v sodbi ugotovljenega dejanskega stanja, ima pa Vrhovno sodišče pooblastilo v določbi 427. člena ZKP, da v primeru, če nastane pri odločanju o zahtevi za varstvo zakonitosti precejšen dvom o resničnosti odločilnih dejstev, ki so bila ugotovljena v odločbi, zoper katero je zahteva vložena, razveljavi s sodbo, s katero odloči o zahtevi za varstvo zakonitosti, to odločbo in odredi, da se opravi nova glavna obravnava. Vrhovno sodišče preizkuša pravilnost tistih odločilnih dejstev, ki so podlaga za uporabo zakona, ki naj bi bil po navedbah vložnika zahteve kršen. Kadar se mu porodi, ob presoji zahteve za varstvo zakonitosti in ob presoji uveljavljenih kršitev, dvom v pravilno ugotovitev odločilnih dejstev, izpodbijano sodbo razveljavi. Na tak način poseže v pravnomočno sodbo tedaj, ko določeno dejstvo, ki je odločilno za pravilno uporabo zakona, ni zanesljivo ugotovljeno. Vrhovno sodišče pri presoji izpodbijane pravnomočne sodbe in uveljavljenih kršitev ni ugotovilo, da odločilna dejstva v sodbi niso ugotovljena onkraj razumnega dvoma. Dvom o resničnosti odločilnih dejstev se ni pojavil.
84. Da je sodišče v pravnomočni sodbi ugotovilo z zanesljivostjo odločilna dejstva, je Vrhovno sodišče pojasnilo pri presoji zahteve zagovornikov obsojenega Janše, v zvezi z uveljavljano bistveno kršitvijo določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP. Na obstoj odločilnih dejstev ni sklepalo le na podlagi listinskih dokazov, ki jih citirajo zagovorniki, ampak je te dokumente povežalo tudi z drugimi (dokazi) in na podlagi celovite presoje v medsebojni

povezavi in v povezavi z izpovedbami zaslišanih v postopku ugotavljalo ter ugotovilo odločilna dejstva. Zagovornik obsojenega Črnkoviča le na splošni ravni trdi, da je sodišče nekritično sledilo navedbam tožilstva, in da je sodbo izdalo na podlagi nepovezanih indicev, trdi, da je šlo za celo vrsto pavšalnih sklepanj sodišča, vendarle konkretno svojih navedb ne pojasni, tako da teh navedb Vrhovno sodišče, zaradi njihove splošnosti in nekonkretiziranosti niti ni moglo preizkusiti. Prav tako pa ne argumentira trditve, da se obravnavani primer izreka obsodilne indične sodbe loči od katerekoli obsodilne indične sodbe, ter da bi pomenil obstoj takšne sodbe, da je dejansko lahko vsak obsojen ob obstoju najmanjšega indica.

85. Indična sodba ne ogroža tako imenovane domneve nedolžnosti iz 27. člena Ustave, kar zatrjujejo zagovorniki. Domneva nedolžnosti pomeni: (1) da oseba velja za nedolžno, dokler se ji ne dokaže krivda, (2) da mora krivdo dokazovati državni tožilec in ne obdolžena oseba (dokazno breme) in (3) da mora sodišče v dvomu, ko krivda ni dokazana izven upoštevnega dvoma obdolženo osebo oprostiti. Pri domnevi nedolžnosti ne velja, da je vsakdo nedolžen, saj potem kazenskega postopka niti ne bi bilo mogoče začeti, ampak predvsem, da je dokazno breme na tožilcu in da tudi nosi dokazno tveganje (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 3/2010 z dne 6. 5. 2010, točka 4). V obravnavani zadevi je v pravnomočni sodbi sodišče ugotovilo za obsojenega Janšo in za obsojenega Črnkoviča, da sta storila dejanje, ki ga je očitil obtožni predlog, ter za svojo odločitev navedlo razloge. Razlogi, ki sta jih v podkrepitev svoje odločitve navedli sodišči, ustrezajo dokaznemu standardu za obsodilno sodbo, prepričanje, subjektivna gotovost, ki izključuje utemeljeno verjetnost ali zgolj verjetnost drugačne odločitve (dr. Zlatko Dežman, Anže Erbežnik, Kazensko procesno pravo, stran 553 in odločba Ustavnega sodišča U-I-25/95 z dne 27. 11. 1997). Z izrečeno obsodilno sodbo je bila tako domneva nedolžnosti iz 27. člena Ustave, ker je sodišče ugotovilo krivdo obsojencev, ovržena. Sodišče namreč v kazenskem postopku ne ugotavlja obdolženčeve nedolžnosti, ampak njegovo krivdo in v primeru, če je krivda dokazana, je domneva nedolžnosti izpodbita.
86. V obravnavanem primeru je sodišče izreklo sodbo, kot navaja drugostopenjsko sodišče, na podlagi indicev oziroma posrednih dokazov. Po navedenem, če sodišče ne razpolaga z neposrednimi dokazi, lahko odločilna dejstva ugotavlja tudi s pomočjo indicev oziroma posrednih dokazov, ki na področju sodobne dokazne teorije pridobivajo pomen (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 109/2009 z dne 21. 5. 2009, točka 14). Sodišči prve in druge stopnje sta presodili, da je dokaznemu standardu za obsodilno sodbo – gotovost oziroma dovolj visoka stopnja subjektivnega prepričanja, da je bilo kaznivo dejanje storjeno in da ga je storil obsojenec, zadoščeno.

87. Vložniki zahtev s trditvami, da je odločitev na podlagi posrednih dokazov (indicev) in indična sodba arbitrarna, ker pride do subjektivne in neobjektivne razlage resničnosti in s posplošenimi navedbami, ne utemeljijo, da je sodišče ravnalo arbitrarno v nasprotju z 22. členom Ustave, in da je, ker je bila izrečena sodba na podlagi posrednih dokazov, prišlo do kršitve domneve nedolžnosti iz 27. člena Ustave. Z navedbami nasprotujejo uporabi posrednih dokazov pri obsodilni sodbi, na podlagi katerih sodišče sklepa na odločilna dejstva. Zagovorniki obsojenega Janše tudi niso uspeli utemeljiti, da je sodišče storilo bistveno kršitev določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, ker sodba nima razlogov o odločilnih dejstvih. Navedbe zagovornikov obsojenega Janše, da posamezni dokumenti, ki jih iztrgajo iz konteksta in izpovedba priče Marije Badovinac Črnkovič, ne dokazujejo obsojenčeve krivde, pomenijo le uveljavljanje zmotne ugotovitve dejanskega stanja, to je razloga, ki ga z zahtevo za varstvo zakonitosti ni mogoče uveljavljati. Sklicevanje zagovornikov obeh obsojencev na dele obrazložitve sodbe finskega sodišča ne pomeni razlogov, ki jih je mogoče uveljavljati z vloženim izrednim pravnim sredstvom, kar je bilo že pojasnjeno v točki 49 te sodbe. Po navedenem se zagovorniki obsojenega Janše tudi neutemeljeno sklicujejo na sodbo ESČP v zadevi Ajdič proti Hrvaški.
88. Zagovorniki obsojenih Janše in Črnkoviča uveljavljajo, da je bila v pravnomočni sodbi storjena bistvena kršitev določb kazenskega postopka iz 8. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, ker sodba temelji na nezakonitih dokazih, to je dokazih, ki so bili pridobljeni s kršitvijo človekovih pravic. Navajajo, da so bili dokazi pridobljeni, ali nezakonito, ali pa gre za dokaze, ki so bili pridobljeni na podlagi nedovoljenih dokazov (sadeži zastrupljenega drevesa). Na dokaze, ki so bili pridobljeni s kršitvijo ustavno določenih človekovih pravic in temeljnih svoboščin, sodišče po določbi drugega odstavka 18. člena ZKP sodbe ne sme opreti.
89. Zagovornik obsojenega Črnkoviča obširno izpodbija razloge sklepa sodišča prve stopnje z dne 27. 5. 2013 in sodbe sodišča druge stopnje, da so dokazi, ki so bili pridobljeni na Finskem, zakoniti in da se lahko uporabijo tudi v našem postopku. Meni, da sodišče prve stopnje napačno interpretira določbe Konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med članicami Evropske unije, ki jo je Svet pripravil na podlagi 34. člena Pogodbe o Evropski uniji (v nadaljevanju MKPPKZ), ko navaja, da se 4. in 13. člen Konvencije izključujeta. Zagovornik trdi, da se 4. člen nanaša na pogoje za veljavnost pridobljenih dokazov, medtem ko se 13. člen nanaša zgolj na skupne preiskovalne skupine (Joint Investigation Teams – JIT), o dopustnosti dokazov pa ne določa ničesar. Ni mogoče trditi, da so lahko dokazi, ki so pridobljeni v različnih državah članicah Evropske unije, po ustanovitvi skupne preiskovalne skupine, kar avtomatično dopustni. Države članice lahko določijo pogoje skupnega delovanja v smislu posebnih pogojev za dopustnost dokazov, kot to določa 4. člen MKPPKZ. Ugotovitev okrajne sodnice,

da glede na določila MKPPKZ ni možnosti, da bi delovanje skupne preiskovalne skupine v tujini uskladili z domačim pravom, je pravno zgrešena. Lahko pride do nevzdržnega stanja, ko bi se sporazumi sklepali zgolj zato, da bi država zanemarila standarde lastnega pravnega reda in prišla s pridobitvijo dokazov iz tuje države do dokazov z nižjim zahtevanim standardom. V našem pravnem redu ustanavljanje skupnih preiskovalnih skupin ureja Zakon o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (v nadaljevanju ZSKZDČEU). Po mnenju zagovornika se zastavlja vprašanje skladnosti tega zakona z Ustavo, saj zakon ne ureja vprašanja, kako ravnati v primeru nekompatibilnosti izvajanja skupnega delovanja in posledično dopustnosti dokazov, s čimer ta zakon dopušča prelivanje dokazov, ki niso pridobljeni v skladu s standardi Ustave v postopke, ki se izvajajo v Republiki Sloveniji. Sklicuje se na članek dr. Anžeta Erbežnika, Mednarodno pravno sodelovanje v kazenskih zadevah – podhranjeno področje (Pravna praksa, 20. 9. 2011), ter navaja, da avtor izrecno poudarja, da dokaza, ki je pridobljen v drugi državi članici, ni mogoče dopustiti, če je bil pridobljen z mučenjem, v nasprotju s 3. členom, ali če so bile kršene pravice obrambe, v nasprotju s 6. členom EKČP, kar pa velja tudi, če je bil pridobljen v nasprotju z izrecno zavarovano pravico obdolženca iz nacionalne ustave in je v nacionalnem sistemu v primeru takšne kršitve predvidena izločitev dokazov. Gre za ustavne standarde iz 19. člena Ustave, pouk osebi, ki ji je odvzeta prostost, ter 36. in 37. člena Ustave, ki zahtevata sodno avtorizacijo. Strinja se, da se dokaze, ki so bili v tujini pridobljeni neodvisno, za potrebe domačega (tujega) kazenskega postopka ter dokaze, ki so bili pridobljeni v okviru mednarodnega sodelovanja oziroma mednarodne pravne pomoči, vrednoti različno. Prvi dokazi bi tako pri presoji morali zadostiti kriterijem, da so v skladu z ustavnimi standardi oziroma tujo zakonodajo ter skladni z mednarodnimi standardi, pri drugi vrsti dokazov pa je, če je imela naša država možnost vplivanja na to, kako se pridobi dokaz, ta dokaz potrebno obravnavati na enak način, kot bi bil pridobljen na našem ozemlju. Opozarja na določbo četrtega odstavka 3. točke Sporazuma „JIT“ (Sporazum o ustanovitvi skupne preiskovalne skupine z dne 16. 6. 2008), ki določa: „Pogodbenici in njihovi predstavniki v skupini pa se najprej kar najbolje dogovorijo o zbiranju informacij, da se bodo lahko ravnali po istih načelih in upoštevali vse, za preiskavo pomembne interese“. Zagovornik meni, da iz te določbe izhaja, da je bila dolžnost slovenskega državnega tožilstva ter finskega nacionalnega preiskovalnega urada, da ravnata v postopku tako, da postopki niso v nasprotju s temeljnimi pravnimi načeli Republike Slovenije. Dokaze, ki so jih v tujini pridobili tuji varnostni organi, je potrebno izločiti iz kazenskega spisa, če so bili pridobljeni s kršitvijo ustavno zajamčenih človekovih pravic (sklicuje se na sodbi Vrhovnega sodišča Kp 16/2007 in XI Ips 44415/2010 – I Ips 49/2010). Državno tožilstvo bi moralo pred podpisom Sporazuma o ustanovitvi skupne preiskovalne komisije s finskimi organi v skladu s 4. členom MKPPKZ finske organe poučiti o standardih, ki za dopustnost dokazov veljajo v Republiki Sloveniji.

90. Vložniku zahteve je v sodbi na navedbe iz pritožbe odgovorilo že višje sodišče v točkah 8 do 10. Opozorilo je, da sodnica okrajnega sodišča v izpodbijanih sklepih ni postavila teze, da so dokazi, ki so bili pridobljeni v okviru skupnih preiskovalnih skupin, vedno dopustni, ampak je poudarila, da je te dokaze potrebno presojeti tudi z vidika dopustnosti. Vložnik napačno tolmači 4. člen MKPPKZ, ki določa, da kadar se daje medsebojna pravna pomoč, zaprosena država ravna v skladu s formalnimi zahtevami in postopki, ki jih država prosilka izrecno navede, če ni drugače določeno v tej konvenciji in če formalne zahteve in postopki niso v nasprotju s temeljnimi pravnimi načeli zaprosene države. Drugače določa 13. člen – preiskovalne skupine, na podlagi katerega je bila 16. 6. 2008 ustanovljena skupna preiskovalna skupina Slovenije in Finske. V prvem odstavku 13. člena je določeno, da pristojni organi dveh ali več držav članic lahko na podlagi medsebojnega dogovora za posebne namene in za določen čas, ki se lahko soglasno podaljša, ustanovijo skupno preiskovalno skupino za preiskave kaznivih dejanj v eni ali več držav članic, ki sestavljajo skupino. V določbi b) tretjega odstavka pa je določeno, da skupina izvaja svoje naloge v skladu z zakonodajo države članice, v kateri deluje. To pomeni, da skupna preiskovalna skupina deluje na podlagi 13. člena MKPPKZ in da se 4. člen konvencije ne uporabi (primerjaj tudi določbo 5. točke 3. člena Priročnika za delovanje skupnih preiskovalnih komisij, na katerega opozarja sodišče prve stopnje – Joint Investigation Teams Manual, 13598/09, ki ga je izdal Svet Evropske unije v Bruslju dne 23. septembra 2009, ali točko 5.3. v Priročniku iz leta 2011 z dne 4. novembra 2011; v prilogi Resolucije Sveta Evropske unije z dne 26. 2. 2010 o vzorčnem sporazumu o ustanovitvi skupne preiskovalne enote (JIT), UL EU C70/1 z dne 3. 10. 2010 – vzročni sporazum – je v točki 5, pod naslovom Države članice, v kateri oziroma v katerih bo deloval JIT, navedeno „V skladu s 13. členom 13 (3)(b) konvencije in členom 1 (3)(b) okvirnega sklepa o skupnih preiskovalnih komisijah z dne 13. 6. 2002 – 2002/465/PNZ, UL EU L162/1 z dne 20. 6. 2002, enota (skupina) opravlja svoje dejavnosti v skladu s predpisi države članice, v kateri deluje v določenem času. Če JIT svojo operativno bazo preseli v drugo državo članico, se uporablja pravo te države članice).

91. Konvencija o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije, ki jo je Svet pripravil na podlagi 34. člena Pogodbe o Evropski uniji, je bila ratificirana z Zakonom o ratifikaciji konvencije 3. Zakon o ratifikaciji je bil objavljen v Uradnem listu RS – Mednarodne pogodbe, št. 7 z dne 18. 5. 2005. Po določbi drugega odstavka 8. člena Ustave se ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe uporabljajo neposredno. Z ratifikacijo pa mednarodna pogodba pridobi notranjepravni učinek, postane del notranjega prava. Z ratifikacijo mednarodne pogodbe država prevzame mednarodne obveznosti, za katere velja mednarodno pravo (odločba Ustavnega sodišča U-I-376/02 z dne 24. 3. 2005). Glede na višji rang mednarodnih pogodb v hierarhiji pravnih aktov

(drugi odstavek 153. člena Ustave) je treba zakon razlagati v skladu s pogodbo. ZSKZDČEU ne ureja vprašanja, kako ravnati v primeru nekompatibilnosti izvajanja skupnega delovanja in posledično dopustnosti dokazov, skupne preiskovalne skupine pa urejata 55. in 56. člen. Glede na ureditev, ki izhaja iz MKPPKZ, ter upošteva, da je zakon potrebno razlagati v skladu z mednarodno pogodbo, ni mogoče trditi, da se zastavlja vprašanje skladnosti tega zakona z Ustavo. Sodišče se pri presoji, ali so dokazi, ki so bili pridobljeni na Finskem, zakoniti, na citirani zakon ne opira. Navaja le pravno podlago za ustanovitev preiskovalnih skupin. Vrhovno sodišče po navedenem ni našlo podlage za postopek za oceno ustavnosti po 156. členu Ustave.

92. Zagovornik obsojenega Črnkoviča se sklicuje tudi na odločbo nemškega ustavnega sodišča v zadevi 2BvR2236/04 z dne 18. 6. 2005, s katero je to sodišče razveljavilo predpis, ki ni na ustrezen način vzpostavil razmerja med evropskih nalogom za prijetje in predajo ter zahtevami nemške ustave. Država v skladu s svojim nacionalnim pravom presoja skladnost lastnih predpisov z določbami svoje ustave. Zato za presojo zakonitosti v tujini pridobljenih dokazov ni relevantno sklicevanje na navedeno sodbo nemškega sodišča. Zagovorniku je pojasnilo že sodišče druge stopnje na strani 6 v točki 9 obrazložitve, da se citirana odločba Zveznega ustavnega sodišča Republike Nemčije nanaša na povsem drugačen primer.
93. Zagovornik opozarja tudi na Direktivo o evropskem preiskovalnem nalogu (v nadaljevanju EPN) z dne 3. 4. 2014, objavljeno v EL EU L130/1 dne 1. 5. 2014, in navaja: „Pri čemer omenjena direktiva v 2. členu določa, da morajo zaprosila za mednarodno pravosodno pomoč v kazenskih zadevah iz držav kot je Finska (kjer je poudarjena vloga policije), predhodno validirati v teh državah s strani tožilca ali sodišča in se ne smejo neposredno pošiljati, prav zaradi njihove neskladnosti z ustavnimi sistemi drugih držav članic EU in nedoseganjem minimalnih standardov EKČP“. Meni, da iz navedenega nedvomno izhaja, da je za presojo dopustnosti dokazov iz tujine pomembna skladnost načina pridobitve teh dokazov z ustavnimi določbami posamezne države, ki hoče takšen dokaz pridobiti in ga uporabiti v lastnem pravosodnem sistemu.
94. Navedena direktiva je bila sprejeta v letošnjem letu in se ne more nanašati na primere oziroma na preiskavo v letu 2008. Sicer pa 2. člen (opredelitev pojmov) direktive v točki c) opredeli odreditveni organ. Po prvi alineji točke c) je odreditveni organ sodnik, sodišče, preiskovalni sodnik ali javni tožilec, pristojen v zadevnem primeru. Druga alineja določa kot odreditveni organ katerikoli drug pristojni organ, ki ga določi država izdajateljica in deluje v posameznem primeru kot preiskovalni organ v kazenskem postopku, s pristojnostjo odreditve zbiranja dokazov v skladu z nacionalnim pravom; da v tem drugem primeru EPN, preden se ga pošlje izvršitvenemu organu in po proučitvi njegove skladnosti, pogoji za

izdajo EPN iz te direktive, zlasti pogoji iz člena 6 (1), potrdi sodnik, sodišče, preiskovalni sodnik ali javni tožilec države izdajateljice; kadar EPN potrdi pravosodni organ, se lahko ta organ tudi šteje za odreditveni organ za namene predložitve EPN (direktiva EPN določa kot sodno odločbo, ki jo izda ali potrdi pravosodni organ – 1. člen direktive).

95. Direktiva vzpostavlja sistem za pridobivanje dokazov v čezmejnih primerih, na podlagi načela vzajemnega priznavanja (6. točka preambule). Direktiva torej prepušča državam članicam, da v skladu s svojim nacionalnim pravom uredijo in izvršujejo EPN, pri čemer ni nujno, da je odreditveni oziroma izvršitveni organ tudi sodni organ, ampak so lahko tudi drugi organi, na primer policija, kar seveda ni povezano z ustavnimi normami oziroma minimalnimi standardi in zahtevami EKČP, kot direktivo razlaga vložnik.
96. Zagovorniki obsojenih Janše in Črnkoviča trdijo, da so bile hišne preiskave opravljene na Finskem v nasprotju s standardi, ki jih določata 8. člen EKČP in 36. člen naše Ustave. Gre za nezakonite dokaze, na katere sodišče ne sme opreti sodbe (zagovorniki obsojenega Janše navajajo elektronska sporočila na listovnih številkah 165 do 587 in priloga A300). Hišne preiskave so bile opravljene v nasprotju z našimi ustavnimi načeli, torej je šlo za kršitev naših ustavnih pravic. Čeprav so finski organi hišne preiskave opravili v skladu s finsko zakonodajo, te, glede na sodbi Evropskega sodišča v zadevah Harju proti Finski (številka 56716/09) in Heino proti Finski (številka 567120/09), obe z dne 25. 5. 2011, niso dosegle standardov, ki jih zahteva 8. člen EKČP, saj ni bilo sodne kontrole. Poudarjata, da na Finskem lahko preiskavo opravi in izda odredbo policist ali kriminalist (organ, ki pripada izvršilni veji oblasti, kot navaja zagovornik obsojenega Črnkoviča), ne pa sodni organ. Po naši Ustavi in zakonodaji lahko hišno preiskavo odredi le sodišče. Pri izvedbi hišne preiskave nista bili prisotni dve priči, kot zahteva naša Ustava in naša zakonodaja. Zagovorniki obsojenega Janše poudarjajo, da na Finskem za hišno preiskavo ni potreben dokazni standard – utemeljen sum. Tudi zagovornik obsojenega Črnkoviča govori o neobstoju dokaznega standarda, ki je nujno potreben za izvedbo hišne preiskave, pri čemer pa določno ne pojasni, kaj je dokazni standard, ki ga finski preiskovalni organi oziroma finsko sodišče, kot navaja na strani 10 zahteve, ni vzpostavilo, kar pa je v nasprotju z minimumom EKČP in 36. členom Ustave. Zagovorniki se ne strinjajo z razlogi sklepa sodišča prve stopnje z dne 27. 5. 2013 in sodbe sodišča druge stopnje, da so bile preiskave opravljene v skladu s finskimi zakoni, da je bilo to procesno dejanje izvedeno pred ustanovitvijo skupne preiskovalne skupine, da so se dokazi zbirali le za potrebe finskega postopka in v skladu s finsko zakonodajo, da so zahteve iz 36. člena Ustave, kot je prisotnost dveh prič pri hišni preiskavi in

sodna odreditev hišne preiskave, procesne zahteve, ki izhajajo iz naše Ustave in vežejo naše organe in da od tuje države ne moremo zahtevati, da spoštuje naše procesne ustavne odločbe, ter da naša država v skladu s 5. členom Ustave varuje človekove pravice na svojem območju.

97. Dokazni standard za opravo hišne preiskave po naši zakonodaji so utemeljeni razlogi za sum (ne utemeljen sum, kot navajajo zagovorniki obsojenega Janše), da je določena oseba storila kaznivo dejanje (prvi odstavek 214. člena ZKP). Da je bil ta standard pri odreditvi prvih hišnih preiskav dosežen, je ugotovilo sodišče prve stopnje, kar je natančno obrazložilo na strani 38 sklepa (navedlo je tudi, kateri dokazi so bili v predhodni preiskavi že zbrani in bili podlaga za odreditev hišnih preiskav). Vrhovno sodišče je že v sodbi XI Ips 44415/2010 z dne 22. 6. 2010, na katero se sklicujejo vložniki zahteve, poudarilo, da za presojo, ali je dokaz v tujini pridobljen zakonito oziroma ali se lahko naša sodna odločba opre nanj, ni pomembno, kakšen je dokazni standard, ki je določen v tuji procesni zakonodaji, ampak četudi tuja zakonodaja postavlja za odreditev določenega ukrepa nižji standard od slovenskega, je pomembna presoja, kakšna je bila dokazna podlaga odločanja v trenutku odreditve ukrepa. V sodbi Kp 16/2007 z dne 30. 5. 2008 (v tej sodbi se je Vrhovno sodišče ukvarjalo z vprašanjem, ali so dokazi, ki so bili pridobljeni v kazenskih postopkih pred nemškimi pravosodnimi organi še preden je pregon zoper obtoženca prevzela naša država, dopustni) pa je presodilo, da so posamezna procesna dejanja, ki jih opravlja tuj organ, veljavna tudi v kazenskem postopku, ki teče pri nas, čeprav niso bila opravljena na način, ki ga določa ZKP. Enako velja tudi za organ, ki opravlja določena procesna dejanja (v Nemčiji vodi preiskovalni postopek državni tožilec, posamezna preiskovalna dejanja pa opravlja tudi policija). V zadevi I Ips 75/2001 z dne 19. 5. 2005 je Vrhovno sodišče presodilo, da ni podana kršitev iz 8. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, ker je sodišče na glavni obravnavi prebralo izpovedbi dveh oseb, ki sta bili v Republiki Italiji zaslišani kot obdolženca pred državnim tožilcem in v navzočnosti policijskega inšpektorja v skladu s procesnimi določbami, veljavnimi v Republiki Italiji. Ugotovilo je, da so bili obema osebama dani, ustrezni pravni pouk, da sta bili poučeni, česa sta osumljeni, ter opozorjeni, da imata pravico, da ne odgovarjata, in da je bil navzoč zagovornik, in da takšno zaslišanje ne pomeni, čeprav je bilo opravljeno pred državnim tožilcem, kršitve Ustave. Velja torej, da tudi če posamezno dejanje ni opravljeno na način, ki ga določa naš zakon, to ne pomeni, da dokaza, ki je bil pridobljen na takšen način, samo zaradi tega ni mogoče uporabiti v sodnem postopku oziroma da se sodna odločba nanj ne sme opreti.
98. V zapisniku o predhodni preiskavi 2400/R 189/07, ki ga je sestavil finski Nacionalni preiskovalni urad, je navedeno, da so začeli predhodno preiskavo dne 28. 3. 2007 zaradi suma hude kršitve prepovedi dajanja podkupnine, v kateri so bili predstavniki podjetja Patria oziroma osebe, ki so delovale v njihovem imenu,

osumljene plačila podkupnine slovenskim uradnikom in/ali političnim nosilcem odločanja v zvezi s prodajo srednjih oklepnih kolesnih vozil PVE Republiki Sloveniji (listovne številke 7040 in naslednje ter listovne številke 7130 in naslednje). Dne 13. 5. 2008 je bila opravljena hišna preiskava pri Niittynenu doma (preiskava njegove pisarne v Patrii pa je bila opravljena že 12. 5. 2008). Finski preiskovalci so za potrebe finske predkazenske preiskave po zakonu o predkazenski preiskavi izvedli hišne preiskave. Sodišče prve stopnje je na strani 33 sklepa z dne 27. 5. 2013 navedlo pravne podlage za hišno preiskavo (10. člen finske Ustave, ki določa, da je zagotovljena nedotakljivost doma vsakega človeka in da morajo biti ukrepi, ki omejujejo pravico do nedotakljivosti stanovanja in so potrebni za zagotavljanje temeljnih pravic in svoboščin, ali za preiskavo kaznivega dejanja, zakonsko določeni; navedlo je tudi določbe Zakona o prisilnih ukrepih, na podlagi katerega so bile na Finskem izvedene hišne preiskave, tako je v 1. členu V. poglavja navedeno, da se lahko hišna preiskava opravi, če obstaja razlog za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, za katerega je najstrožja predpisana kazen najmanj 6 mesecev zapora; po 3. členu V. poglavja o hišni preiskavi odloča pristojna uradna oseba, ki ima pooblastilo za odvzem prostosti; v drugem odstavku 4. člena pa je določeno, da je pri opravljanju hišne preiskave, v skladu z možnostmi, navzoča oseba, ki jo je poklical preiskovalec, ki opravlja preiskavo, ki ima lahko, če oceni za potrebno, za pomočnika strokovnjaka ali drugo osebo. Isti odstavek navedenega člena tudi določa, da tistemu, pri katerem se opravlja preiskava, oziroma v primeru njegove odsotnosti, članu njegovega gospodinjstva, mora biti dana možnost, da je navzoč pri preiskavi in da pokliče pričo, razen če bi to povzročilo zamudo. Če med preiskavo ni bila prisotna nobena od navedenih oseb, mora biti oseba, katere prostori so bili preiskani, o preiskavi nemudoma obveščena).

99. Dokazi, ki so bili pridobljeni s finskimi hišnimi preiskavami, so dokazi, ki so bili pridobljeni v tujini, neodvisno, brez sodelovanja naše države, za potrebe finskega predkazenskega oziroma kazenskega postopka v skladu s predpisi te države. Strinjati se je zato mogoče s stališčem sodišč prve in druge stopnje, da od organov tuje države ni mogoče pričakovati drugega, kot da bodo spoštovali lastno pravo.
100. Zagovorniki ugovarjajo, da finska zakonodaja ne določa, da mora biti za hišno preiskavo izdana sodna odredba ter da morata biti pri hišni preiskavi navzoči dve (solemnitentni) priči. Tudi zakonodaja drugih držav, na primer Republike Nemčije, ne določa, da morata biti pri hišni preiskavi navzoči dve priči, kar določa naša Ustava in naš procesni zakon. Določbe nemškega procesnega prava o hišni preiskavi v členih 102 do 110 StPO (Strafprozessordnung) navajajo, da lahko preiskavo odredi zgolj sodnik, pri nevarnosti odlašanja pa tudi državno tožilstvo in njegovo preiskovalno osebje (prvi odstavek 105. člena). V drugem odstavku 105. člena pa je navedeno, da je v primeru, če se preiskava opravlja brez

prisotnosti sodnika ali državnega tožilca, potrebno pritegniti, če je to mogoče, občinskega uradnika ali dva občana iz okrožja, v katerem se preiskava opravlja. Iz te zakonske diktacije je mogoč sklep, da navzočnost dveh prič pri hišni preiskavi ni obvezna.

101. Tudi pri drugih posegih v človekove pravice je lahko ureditev drugačna kot v naši državi. Na primer, slovenska Ustava v 20. členu (odreditev in trajanje pripora) zahteva, da se sme oseba, za katero obstaja utemeljen sum, da je storila kaznivo dejanje, priprejeti samo na podlagi odločbe sodišča. V poročilu Komisije na podlagi 34. člena okvirnega sklepa Sveta z dne 13. junija 2002 o evropskem nalogu za prijetje in predajo v sodnih postopkih predaje med državami članicami z dne 24. 1. 2006 je navedeno, da je v večih državah Evropske unije, kot na primer Danska, Estonija, Litva, Latvija, Švedska kot „sodni organ“, ki je pristojen za izdajo naloga za prijetje in predajo, določen organ, ki pripada izvršilni veji oblasti (točka 2.1.2). Gert Vermeulen, v delu Svobodno zbiranje dokazov in pretok dokaznega materiala v kazenskih zadevah v EU, Maklu 2011 (opomba 6 na strani 30 sklepa sodišča prve stopnje), avtor na straneh 14 in 15 med drugim pri vprašanju, ali gre le za stvar pravosodnega sodelovanja, samo s strani sodnih organov, opozarja, da je dejstvo, da imajo članice precej diskrecijskih pravic pri odločanju, katera avtoriteta se jim zdi „sodniška“. Navaja, da je praksa pokazala, da države članice, poleg sodnih oblasti, pogosto določajo vladne pa tudi policijske, carinske organe kot „sodne“ ali „kompetentne“ organe. Poudarja, da so lahko kompetence podeljene tožilcu, sodniku ali policistu enakovredne (odločitve Eurojusta). Včasih je sprejemljivo tudi že, da za odločitev nesodnih organov zadostuje, da se ta odločitev poimenuje kot „sodniška“, potem ko jo odobri sodnik, sodišče, javni tožilec ali preiskovalni sodnik.

102. Pri presoji, ali se lahko uporabi dokaz, ki je bil pridobljen v tujini, za potrebe tujega postopka, ne bo mogoče uporabiti vseh določb slovenske Ustave, kot ugotavljata že sodišči prve in druge stopnje, predvsem ne tistih, ki imajo procesni značaj in naslavljajo le na naše organe (dr. Katja Šugman Stubbs, Kako v kazenskem postopku vrednotiti dokaze, ki so bili pridobljeni v tujini, Pravna praksa, številka 47 z dne 6. 12. 2012, ali Primož Gorkič, Prepoznavanje in izločanje nezakonitih dokazov v kazenskem postopku: Dokazi pridobljeni v tujini, Konferenca kazenskega prava in kriminologije, Zbornik, 2009, ali dr. Katja Šugman Stubbs, dr. Primož Gorkič, Dokazovanje v kazenskem postopku, strani 322 in 323). Sodišče bo tako presojalo, ali je v primeru dokazov, ki so bili pridobljeni v tujini, neodvisno oziroma brez udeležbe organov naše države, tuja država ravnala v skladu s svojim pravom, presojalo pa bo tudi, ali so bili dokazi pridobljeni v skladu s človekovimi pravicami, oziroma ali je bila katera od teh pravic kršena ter ali so bili izpolnjeni standardi iz EKČP o varstvu človekovih pravic. Finska ščiti nedotakljivost stanovanja v 10. členu finske Ustave, tako kot ga ščiti v 36. členu slovenska Ustava. Obe ustavi zagotavljata zaščito človekove

pravice do zasebnosti, ter določata, da so posegi v pravico do nedotakljivost stanovanja oziroma v zasebnost mogoči le v primerih, ki so določeni z zakonom. Člen 8 EKČP (pravica do spoštovanja zasebnosti in družinskega življenja) v prvem odstavku navaja, da ima vsakdo pravico do spoštovanja svojega zasebnega in družinskega življenja, svojega doma in dopisovanja. Drugi odstavek pa določa, da se javna oblast ne sme vmešavati v izvrševanje te pravice, razen če je to določeno z zakonom in nujno v demokratični družbi zaradi državne varnosti, javne varnosti ali ekonomske blaginje države, zato da se prepreči nered ali kaznivo dejanje, da se zavaruje zdravje ali morala in da se zavarujejo pravice in svoboščine drugih ljudi. Gre torej za tisti minimum pravic, ki morajo biti zagotovljene pri presoji, ali je dokaz, pridobljen v tuji državi za potrebe kazenskega postopka tuje države, takšen, da je dopusten tudi v naši državi in v našem kazenskem postopku in se lahko sodna odločba nanj opre. Posegi v pravico do zasebnosti so tako dopustni po finski in slovenski Ustavi, ta poseg dopušča 8. člen EKČP. ESČP je v zvezi s to pravico poudarilo, a) da je poseg vanjo dopusten, če je v skladu s „pravom“, kar pomeni, da ima ustrezen temelj v domačem pravu, domače pravo pa mora v skladu z načelom pravne države vsebovati primerne ter učinkovite varovalke proti arbitrarnim posegom in zlorabam, b) podan mora biti eden od legitimnih ciljev iz drugega odstavka 8. člena EKČP za poseg in mora biti nujen v demokratični družbi, to se pravi, mora biti sorazmeren, obstajati mora sorazmerje med posegom in njegovim legitimnim ciljem.

103. Zagovorniki obsojenih Janše in Črnkoviča poudarjajo, da je bila Finska s strani ESČP v zadevah Heino proti Finski in Harju proti Finski obsojena zaradi kršitve 8. člena EKČP, ker njena nacionalna zakonodaja ni predvidevala vnaprejšnje ali naknadne sodne kontrole odreditve oziroma izvedbe hišnih preiskav. Sodišči prve (na strani 37 sklepa z dne 27. 5. 2013) in druge (v točki 15) stopnje sta pojasnili, da se zadevi razlikujeta od obravnavane zadeve, saj v obeh zadevah ni bila možna sodna kontrola (v zadevi Heino proti Finski, pritožnica Tuija Heino ni bila osumljenka; v zadevi Harju, je bila pritožnica Anu Orvokki Harju kasneje zaslišana kot osumljenka; v obeh zadevah sodni postopek v času odločanja ESČP ni bil uveden), medtem ko bodo tisti, pri katerih so bile opravljene hišne preiskave na Finskem (Niittynen in ostali), deležni možne sodne kontrole. Ker je bila dne 18. 12. 2012 vložena obtožnica pred finskim sodiščem, je tako možna tudi presoja zakonitosti hišne preiskave. Da je možna sodna kontrola, sta sodišči ugotovili kot pomembno, pravno relevantno dejstvo (stran 35 sklepa sodišča prve stopnje in točka 15 sodbe sodišča druge stopnje). Sodna kontrola je pomembna pri nadzoru oziroma dopustitvi posega v pravico do zasebnosti in nedotakljivosti stanovanja, vendar pa ni nujno, da je sodna kontrola urejena tako, kot je določeno v naši zakonodaji oziroma Ustavi, ki lahko naslavlja, kar pravilno poudarjata tako sodišči prve in druge stopnje, le na naše sodne organe, za izvajanje hišne preiskave na našem ozemlju (točka 15 sodbe sodišča druge stopnje ter strani 37 do 39 sklepa

sodišča prve stopnje). ESČP je v sodbah, ki jih citirajo zagovorniki, ugotovilo, da so bile hišne preiskave izvedene skladno s finsko nacionalno zakonodajo ter dopustilo, kar je bilo v finski zakonodaji urejeno po obeh sodbah s spremembo Zakona o prisilnih ukrepih in dodanim 7.a členom, ki je začel veljati 1. 8. 2011, naknadno sodno kontrolo. V točki 45 sodbe v zadevi Heino oziroma 44 sodbe v zadevi Harju je ESČP zapisalo, da opozarja, da je odsotnost predhodnega sodnega naloga lahko nasprotno uravnotežena z razpoložljivostjo *ex post factum* sodnega pregleda. V naslednji točki 46 oziroma 45 v sodbah je sodišče poudarilo, da tudi če bi se dalo reči, da je obstajala splošna pravna osnova za predvidene ukrepe v finski zakonodaji (določenost z zakonom in sorazmernost, da je poseg v zasebnost zasledoval legitimen cilj), zakon ne zagotavlja zadostnih sodnih nadzornih ukrepov, bodisi pred odobritvijo naloga za preiskavo ali po opravljeni preiskavi. V točkah 46 oziroma 47 sodb je sodišče ugotovilo, da se glede na okoliščine ne da reči, da je bil poseg „v skladu z zakonom“, kot to določa drugi odstavek 8. člena EKČP. Naknadna sodna kontrola (ugotovitve sodišč prve in druge stopnje) je bila glede na potek postopka, saj o obtožbi in o predhodnih možnih ugovorih v zvezi z obtožbo odločala sodišče, v tem konkretnem primeru torej zagotovljena. Zakon o kazenskem postopku Finske v V. poglavju – vložitev obtožnice v oddelku 8 določa, da mora biti obtožba vročena toženi stranki (obtožencu), v oddelku 9 pa omogoča pisni odgovor na obtožnico, določa, da tožena stranka navede svoje stališče glede tožbe, ki je vložena proti njej, razloge za svoje stališče, navede dokazno gradivo, ki ga namerava predložiti, ter kaj bo z vsakim posameznim dokazom dokazala, sodišču dostavi pisne dokaze (iz dopisa zagovornika Niittynena je razvidno, da k stališču, ki ga zavzame stranka, sodijo tudi ugovori o dopustnosti dokazov, o čemer odloči sodišče, stran 35 sklepa z dne 27. 5. 2013).

104. V obravnavanem primeru gre za dokaze, pridobljene v tujini po tujem pravu, brez sodelovanja naše države. Dokazi, pridobljeni s hišnimi preiskavami v tujini, ne smejo biti pridobljeni na način, ki bi pomenil kršitev človekovih pravic oziroma kršitev pravice do zasebnosti. Hišna preiskava na Finskem je temeljila na Zakonu o prisilnih ukrepih, opravljena pa je bila v skladu s finskim zakonom, veljavnim v času izvedbe hišnih preiskav. V obravnavani zadevi je tudi ugotovljeno, da je bil poseg v zasebnost s hišno preiskavo na Finskem nujen zaradi suma storitve kaznivega dejanja podkupovanja, in zato tudi sorazmeren s ciljem, ki ga takšen ukrep zasleduje.

105. Po 36. členu Ustave (nedotakljivost stanovanja) se hišno preiskavo lahko opravi le ob predhodni sodni odredbi in v navzočnosti dveh prič. EKČP ne določa, da bi morali biti pri hišni preiskavi navzoči dve priči, tudi ne določa, da je s hišno preiskavo potrebna vnaprejšnja sodna odredba. Po praksi ESČP zadostuje, da je standardom iz 8. člena EKČP zadoščeno tudi, če je omogočena naknadna sodna kontrola. V obravnavanem primeru je potrebno presoditi, ali so bile hišne preiskave na Finskem opravljene v skladu z 8. členom EKČP, saj po presoji

Vrhovnega sodišča vseh določb 36. člena Ustave ni mogoče uporabiti za dokaze, pridobljene v tujini. Tuji organi morajo ravnati po svoji zakonodaji, od tujih organov ni mogoče zahtevati, da spoštujejo določbe tuje pravne ureditve in tuje ustave (naše pravne ureditve in naše Ustave) in tiste določbe, ki so lahko naslovljene le na organe države, na območju, na katerem država izvaja suverenost (kot sta poudarili že sodišči prve in druge stopnje, 5. člen naše Ustave navaja, da država na svojem ozemlju varuje človekove pravice in temeljne svoboščine). Jurisdikcija naše države oziroma slovenskih državnih organov se lahko nanaša na postopke, ki tečejo na našem ozemlju, kjer država izvaja svojo suverenost. Pri izvajanju jurisdikcije morajo državni organi ravnati skladno z določbami naše Ustave in v celoti upoštevati določbo 36. člena Ustave o nedotakljivosti stanovanja (predhodna sodna odredba in navzočnost dveh prič). Tuja država pa v skladu s svojim pravom pridobi dokaze in izvede določeno preiskovalno dejanje, hišno preiskavo, zato se ne presoja preiskovalnega dejanja, opravljene hišne preiskave na Finskem po vseh določbah naše Ustave. Ker so bili dokazi pridobljeni po tujem pravu za potrebe druge države, naših ustavnopravnih določb, to je procesnih, kot sodna odredba in navzočnost dveh prič iz 36. člena Ustave, ni mogoče uporabiti pri presoji, ali je dokaz, ki je bil pridobljen po pravu tuje države po drugačni pravni ureditvi, pri nas dovoljen. Različna ureditev v državah Evropske unije ne pomeni, da dokazov, pridobljenih z določenim preiskovalnim dejanjem v tuji državi, opravljenim v skladu s tujo zakonodajo, v naši državi ni mogoče upoštevati. Tudi v primerjalno pravnem pogledu z drugimi ureditvami je po navedenem mogoče presoditi, da določba o predhodni sodni odredbi in navzočnosti prič lahko veže le naše organe. Ker je bila obdolžencem na Finskem v postopku po vložitvi obtožnice *ex post factum* zagotovljena sodna kontrola opravljene hišne preiskave, Vrhovno sodišče ne glede na ugotovitev Evropskega sodišča za človekove pravice v zadevah Heinu in Harju, da se ne da reči, da je bil poseg „v skladu z zakonom“, kot to določa drugi odstavek 8. člena EKČP, kar poudarjajo zagovorniki, ugotavlja, da je bil pri hišnih preiskavah, zaradi omogočene naknadne sodne kontrole, ta kriterij (v skladu z zakonom) izpolnjen. Mogoče je reči, da je poseg v zasebnost v skladu z mednarodnimi standardi, 8. členom EKČP. Čeprav finska zakonodaja v času, ko so bile opravljene hišne preiskave, sodne kontrole hišnih preiskav ni omogočala, sodna kontrola pa je bila omogočena naknadno, je bilo standardu zakonitosti hišne preiskave zadoščeno. Drugačna procesna ureditev v tuji državi (Finski) je po navedenem v skladu z mednarodno priznano pravico do zasebnosti, zato ni ovire, da se dokazi, pridobljeni pri hišnih preiskavah na Finskem, ne bi mogli uporabiti v našem kazenskem postopku. Pravica do poštenega sojenja je določena v prvem odstavku 6. člena EKČP, ki navaja, da ima vsakdo pravico, da o njegovih civilnih pravicah in obveznostih ali o kakršnihkoli kazenskih obtožbah proti njemu pravično in javno ter v razumen roku odloča neodvisno in nepristransko, z zakonom ustanovljeno sodišče. Poseg v posameznikove pravice mora biti podrejen sodni

kontroli, pomembno je, da ima obdolženec možnost izpodbijati dokaze in nasprotovati njihovi uporabi. Sodno varstvo je bilo obsojencem v tem postopku zagotovljeno, skladno s tretjim odstavkom 15. člena Ustave in po določbah ZKP. Imeli so možnost izpodbijati zakonitost dokazov v kontradiktornem postopku. Obsojenima Janši in Črnkoviču je bil zagotovljen pošten postopek in pravica do njune obrambe je bila spoštovana. Vrhovno sodišče pa tudi ugotavlja, da vložniki zahtev le zatrjujejo, da so dokazi, ki izvirajo iz hišnih preiskav, opravljenih na Finskem, nezakoniti. Določno pa ne pojasnijo, na katere dokaze se pravnomočna sodba opira.

106. Zagovorniki obsojenega Janše navajajo, da se višje sodišče nepravilno sklicuje na določbo 5. člena Ustave, ki naj bi v svoji univerzalnosti omejevala varstvo človekovih pravic in temeljnih svoboščin na državno območje.
107. Slovenski državni organi so dolžni varovati temeljne pravice in svoboščine na svojem ozemlju, to je tam, kjer država izvaja suverenost. Človekove pravice so sicer univerzalne, le na tujem naši državni organi teh pravic ne morejo izvajati. To pa pomeni, da določbe Ustave Republike Slovenije, ki se nanašajo na slovenske državne organe, lahko veljajo le za posege v zasebnost na ozemlju Republike Slovenije. Sklicevanje zagovornikov na odklonilno ločeno mnenje sodnika dr. Mitje Deisingerja k sklepu Ustavnega sodišča U-I-229/11 z dne 31. 5. 2012, na podlagi katerega zagovorniki sklepajo, da odločba Ustavnega sodišča U-I-216/07 z dne 4. 10. 2007, ki govori o teritorialnem dometu 5. člena Ustave, da država varuje ustavne pravice na svojem ozemlju, za obravnavani primer ni uporabna, zato za izpodbijanje pravnomočne sodne odločbe ni relevantno. V citirani odločbi je Ustavno sodišče v zvezi s posegom v komunikacijsko zasebnost (37. člen Ustave) navedlo, da se sodna odredba zahteva takrat, ko se ta poseg nanaša na naše državno območje in na določeno osebo na tem območju.
108. Zagovorniki obsojenega Janše v zahtevi izpodbijajo pristnost in pravilnost odredb o hišnih preiskavah, opravljenih na Finskem (listovne številke 11400 do 11426). Poudarjajo, da so odredbe datirane z dnem 3. 2. 2012 in da vsebujejo pravni pouk po zakonu, ki v času opravljenih hišnih preiskav še ni veljal (določba 7.a člena V. poglavja Zakona o prisilnih ukrepih) in da se je sodišče enostavno zadovoljilo s pojasnilom finskih varnostnih organov, da so na novo natisnili izdane odredbe in da se je zato, ker so bile natisnjene na novo, avtomatsko zapisal nov datum in pravni pouk. Odredbe niso bile niti obrazložene niti niso podpisane, ne žigosane in tako ni mogoče preveriti, ali so bile odredbe o hišnih preiskavah, na podlagi katerih so bili zaseženi ključni dokazi, izdane. Tudi ni mogoče preveriti in ugotoviti, ali je v času izdaje odredb obstajal dokazni standard, ki je potreben za odreditev hišne preiskave v Republiki Sloveniji.

109. Zagovorniki ne pojasnijo, katero kršitev zakona s citiranimi navedbami uveljavljajo. Da je v času izdaje odredb obstajal dokazni standard – utemeljeni razlogi za sum, je bilo pojasnjeno v točki 97. Nasprotujejo ugotovitvam obeh sodišč, da gre za fotokopije izvornih odredb, ki so vsebinsko identične s prvotno poslanimi, z datumi iz leta 2008 in podpisi odredbodajalca ter brez novih pravnih poukov, in da ne obstaja nikakršen dvom v verodostojnost posredovane dokumentacije (47. stran sklepa z dne 27. 5. 2013). Zagovorniki po navedenem uveljavljajo nedovoljen razlog za zahtevo za varstvo zakonitosti (drugi odstavek 420. člena ZKP).
110. Zagovornik obsojenega Črnkoviča se ne strinja s presojo sodišča prve stopnje v sklepu z dne 27. 5. 2013 in sodišča druge stopnje v sodbi, da so bili dokazi, pridobljeni z zasegi, pridobljeni iz neodvisnega vira, in da ne glede, ali bi bil prvi vir pridobitve dokazov z izvedenimi hišnimi preiskavami nezakonit, dokazov ne bi bilo potrebno izločiti. Meni, da je povsem jasno, da so bili vsi dokazi pridobljeni na podlagi opravljenih hišnih preiskav, ki pomenijo izvor vseh preostalih dokazov, zato so neutemeljene navedbe sodišča prve stopnje, da gre pri zasegih za neodvisne vire. Poudarjajo, da so dokazi, ki so bili pridobljeni z zasegi, v skladu z doktrino sadežev zastrupljenega drevesa, nezakoniti.
111. Vrhovno sodišče sprejema pravno stališče sodišč prve in druge stopnje, da so dokazi, pridobljeni na podlagi hišnih preiskav, zakoniti, zato je bilo sklicevanje obeh sodišč na doktrino neodvisnega vira nepotrebno. Ker pa zagovornik v zahtevi za varstvo zakonitosti izpodbija zakonitost dokazov, pridobljenih z zasegi, je presodilo tudi ta del zahteve.
112. Po doktrini neodvisnega vira se dokaz, ki bi ga bilo potrebno izločiti zaradi nezakonitosti v zvezi z njegovo pridobitvijo, dopusti, če se ga pridobi iz drugega neodvisnega vira. Pri tem policija ne sme aktivno izkoriščati prvotne nezakonitosti, tožilstvo pa mora dokazati, da je do dokazov res prišlo brez izkoriščanja prvotne nezakonitosti (dr. Zlatko Dežman, Anže Erbežnik, Kazensko procesno pravo, strani 624 in 625, primer Vrhovnega sodišča ZDA Segura v. United States, 468 U.S. 796, 1984). Zagovornik ostaja na ravni nekonkretiziranih trditev, da so bili vsi dokazi pridobljeni na podlagi tako imenovanih nezakonitih dokazov. Ko nasprotuje doktrini neodvisnega vira (*independent source doctrine*), tudi ne substancira, kateri posamezni dokazi, pridobljeni z zasegi, naj bi bili pridobljeni na podlagi aktivnega izkoriščanja prvotno nezakonito pridobljenih dokazov. Ne obrazloži, da sporni dokaz izhaja iz prvotne nezakonitosti, da mora biti drugi dokaz, pridobljen ob aktivnem izkoriščanju prvotne policijske protipravnosti in da sta prvotna nezakonitost in pridobljeni dokaz v razmerju vzroka in posledice. Vzročne zveze ne utemelji, ampak le izpostavlja, da so vsi dokazi, ki so bili pridobljeni kasneje z zasegi, izvirali iz hišnih preiskav, ki so po

njegovem mnenju nezakonite. Z navedbami izraža nestrinjanje z ugotovitvami v pravnomočnem sklepu ter sodbi sodišča druge stopnje, da so dokazi pridobljeni iz drugih virov (kar sodišče imenuje neodvisne vire). Uveljavlja nedovoljen razlog, to je zmotno ugotovitev dejanskega stanja (drugi odstavek 420. člena ZKP).

113. V dopolnitvi zahteve za varstvo zakonitosti tudi zagovorniki obsojenega Janše zatrjujejo, da so bili dokazi, ki so bili uporabljeni v kazenskem postopku, pridobljeni v okviru nezakonitih hišnih preiskav pred ustanovitvijo skupne preiskovalne skupine, in da ni mogoče uporabiti doktrine neodvisnega vira, ker so bili posamezni enaki dokazi zaseženi (pridobljeni z zasegi) na podlagi aktivnega izkoriščanja prvotno nezakonito pridobljenih dokazov in ne na podlagi nekega drugega, od prvega neodvisnega vira. Zagovorniki v pritožbi zoper sodbo sodišča prve stopnje niso oporekali ugotovitvi prvostopenjskega sodišča, da so bili dokazi pridobljeni iz neodvisnega vira z zasegi, neodvisno od dokazov pridobljenih pri hišnih preiskavah. Ker slednjega niso uveljavljali s pritožbo zoper sodbo, Vrhovno sodišče njihovih trditev ni obravnavalo (peti odstavek 420. člena ZKP).
114. Zagovornik obsojenega Črnkoviča z vsebinsko enakimi navedbami kot v pritožbi utemeljuje, da bi morale sodišče prve stopnje izločiti izjave finskih državljanov, ki so jih dali kot osumljenci v predkazenskem postopku na Finskem. Meni, da so zapisniki o zaslišanju Hulkkonena, Niittynena, Wiitakorpija, Mladenova in Korpija dokazi, ki so bili pridobljeni s kršitvijo človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter bi uporaba teh dokazov v kazenskem postopku pomenila kršitev pravic obsojenih v tem postopku. Zapisniki so bili priloženi obtožnemu predlogu kot dokaz in se tudi v spisu nahajajo kot dokaz, zato jih je potrebno presoјati v okviru drugega odstavka 18. člena ZKP. Po stališču zagovornika takšen dokaz ni nedovoljen samo v razmerju do osebe, ki so ji bile ob pridobitvi dokaza neposredno kršene človekove pravice in temeljne svoboščine, temveč do vseh oseb, zoper katere se lahko tak dokaz uporabi.
115. Vrhovno sodišče ugotavlja, da zagovornik konkretno ne pojasni, v katerem delu je sodišče utemeljilo sodbo na izjavah osumljencev. Vsi, ki so bili v finski predkazenski preiskavi zaslišani kot osumljenci, so bili v tem kazenskem postopku pred slovenskim sodiščem zaslišani kot priče, preden je bila na Finskem vložena obtožnica, kar poudarja sodišče prve stopnje (strani 48 do 51 sodbe). Zaslišani so bili na podlagi določbe 244.a člena ZKP ter v skladu z 10. členom MKPPKZ, ki ureja zaslišanje v okviru mednarodne pravne pomoči preko video konference.
116. Zagovornik obsojenega Črnkoviča trdi, da finskiim državljanom, ki so bili zaslišani v tem kazenskem postopku, na Finskem ni bil dan pravičen pravni pouk o pravici do molka in privilegija zoper samoobtožbo, ki je zapisan v tretjem odstavku 14. člena Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah in je sestavni del pravice do poštenega sojenja iz 6. člena EKČP. Tudi v 29. členu naše Ustave je

določeno, da mora biti vsakomur, ki je obdolžen kaznivega dejanja, med drugim zagotovljeno, da ni dolžan izpovedovati zoper sebe ali svoje bližnje, ali priznati krivdo. Zagovornik navaja, da finski Zakon o predkazenski preiskavi ne vsebuje pouka o privilegiju zoper samoobtožbo in o pravici do molka, ter da tudi iz zapisnikov o zaslišanju osumljencev na Finskem ne izhaja, da jim je bil pouk o privilegiju zoper samoobtožbo oziroma do pravice do molka dan. Zato meni, da na podlagi tako pridobljenih dokazov, ko v zapisnikih o zaslišanju osumljencev ni bil zapisan pravni pouk o pravici do molka, ki ga zahteva naša Ustava in je tudi določen v 227. členu ZKP, ni dovoljeno utemeljevati obsodilne sodbe.

117. Zagovornik ne razlikuje med privilegijem zoper samoobtožbo, katerega bistvo je prostovoljnost, in poukom kot sredstvom za zaščito privilegija. Gre za dve različni kategoriji, in sicer ustavno kategorijo iz 29. člena Ustave, opredeljeno v četrti alineji, in pouk, dan po 227. členu ZKP. Obveznost zapisati pouk, določena v desetem odstavku 227. člena ZKP, veže naša sodišča. Gre za zakonsko določbo o zapisu pouka, ki jo je opredelil zakonodajalec in ne izhaja neposredno iz Ustave (primerjaj Anže Erbežnik, Vprašanje ekskluzije, primerjave Evropskega sodišča za človekove pravice ter slovenskega in hrvaškega sistema, *Revus*, številka 11/2009). Pouk, v katerem je potrebno obdolženca opozoriti, da mu ni treba izpovedovati zoper sebe oziroma, da se lahko brani z molkom, mora biti takšen, da bo odločitev obdolženca o tem, ali bo izkoristil pravico do molka ali ne, v celoti odvisna od njegove svobodne volje (odločba Ustavnega sodišča Up-134/97 z dne 14. 3. 2002).

118. V večkrat citirani odločbi Vrhovnega sodišča XI Ips 44415/2010 je navedeno, da če je podan v naši zakonodaji drugačen standard, kot to zahteva zakon določene države, ne bo mogoče govoriti o kršitvi, če je standard po našem zakonu dejansko izpolnjen. Sodišče prve stopnje je opravilo presojo skladnosti finske zakonodaje z ustavnimi standardi in določbami EKČP. Pojasnilo je, da čeprav finski Zakon o predkazenski preiskavi izrecno ne omenja pravice do molka, je ta na Finskem splošno uveljavljeni mednarodni standard. Sklicevalo se je na razlago finskega Zakona o kazenskem postopku – Tolvanen Matti Legal Aid Reform's, Network, Chapter 5, Finland, da na Finskem osumljenec ni dolžan izpovedovati zoper sebe oziroma ni dolžan dati izjave v postopku in tudi ni dolžan povedati resnične izjave, če jo poda (Tolvanen v navedenem delu, v točki 2.3., na strani 19, obravnava domnevo nedolžnosti in pravico do molka; poudarja, da domneva nedolžnosti in privilegij zoper samoobtožbo temeljita na 21. in 22. členu finske Ustave, ter da je pravica absolutna; navaja, da k upoštevanju te pravice vežejo finske organe mednarodni akti o človekovih pravicah – Mednarodni pakt o človekovih pravicah in EKČP). Sodišči prve in druge stopnje sta ugotovili, da je bil pouk o pravici do molka osumljencem dan (strani 51 do 54 sklepa z dne 27. 5. 2013), ter da ni važno, kot je poudarilo sodišče druge stopnje v točki 19, na straneh 12 in 13, da je pravica do molka zapisana, ampak je važno, da so bili osumljenci poučeni o privilegiju zoper samoobtožbo oziroma o pravici do molka. Sodišči prve in druge

stopnje sta tudi ugotovili, da so imeli možnost izbire, ali bodo izpovedovali, ali pa se bodo branili z molkom. Spoštovanje določb EKČP in standardov, ki izhajajo iz pravice do poštenega sojenja pri zaslišanju osumljencev, sta sodišči prve in druge stopnje ugotovili kot pomembno, pravno relevantno dejstvo. Važno je, da je bil ustrezen pravni pouk osumljencem dan in da so imeli možnost izbire, ali se bodo zagovarjali oziroma izpovedovali ali pa se bodo branili z molkom. Določba 227. člena ZKP o zapisu pouka je procesna določba, ki se uporablja na ozemlju naše države, zato ni mogoče pričakovati, da bo v postopku pred sodiščem druge države, ki ima drugačno procesno ureditev o zapisu poukov, zapisan procesni standard iz našega ZKP. Tudi naša Ustava v 29. členu ne zahteva zapisa, ampak da je vsakomur, ki je obdolžen kaznivega dejanja, zagotovljeno, da ni dolžan izpovedovati zoper sebe ali svoje bližnje, ali priznati krivdo. Po navedenem pravica do molka in privilegij zoper samoobtožbo nista bili kršeni, osumljenci so bili o njej poučeni na način, kot ga predvideva 6. člen EKČP ali kot izhaja iz ustavnega jamstva, navedenega v 29. členu naše Ustave. Zagovornik le s poudarjanjem, da finski Zakon o predkazenski preiskavi ne vsebuje pouka o privilegiju zoper samoobtožbo oziroma o pravici do molka in da ta pouk tudi iz zapisnika o zaslišanju osumljencev ne izhaja, ter z nasprotovanjem razlogom sodišč prve in druge stopnje o ugotovljenih pravno relevantnih dejstvih, zakonitosti pravnomočne sodbe ne more izpodbiti.

119. O zaslišanju Niittynena zagovornik obsojenega Črnkoviča navaja, da sodišče prve stopnje in pritožbeno sodišče pravno zgrešeno enačita vprašanje, ali je obdolženi Niittynen želel biti zaslišan ali ne, in vprašanje, ali se je zavedal privilegija zoper samoobtožbo in ali je bil o obstoju tega privilegija ustrezno poučen. Po presoji zagovornika, Niittynenovo odločitev, da bo izpovedoval, še ne pomeni, da se je privilegija zoper samoobtožbo zavedal. S citiranimi navedbami zagovornik ne uveljavlja kršitve zakona, ampak nasprotuje ugotovitvam v pravnomočni sodbi, da je bil Niittynen poučen o privilegiju zoper samoobtožbo, torej nasprotuje dejanskim ugotovitvam sodišč in njihovim zaključkom, da je Niittynen izpovedal prostovoljno. Nadalje zagovornik navaja, da je bila Niittynenu in Hulkkonenu odvzeta prostost, saj je bilo zoper njiju odrejeno pridržanje. V času pridržanja pa so finski preiskovalni organi z njima opravili razgovore. Obema je bila odvzeta prostost v nasprotju s standardi, ki jih določata EKČP in Ustava, saj iz določb finskega Zakona o prisilnih ukrepih izhaja, da za odvzem prostosti zadošča dokazni standard, razlogi za sum, ne pa utemeljen sum. Zagovornik z navedbami, v katerih skuša prikazati, da je bila obema finskima državljanoma na Finskem, ko sta podala izjavi kot osumljenca, nezakonito odvzeta prostost in sta zato njuni izpovedbi nezakonit dokaz, ostaja na ravni zatrjevanja, da dejstva, ugotovljena v pravnomočnem sklepu oziroma sodbi, niso pravilno ugotovljena. Nasprotuje ugotovitvam sodišč prve in druge stopnje, da je bil ta dokazni standard – utemeljen

sum za pripor (stran 38 sklepa sodišča prve stopnje), dosežen. Zagovornik tako ni utemeljil zatrjevanih kršitev določb EKČP in Ustave ter teze o nezakonitih dokazih, ampak ostaja na ravni nestrinjanja z razlogi v pravnomočni sodni odločbi.

120. Zagovornik obsojenega Črnkoviča, kot v postopkih pred sodiščema prve in druge stopnje, trdi, da je iz pregleda zapisnikov zaslišanja osumljenega Niittynena moč ugotoviti, da so bile izjave pridobljene z zvijačo, silo in grožnjo. Poudarja, da gre za dokazne prepovedi, zapisane v EKČP, naši Ustavi in Konvenciji proti mučenju in drugim oblikam okrutnega, nečloveškega ali ponižujočega ravnanja. Finski varnostni organi so Niittynena v času od 13. 5. 2008 pa do 19. 3. 2010 petnajstkrat zaslišali, vsako zaslišanje pa je trajalo 8 do 10 ur. Ob branju zapisnikov o zaslišanjih je po zagovornikovi oceni povsem jasno, da gre za izsiljene izpovedbe, saj se je na obdolženca vršil pritisk tudi s sugestivnimi vprašanji (katera vprašanja so bila sugestivna, ne pojasni). Da zaslišanja med finsko predkazensko preiskavo niso bila opravljena na način, kot ga prikazuje zagovornik, je bilo ugotovljeno v postopku pred sodiščem prve stopnje prav na podlagi Niittynenove izpovedbe na glavni obravnavi (stran 57 sklepa z dne 27. 5. 2013). O tem, da je bil Niittynen zaslišan v navzočnosti zagovornika, da je sam povedal, da med zaslišanji nanj ni bil izvršen noben pritisk ali fizično ali psihično nasilje, ter da na Finskem ni uveljavljal, da so mu bile kršene kakršnekoli pravice, tudi točka 20 sodbe sodišča druge stopnje. Zagovornik se tako s presojo sodišč, da Niittynenu niso bile kršene človekove pravice, ne strinja, ter ponovno uveljavlja nedovoljen razlog za zahtevo za varstvo zakonitosti, to je zmotno ugotovitev dejanskega stanja.

121. Z enakimi navedbami kot v postopku pred sodiščem prve stopnje in v postopku pred sodiščem druge stopnje zagovornik uveljavlja, da je bila tudi priči Mladenovu kršena pravica do uporabe jezika. Sodišči prve in druge stopnje sta natančno navedli pravne podlage in judikaturu Vrhovnega sodišča in ESČP ter na podlagi katerih določb Zakona o predkazenski preiskavi je bilo zaslišanje pravilno opravljeno, ob spoštovanju uporabe jezika (strani 55 in 56 sklepa sodišča prve stopnje in 21. točka sodbe sodišča druge stopnje). Obrazložene so dejanske in pravne podlage za sklep, da Mladenovu pravica do uporabe jezika ni bila kršena, da je bil zaslišan v jeziku, ki ga razume in da mu je bil zapisnik preveden. Zagovornikovo nestrinjanje tako pomeni le trditev, da dejstva, ki so bila podlaga za uporabo zakona, niso pravilno ugotovljena. Zagovornik še trdi, da Mladenov ni bil poučen o pravici do molka, zato je bila kršena pravica do obrambe z molkom. Navaja, da je zaslišanje trajalo več ur in dva dni zapored in da je zato bil Mladenov v podrejenem položaju. Zaradi kršitev je bilo zaslišanje v nasprotju s standardi EKČP kot standardi Ustave. S citiranimi navedbami zagovornik nasprotuje oceni sodišča, da je bil pouk dan, in ne obrazloži, katero kršitev uveljavlja z navedbami o podrejenem položaju Mladenova. Ponovno izraža le nestrinjanje z ugotovljenimi dejstvi v pravnomočnem sklepu oziroma sodbi.

122. Tudi zagovorniki obsojenega Janše trdijo, da osumljenci v finskem kazenskem postopku niso bili poučeni o pravici do molka. Na navedbe je bilo odgovorjeno pri presoji zahteve zagovornika obsojenega Črnkoviča. Zagovorniki v zahtevi navajajo, da je umetna delitev postopka med tri države (Avstrija, Finska in Slovenija) privedla do situacije, kjer so se obdolženi v eni državi obravnavali kot priče v drugi državi, čeprav gre dejansko za soobdolžene v isti zadevi, in se jih je s tem sililo k pričanju ob kršenju njihove pravice do molka (sodba višjega sodišča, strani 17 in 18). Trdijo, da višje sodišče v obrazložitvi svoje sodbe že skoraj ironično navaja, da priče Niittynen, Hulkkonen, Korpi, Viita Korpi, Riedl in Wilhelmer niso bile nikoli procesirane kot obdolženci in so se prostovoljno odločile, da bodo pričale (na straneh 18 in 19). Navedbe zagovornikov niso konkretizirane, saj jih ne substancirajo tako, da bi jih Vrhovno sodišče lahko preizkusilo. Dolžnost vložnika zahteve za varstvo zakonitosti namreč je, da kršitev zakona, ki jo uveljavlja, določno pojasni oziroma utemelji, kar je nujen pogoj za to, da bo Vrhovno sodišče lahko preizkusilo utemeljenost zahteve (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 346/2008 z dne 23. 10. 2008).
123. Zagovorniki obsojenih Janše in Črnkoviča navajajo, da so dokazi, ki so bili pridobljeni v Sloveniji, nezakoniti, saj so sad zastrupljenega drevesa, in nesporno izhajajo iz dokazov, ki so pridobljeni na Finskem, zato bi morali biti izločeni. Tako imenovani „finski“ dokazi so bili po njihovem stališču podlaga ne le za začetek kazenskega postopka, temveč tudi za odreditev posameznih preiskovalnih ukrepov in hišnih preiskav. Po mnenju zagovornika obsojenega Črnkoviča so nezakoniti tudi dokazi, ki so bili pridobljeni v Avstriji, saj so tudi ti nastali zaradi uporabe finskih dokazov. Ker so navedbe zagovornikov o nedovoljenosti finskih dokazov ter o tem, da so bili ti dokazi pridobljeni s kršitvijo človekovih pravic, neutemeljene, je treba zavrniti tudi njihove navedbe, da so avstrijski in nato tudi slovenski dokazi nezakoniti, ker izvirajo iz nezakonitih dokazov, ali so nastali ob uporabi nezakonitih dokazov, kar sta jasno in prepričljivo pojasnili že sodišči prve in druge stopnje (strani 58 in 59 sklepa z dne 27. 3. 2013 in točka 22 sodbe sodišča druge stopnje).
124. Zagovorniki z navedbami v zahtevah za varstvo zakonitosti niso uspeli utemeljiti, da se pravnomočna sodba opira na dokaze, ki so bili pridobljeni s kršitvijo z ustavo določenih človekovih pravic in temeljnih svoboščin, ali na dokaz, ki je bil pridobljen na podlagi takega nedovoljenega dokaza in da je bila storjena bistvena kršitev določb kazenskega postopka iz 8. točke prvega odstavka 371. člena ZKP ter, kot navajajo zagovorniki obsojenega Janše, da so bile napačno uporabljene določbe 5., 22., 23., 29., 36. in 37. člena Ustave.
125. Zagovornik obsojenega Črnkoviča uveljavlja, da je bil del hišne preiskave, ki je bil opravljen v poslovnih prostorih družbe Rotis, d.o.o., Brodišče 5, Trzin, na naslovu Borovec 12, Trzin, v pisarni takratne namestnice direktorja Marije Badovinac

Črnkovič, nezakonit. Odredba preiskovalne sodnice za hišno preiskavo se na te prostore ni nanašala. Policisti so presegli pravice, ki so jih imeli na podlagi izdane odredbe ter kršili 215. člen ZKP in 36. člen Ustave. Prostori pisarne Marije Badovinac Črnkovič niso bili fizično povezani s preiskovanimi prostori, šlo je tudi za dva različna naslova. Sklicuje se na sodbo Vrhovnega sodišča I Ips 214/97 z dne 28. 11. 2002, da je eden od ključnih pogojev za zakonitost odredbe o hišni preiskavi tudi, da mora biti določeno naveden prostor, v katerem se hišna preiskava opravi. Glede na vrsto možnosti (fizični in elektronski kartografski izrisi stavb) je utemeljeno pričakovati, da odredba vsebuje točen naslov preiskovane stavbe. Trdi, da so se preiskovalci zavedali, da za preiskavo pisarne na naslovu Borovec 12, Trzin, nimajo ustrezne odredbe in namesto da bi pridobili novo odredbo za hišno preiskavo za te prostore, so se raje odločili, da hišno preiskavo opravijo takoj in brez odredbe. Meni, da so tako nezakoniti zasegi vseh predmetov, ki so bili najdeni ob tej hišni preiskavi in vsi dokazi, ki so bili pridobljeni z uporabo tako zaseženih predmetov.

126. Uvodoma je potrebno ugotoviti, da zagovornik ne navaja, na katere dokaze, ki so bili pridobljeni pri hišni preiskavi, za katero meni, da ni bila zakonita in naj bi bila opravljena v nasprotju z odredbo preiskovalne sodnice, se pravnomočna sodba opira. Zagovornik le na splošni ravni trdi, da gre za dokaze, ki so bili pridobljeni nezakonito in da je bilo poseženo v ustavno pravico do nedotakljivosti stanovanja po 36. členu Ustave.

127. V sklepu z dne 27. 5. 2013 je sodišče prve stopnje ugotovilo: da je preiskovalna sodnica dne 23. 3. 2009 izdala odredbo o hišni preiskavi poslovnih in drugih prostorov družbe Rotis, d.o.o., Brodišče 5; da k poslovnim prostorom sodi tudi pisarna Marije Badovinac Črnkovič na naslovu Borovec 12; da se pisarna nahaja čez ozko cesto oziroma pešpot, da ob vhodu naslov in hišna številka nista izobešena, ampak da je na vratih le napis Rotis, d.o.o.; da je Črnkovič pri opravljanju hišne preiskave povedal, da je dokumentacija v zvezi s projektom Patria – kolesniki 8 x 8 v pisarni, ki jo uporablja njegova žena Marija Badovinac Črnkovič; da gre za strnjen kompleks stavb in da je Marija Badovinac Črnkovič šele ob pečatenju zaseženih materialov policistom povedala, da se pisarna nahaja na naslovu Borovec 12. Sodišči prve in druge stopnje sta ocenili, da s hišno preiskavo pisarne zasebnost pravne osebe ni bila kršena, saj gre za skupne poslovne prostore in tesno povezanost pisarne Marije Badovinac Črnkovič z drugimi prostori družbe Rotis, d.o.o. Prostori predstavljajo zaključeno celoto in ne gre za samostojno poslovno enoto. Policisti so ravnali v dobri veri, saj jim ni bilo znano in jim tudi ni moglo biti znano, da opravljajo preiskavo prostorov, ki niso na naslovu Brodišče 5, ampak Borovec 12.

128. Vrhovno sodišče je v odločbi I Ips 39779/2011 z dne 13. 3. 2014 zapisalo, da je pojem stanovanja širši, kot definicija iz Stanovanjskega zakonika. Po ustaljeni

sodni praksi pojem stanovanja, ki uživa zasebnost (sem sodijo tudi poslovni prostori), zajema ne samo stanovanjsko hišo in stanovanje v stanovanjski zgradbi, temveč vse prostore, v katerih določena oseba stalno ali začasno biva, pa tudi prostore, ki niso namenjeni za bivanje pa so z njimi povezani, kot na primer stranski prostori stanovanja, klet, podstrešje, balkon pa tudi gospodarsko poslopje, delavnica, garaža in podobni objekti. Gre za prostore, ki so v pomenu in namenu izenačeni s stanovanjem. Po praksi ESČP beseda „dom“ iz prvega odstavka 8. člena EKČP ne pomeni le zasebnega doma posameznika, pač pa se ta pojem lahko razširi tudi na pisarno posameznika, ki jo uporablja za poslovne namene, beseda „dom“ obsega tudi sedež družbe, ki jo vodi fizična oseba, kot tudi sedež pravne osebe, podružnice in druge poslovne prostore (sodba Buck proti Nemčiji z dne 28. 4. 2005 in druge). Tako imenovani pojem „dom oziroma stanovanje“ po navedenem vsebuje tudi pravico do spoštovanja zasebnosti prostorov na registriranem sedežu družbe, podružnic ali drugih poslovnih prostorov. Ker je hišna preiskava dejanje, ki tudi občutno posega v zasebnost pravne osebe, je zato po naši ureditvi potrebna sodna odredba. Namen odredbe pa je, da je poseg v pravico do zasebnosti primerno opredeljen, zato mora odredba natančno določiti okvir, meje in cilj hišne preiskave, kar je poudarjeno tudi v sodbi I Ips 214/97, na katero se sklicuje zagovornik, ko navaja, da mora biti določeno naveden prostor, v katerem se hišna preiskava opravi. Z odredbo o hišni preiskavi z dne 23. 3. 2009 je bil določen obseg hišne preiskave, namen in cilj hišne preiskave (katere predmete naj se najde, odrejena je bila preiskava in zaseg ter pregled vseh elektronskih sporočil oziroma elektronske pošte, SMS sporočil, imenikov, fotografij in vsega, kar se nahaja na računalnikih, mobilnih telefonih). V sodbi Vrhovnega sodišča, na katero se sklicuje zagovornik, je bilo poudarjeno, da je odredba o preiskavi kot prostor hišne preiskave (šlo je za poseg v zasebnost posameznika) navajala naslov stanovanjske hiše, kar bi bilo dovolj konkretno, če bi bilo v njej le stanovanje obdolženca, in da ni mogoče širiti preiskave, ki je bila odrejena zoper eno osebo oziroma prostore te osebe na stanovanje oziroma prostore drugih oseb.

129. V obravnavanem primeru je nosilnega pomena, da se je odredba preiskovalne sodnice glasila na poslovne prostore družbe Rotis, d.o.o. Kot poslovni prostor se ne štejejo samo prostori na naslovu Brodišče 5, ampak tudi prostor, ki ga je družba Rotis, d.o.o. najela v okviru iste poslovne dejavnosti, ki jo je opravljala na naslovu Brodišče 5, Trzin, na naslovu Borovec 12. Do kršitve zasebnosti pravne osebe ni prišlo, saj je policija opravila hišno preiskavo v skladu z odredbo, ki je zajemala tudi odredbo, da se poleg poslovnih prostorov (naslov Brodišče 5) preišče tudi druge prostore družbe Rotis, d.o.o., torej prostore, ki tvorijo, skladno s pojmom stanovanja oziroma „doma“, kot poslovnega prostora celoto (kot na primer pri prostorih, ki so povezani s stanovanjem, kot stranski prostori stanovanja, delavnica in podobno). Pisarna pa je bila organizacijsko in personalno povezana s poslovnim prostorom na naslovu Brodišče 5. Poslovni prostori družbe Rotis, d.o.o.,

Brodišče 5, Trzin, so predstavljali skupaj s prostorom, v katerem je bila pisarna Marije Badovinac Črnkovič, zaključeno prostorsko enoto, namenjeno in uporabljeno za poslovno dejavnost gospodarske družbe. Ustavna zahteva iz 36. člena, da se opravi hišna preiskava le na podlagi odredbe sodišča, to je sodne odločbe, je bila v obravnavanem primeru v celoti spoštovana.

130. Zagovorniki obsojenih Janše in Črnkoviča uveljavljajo kršitev pravice do nepristranskega sojenja po prvem odstavku 6. člena EKČP oziroma 23. člena Ustave. Napadajo odločitev o zavrženju njihovih zahtev za izločitev okrajne sodnice, podanih na naroku za glavno obravnavo dne 12. 9. 2011. Zahtevi za izločitev je okrajna sodnica zavrгла kot prepozni, o čemer je navedla kratke razloge v sklepu v zapisniku o glavni obravnavi dne 12. 9. 2011, ter odločitev obrazložila v sodbi (strani 63 do 65). Razlogom prvostopenjske sodbe je pritrdilo sodišče druge stopnje v točkah 24 (pritožba zagovornikov obsojenega Janše) in 83 (pritožba zagovornika obtoženega Črnkoviča).
131. Zagovorniki obsojenega Janše navajajo, da je sodišče zagrešilo bistveno kršitev določb kazenskega postopka iz 2. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, saj je v zadevi sodila sodnica, ki bi morala biti izločena. Na naroku za glavno obravnavo so zahtevali izločitev okrajne sodnice iz razloga po 4. točki 39. člena ZKP, ker je v fazi priprav na glavno obravnavo od banke NLB d.d. in Abanke Vipa zahtevala izpise iz transakcijskih računov družbe Rotis d.o.o. Izdala je odredbe in s tem opravila preiskovalna dejanja, kar pa bi lahko glede na določbo 156. člena ZKP opravil le preiskovalni sodnik oziroma sodnik posameznik, ki opravlja preiskovalna dejanja. Enak očitok izhaja tudi iz zahteve zagovornika obsojenega Črnkoviča. Zagovornik tega obsojenca ravnanje sodnice kvalificira kot izločitveni razlog po 6. točki 39. člena ZKP. Navaja, da obsojenemu Črnkoviču v obtožnem predlogu ni bilo očitano, da naj bi prejel podkupnino (dal je zgolj obljubo) v denarju, kar pomeni, da je okrajna sodnica preseгла obtožni predlog. Iz njenega ravnanja je očitno, da si je še pred pričetkom sojenja ustvarila prepričanje o krivdi obdolženih in si je njihove obsodbe želela, saj njenega ravnanja drugače razumsko ni mogoče pojasniti. Zagovorniki menijo, da je odločitev, da sta bili zahtevi za izločitev prepozni, napačna. Citirajo določbo drugega odstavka 41. člena ZKP, ki navaja, da mora stranka zahtevati izločitev sodnika takoj, ko izve za razlog izločitve, vendar najpozneje do konca glavne obravnave. Menijo, da besede „takoj“ ni mogoče razlagati v pomenu takojšnje zahteve za izločitev, temveč glede na stadij oziroma fazo kazenskega postopka. Zagovorniki obsojenega Janše se v podkrepitev svojih navedb sklicujejo na sodbo Vrhovnega sodišča I Ips 320/2003 z dne 4. 2. 2005, v kateri se nosilni stavek glasi: „Stranka je prekludirana, če v zakonskem roku ne zahteva izločitev sodnika, pa bi to lahko storila“ ter na tekst iz Zakona o kazenskem postopku s komentarjem: „Po noveli ZKP-F ima sicer stranka pravico zahtevati izločitev sodnika do konca glavne obravnave, vendar pa je zaradi hitrejšega poteka kazenskega postopka oziroma zlorabe te pravice,

zavezana, da izločitev sodnika zahteva takoj, ko izve za razlog izločitve. Vse izločitvene razloge sme stranka uveljavljati do konca obravnave, vendar pa mora to storiti takoj, ko zanje izve; torej mora razloge, ki so obstajali že pred začetkom glavne obravnave in so bili stranki znani, uveljavljati pred začetkom glavne obravnave.“, ter na odločbe Ustavnega sodišča U-I- 149/99 z dne 4. 3. 2003 (da je bila določba 6. točke 39. člena ZKP pred novelo ZKP-F v neskladju z Ustavo) in Up-679/07 ter U-I-20/07 z dne 25. 5. 2005 (ugotovljena je bila kršitev 23. člena Ustave, saj bi se moral sodnik glede na razmerje do stranke, katere vlogo je obravnaval, sam izločiti na podlagi procesnega zakona). Ocenjujejo, da iz navedenega izhaja namen zakonskega določila, da se z zahtevo za izločitev ne zavlačuje kazenskega postopka in da se ne zlorablja procesnih pravic, ki jih imajo stranke v postopku, kar pa pomeni, da ima sodnik pooblastilo, da sam zavrne zahtevo le v primeru, če ugotovi, da stranka ni podala zahteve takoj, ker je želela zavlačevati postopek oziroma je želela zlorabiti svoje procesne pravice. Slednje pa iz obrazložitve sklepa okrajne sodnice ne izhaja. Sodnica v obrazložitvi ni pojasnila, kaj v konkretnem primeru pomeni besedica „takoj“. Višje sodišče pa je, ne da bi opravilo vsebinsko presojo o utemeljenosti zahteve za izločitev, navedlo, da je šlo v konkretnem primeru za očitno neutemeljeno zahtevo, podano z namenom spodkopavanja avtoritete sodišča. Po oceni zagovornikov je takšno stališče nenavadno, nerazumno ter arbitrarno.

132. Vložniki menijo, da zakonska dikcija „takoj“ ne pomeni, da mora stranka takoj, ko izve za izločitveni razlog, vložiti zahtevo za izločitev sodnika. Trdijo, da je določbo drugega odstavka 41. člena ZKP potrebno razlagati tako, da je zahteva vezana na določeno fazo postopka oziroma, kot je razumeti zagovornike obsojenega Janše, je potrebno pri presoji, ali je stranka vložila zahtevo prepozno, ugotoviti tudi, ali je zlorabila procesne pravice in zavlačevala kazenski postopek.
133. Zahteva stranke za izločitev je vezana na določen stadij postopka. Če stranka izve za izločitveni razlog med glavno obravnavo, mora takoj na glavni obravnavi ta razlog uveljaviti. Če pa stranka izve za izločitveni razlog pred začetkom glavne obravnave, pa ne pomeni, da je besedico „takoj“ mogoče razlagati na način, da lahko v poljubnem času, vse do začetka glavne obravnave uveljavlja izločitev sodnika oziroma poda zahtevo za njegovo izločitev. Razlaga besede „takoj“ že po Slovarju slovenskega knjižnega jezika ali Pravnem terminološkem slovarju izraža, da se dejanje zgodi takoj, brez odlašanja. Besede „takoj“ ni mogoče razlagati tako, da lahko stranka zahteva izločitev sodnika vse do trenutka, ko ni končana določena faza kazenskega postopka, v kateri je izvedela za izločitveni razlog. Zagovorniki obsojenega Janše pravilno poudarjajo, da so določbe o izločitvi sodnikov namenjene tudi temu, da preprečijo zlorabo procesnih pravic, ter da se jih ne sme uporabljati kot sredstvo za zavlačevanje postopka, v nasprotju z njihovim namenom. Zato je stranka zavezana, da zahteva izločitev sodnika takoj, ko izve za razlog izločitve. Stranki je zagotovljeno učinkovito uveljavljanje

ustavne pravice do nepristranskega sodnika. Njeno izvrševanje omogoča v kazenskem postopku procesni zakon, to je ZKP s svojimi določbami. Procesne določbe o tem, da mora stranka uveljaviti izločitveni razlog takoj, ko za njega izve, sicer je stranka v svoji pravici uveljaviti izločitev sodnika prekludirana, zagotavljajo tudi učinkovito izvedbo kazenskega postopka. Navedeno pa pomeni, da stranki, ki v zakonskih rokih ni uveljavljala procesne kršitve, ni mogoče dopustiti uveljavljanja te kršitve kasneje, v kasnejših fazah postopka. Takšno ravnanje bi bilo v nasprotju s splošnim pravnim načelom prepovedi uporabe pravice na način, ki pomeni njeno zlorabo, saj ne bi pomenila zasledovanja cilja, to je zagotovitve nepristranskega sodnika, zaradi katerega je bila pravica stranke do izločitve sodnika uzakonjena, ampak poskus zavlačevanje postopka (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 333/2003 z dne 19. 2. 2004).

134. Zakon določa časovne omejitve, do katere faze postopka sme stranka zahtevati izločitev sodnika. Zagovorniki obsojenega Janše poudarjajo, da je šlo za fazo priprav na glavno obravnavo. V tej fazi postopka so zagovorniki izvedeli za izločitveni razlog, saj so bili na podlagi določbe četrtega odstavka 289. člena ZKP seznanjeni s procesnim dejanjem, ki ga je opravila sodnica. Zagovornik obsojenega Črnkoviča je bil seznanjen dne 19. 8. 2011, zagovorniki obsojenega Janše pa dne 23. 8. 2011. Zagovorniki so bili prisotni že na prvem naroku za glavno obravnavo dne 5. 9. 2011 (obravnavo je bila preložena zaradi odsotnosti enega izmed obdolžencev), pa tedaj izločitve sodnice niso zahtevali, čeprav so bili z razlogom za izločitev seznanjeni najmanj od navedenih datumov dalje. Zahteva „takoj“ pomeni reagiranje in ukrepanje stranke takrat, ko za izločitveni razlog izve, da lahko udejanji pravico do izločanja sodnika. Če so menili, da lahko do začetka glavne obravnave izločijo sodnico, tega niso storili do prvega naroka niti na prvem naroku za glavno obravnavo dne 5. 9. 2011. Gre za očitno uveljavljanje pravice do izločanja sodnika v nasprotju z njenim namenom. Če stranka meni, da je podan razlog za izločitev sodnika že v fazi priprav za glavno obravnavo, ga mora v tej fazi nemudoma uveljaviti, saj kot poudarja sodišče druge stopnje v točki 24 obrazložitve sodbe, po presoji stranke obstajajo razlogi in okoliščine, ki sodniku preprečujejo, da bi zaradi razloga za njegovo izločitev lahko sodil oziroma sodeloval na glavni obravnavi. Vrhovno sodišče se strinja s sodiščem druge stopnje, da so zagovorniki ravnali v nasprotju z določbo drugega odstavka 41. člena ZKP, da mora izločitev sodnika stranka zahtevati takoj, ko izve za razlog izločitve in da so bili izpolnjeni pogoji za zavrženje obeh zahtev za izločitev na podlagi petega odstavka 42. člena ZKP.

135. Stališče zagovornikov obsojenega Janše, da je sodišče druge stopnje ravnalo arbitrarno, ni utemeljeno. Višje sodišče je presodilo, da je sodnica sodišča prve stopnje v fazi priprav na glavno obravnavo, o čemer govorijo tudi zagovorniki v zahtevi, na podlagi določbe drugega odstavka 289. člena ZKP na predlog državne tožilke opravila poizvedbe pri bankah (v dopisu okrajne sodnice sta navedeni

določbi 143. člena in 156. člena ZKP kot pravna podlaga za pridobitev podatkov). V povezavi z dejanjem sodišča, ki ima podlago v določbah ZKP, je presodilo, da gre za očitno neutemeljeno zahtevo, podano z namenom spodkopavanja avtoritete sodišča. Sodišče druge stopnje je svoj sklep povežalo z enako ugotovitvijo sodnice sodišča prve stopnje v obrazložitvi zavrženja zahteve za izločitev (stran 64 sodbe sodišča prve stopnje). Po navedenem se ni mogoče strinjati z zagovorniki, da je sodišče druge stopnje ravnalo nerazumno in arbitrarno ter da ni opravilo presoje, saj je za svojo odločitev navedlo konkretne in razumne razloge.

136. Vrhovno sodišče ugotavlja, da bistvena kršitev določb kazenskega postopka iz 2. točke prvega odstavka 371. člena ZKP, ki jo uveljavljajo zagovorniki obsojenega Janše, oziroma kršitev določb kazenskega postopka po drugem odstavku 371. člena ZKP, kot posledica kršitve drugega odstavka 41. člena ZKP, in jo uveljavlja zagovornik obsojenega Črnkoviča, nista bili storjeni.
137. Vložniki o kršitvi pravice do nepristranskega sojenja oziroma pravice do neodvisnega in nepristranskega sodišča (zahteva zagovornika obsojenega Črnkoviča in dopolnitev zahteve zagovornikov obsojenega Janše) navajajo razloge, ki jih do sedaj v postopku niso uveljavljali. Pojasnjujejo, da naj bi bila obsojencema kršena pravica do nepristranskega sodišča, ker je po izreku prvostopenjske sodbe višja sodnica Vesna Rakočević, sodnica sodišča, ki je odločalo o pritožbi, v reviji Pravna praksa (številka 23 z dne 13. 6. 2013) objavila članek „Zakaj meni nihče ne piše sodb v Murglah?“. Zatrjujejo, da naj bi slednje vplivalo na neodvisnost in nepristranskost višjih sodnikov, saj naj bi se sodnica, ki sicer ni odločala o pritožbi, v omenjenem članku izrecno postavila na stran prvostopenjske sodnice; navajajo, da se predsednika Višjega sodišča v Ljubljani in Vrhovnega sodišča RS nista ogradila do navedenega članka, temveč sta sodnico Rakočević celo branila in nista javnega prejudiciranja višje sodnice zavrnili kot neprimernega. Poudarjajo določbe Zakona o sodniški službi, ki ureja položaj predsednika sodišč, ki oblikuje obrazloženo mnenje o ustreznosti kandidata, na primer na višje sodniško mesto. Sklicujejo se na sodbe ESČP Moiseyev proti Rusiji z dne 9. 10. 2008, De Cubber proti Belgiji z dne 26. 10. 1994, Piersack proti Belgiji z dne 1. 10. 1982, Buscemi proti Italiji z dne 16. 12. 1999. Navajajo, da je obtožni predlog vložila takratna okrožna državna tožilka Branka Zobec Hrastar, soproga Zvonka Hrastarja, ki je aretiral Ivana Janšo v aferi JBTZ, kar predstavlja konflikt interesov. Opozarjajo, da je državni tožilec Andrej Ferlinc, ki je zastopal obtožbo, aktivno in obsežno komentiral primer v medijih (v časopisu Dnevnik, Večer, 8. 6. 2013 in na Radio televiziji Slovenija istega dne). Navajajo, da je takšno ravnanje v mednarodnih dokumentih označeno kot nedopustno. Poudarjajo, da k objektivnemu videzu nepristranskosti tudi ni prispevalo ravnanje predsednice Okrajnega sodišča v Ljubljani (izpred 6 let), ter se sklicujejo na članek v reviji Reporter z dne 8. 5. 2014. Zagovornik obsojenega Črnkoviča opozarja na govor predsednika Vrhovnega sodišča na Sodniških dnevih v Olimlju, junija 2014.

Zagovorniki obsojenega Janše pa del tega govora citirajo, ga analizirajo, poudarjajo, v čem so razlike od primera Parlov – Tkalčić proti Hrvaški, ki ga je obravnavalo ESČP. Sklicujejo se tudi na druge odločitve ESČP, ko utemeljujejo, da je tudi govor predsednika Vrhovnega sodišča RS vplival na videz nepristranskosti sodišča oziroma, da je zaradi tega govora kršena določba prvega odstavka 6. člena EKČP. Zagovorniki obsojenega Janše menijo, da je bila pravica do nepristranskega sodišča kršena tudi, ker je partner ene od sodečih višjih sodnic očitno vnet podpornik obsojenčevega neposrednega političnega nasprotnika Zorana Jankoviča. Navajajo, da v uredništvu revije Reporter hranijo posnetek napovedi Jankovičeve kandidature na državnozborskih volitvah 2011. Na posnetku je v bližini Zorana Jankoviča tudi sodničin partner. Ne strinjajo se s pojasnilom Višjega sodišča v Ljubljani, poslanega reviji Reporter na novinarjevo vprašanje dne 18. 4. 2014 (da se je sodničin mož znašel slučajno na Kongresnem trgu, kjer je bila napovedana Jankovičeva kandidatura, da ni član nobene politične stranke ter da gospoda Jankoviča ne pozna).

138. Kršitev pravice iz prvega odstavka 6. člena EKČP oziroma 23. člena Ustave ni mogoče uveljavljati neposredno. V odločbah U-I-92/98 z dne 21. 3. 2002 ali U-I-149/99 z dne 3. 4. 2003 in drugih je Ustavno sodišče pojasnilo, da je pravica do nepristranskega sodnika po sami naravi takšna, da mora zakonodajalec način njenega uresničevanja predpisati z zakonom (drugi odstavek 15. člena Ustave), saj je zgolj na podlagi ustavnih določb ne bi bilo mogoče uresničevati. V sodbi I Ips 447/2006 z dne 7. 9. 2007 je Vrhovno sodišče, sklicujoč se na odločbo Ustavnega sodišča Up-346/04 z dne 11. 10. 2006, navedlo, da je šele z zakonom, ki določi kriterije za presojo pristranskosti sodnika, postopek in funkcionalnost pristojnosti za ugotavljanje pristranskosti, načelna ustavna pravica do nepristranskega sodišča uresničljiva v posameznih zadevah, saj brez konkretizacije v posameznih zakonih ni neposredno izvršljiva. Uresničevanje pravice do nepristranskega sodišča po prvem odstavku 23. člena Ustave je zato neločljivo povezano s spoštovanjem določb različnih zakonov, ki urejajo sodne postopke in organizacijo sodišč in šele kršitev določb zakona oziroma neustavnost zakona, zaradi pravice do nepristranskega sojenja, ki ni ustrezno urejena, pomeni kršitev te ustavne pravice. Enako velja tudi za kršitev pravice do nepristranskega sodišča iz prvega odstavka 6. člena EKČP, ta pravica je zajeta v 23. členu Ustave (primerjaj odločbo Ustavnega sodišča Up-373/14 z dne 11. 6. 2014, točka 20).

139. Glede na predstavljeno ustavno sodno prakso lahko vložniki učinkovito uveljavljajo kršitev pravice do nepristranskega in neodvisnega sodnika z inštitutom izločitve sodnika po ZKP. Dejstvo, da je prišlo do kršitve pravice do neodvisnega oziroma nepristranskega sodišča, vložniki niso uveljavljali pred vloženo zahtevo za varstvo zakonitosti (ravnanje sodnice Rakočević, ravnanje predsednikov višjega in Vrhovnega sodišča, v zvezi s člankom sodnice Rakočević, da je obtožni predlog vložila okrožna državna tožilka Branka Zobec Hrastar,

ravnanje državnega tožilca Andreja Ferlinca v juniju leta 2013). V zahtevah tudi niso izkazali, da za ta dejstva niso vedeli. Razlogov, ki naj bi vplivali na neodvisnost višjih sodnikov pri sojenju, niso uveljavljali kot izločitvenih razlogov pred sejo senata višjega sodišča (po določbi tretjega odstavka 41. člena ZKP lahko stranka zahteva izločitev sodnika višjega sodišča le do začetka seje senata). Zagovorniki obsojenega Janše nakazujejo na kršitev pravice do nepristranskega sojenja tudi s trditvijo, da je bil mož ene od članic senata višjega sodišča navzoč na predvolilnem shodu Zorana Jankoviča na Kongresnem trgu v letu 2011. Izločitveni razlog bi bilo možno uveljavljati tudi po začetku seje senata v zvezi s kršitvijo, ki je nastala v pritožbenem postopku, če bi vložniki utemeljili, da razloga pred sejo senata niso mogli uveljaviti. V zahtevi za varstvo zakonitosti pa zagovorniki niti ne trdijo, da izločitve višje sodnice niso mogli pravočasno zahtevati. Kakšna naj bi bila povezava med kršitvijo pravice do nepristranskega sodišča in navedbami v časopisu Reporter o predsednici Okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 8. 5. 2014 vložniki zahtev ne pojasnijo in ne povedo, na nepristranskost katerega sodišča (prve ali druge stopnje) naj bi zatrjevano dejstvo vplivalo. Vložniki ne trdijo in ne uveljavljajo, da v rokih, določenih z zakonom, drugi oziroma tretji odstavek 41. člena ZKP v skladu z določbami ZKP o pravici zahtevati izločitev sodnika, tega niso mogli storiti (primerjaj sodbe Vrhovnega sodišča I Ips 255/2000 z dne 7. 11. 2000, I Ips 333/2003 z dne 19. 2. 2004 ali I Ips 320/2003 z dne 4. 2. 2005 in druge). Kot je razumeti navedbe v zahtevah, po vsebini uveljavljajo, da so podane okoliščine, ki vzbujajo dvom v nepristranskost sodnikov – 6. točka prvega odstavka 39. člena ZKP. Ker vložniki niso po predpisanem postopku v zakonu uveljavljali procesne kršitve, ki jo zatrjujejo, ne morejo v zahtevi za varstvo zakonitosti uveljavljati navedenega izločitvenega razloga, saj so prekludirani.

140. Vložniki tudi trdijo, da je podana kršitev pravice do neodvisnega in nepristranskega sodišča po prvem odstavku 6. člena EKČP in 23. člena Ustave zaradi govora predsednika Vrhovnega sodišča na Dnevih slovenskega sodstva, dne 6. 6. 2014. Zaradi tega govora so zagovorniki obsojenega Janše zahtevali izločitev predsednika Vrhovnega sodišča Branka Masleše iz razloga po 6. točki prvega odstavka 39. člena ZKP z zahtevama z dne 14. 7. 2014 in 24. 9. 2014. O zahtevah je odločila Občna seja Vrhovnega sodišča (drugi odstavek 42. člena ZKP) dne 27. 8. 2014 in dne 29. 9. 2014 ter zahtevi za izločitev zavrnila (sklepa Vrhovnega sodišča Su 1394/2014 z dne 27. 8. 2014 in Su 1569/2014 z dne 29. 9. 2014). Vrhovno sodišče ponovno poudarja, da pravice do nepristranskega sodnika oziroma pravice do neodvisnega in nepristranskega sodišča ni mogoče uresničevati zgolj na podlagi določb EKČP oziroma Ustave in da lahko v postopku z zahtevo za varstvo zakonitosti vložniki izpodbijajo le kršitve, do katerih je prišlo v postopku pred drugostopenjskim sodiščem, in ne tistih, za katero so izvedeli oziroma je po presoji vložnikov nastala po poteku pritožbenega roka, glede na

dikcijo petega odstavka 420. člena ZKP „kršitve, ki jih vložniki niso mogli uveljavljati v pritožbi“. Uveljavljanje izločitvenega razloga z zahtevo za varstvo zakonitosti na način, ki so ga ubrali zagovorniki v postopku z izrednim pravnim sredstvom, ni možno. Pravica uveljavljati izločitev sodnika pa je bila izčrpana z uveljavljanjem izločitvenih razlogov v postopku pred začetkom seje senata Vrhovnega sodišča (oba že citirana sklepa občne seje).

141. Zagovorniki obsojenih Janše in Črnkoviča zatrjujejo, da obsojencema ni bila omogočena obramba, zato je bil kršen 29. člen Ustave (pravna jamstva v kazenskem postopku). O tem, da obsojencem pravica do obrambe ni bila kršena, je Vrhovno sodišče že podalo zaključke tudi pri presoji, da opis dejanja v izreku sodbe vsebuje opis vseh zakonskih znakov kaznivega dejanja in da je obtožni predlog omogočal obsojencem osredotočeno dokazovanje in učinkovito obrambo.
142. V pritožbi zoper sodbo sodišča prve stopnje so le zagovorniki obsojenega Janše konkretno uveljavljali kršitev pravice do obrambe, zagovornik obsojenega Črnkoviča pa kršitve te pravice ni uveljavljal. Ker rednega pravnega sredstva ni izčrpal, in ker v zahtevi za varstvo zakonitosti ni pojasnil, zakaj te kršitve ni mogel uveljavljati že v pritožbi, navedb Vrhovno sodišče ni obravnavalo (peti odstavek 420. člena ZKP).
143. Zagovorniki obsojenega Janše v dopolnitvi zahteve trdijo, da obsojencu na podlagi opisa dejanja v obtožnem predlogu ni bila omogočena obramba. Citirajo določbo 2. točke prvega odstavka 269. člena ZKP, kaj mora vsebovati obtožnica, kar velja tudi za obtožni predlog. Sklicujejo se na sodbo Vrhovnega sodišča I Ips 101/2008, da mora opis dejanja kot historigenega dogodka vsebovati vsa odločilna dejstva, ki konkretizirajo kaznivo dejanje. Poudarjajo odgovornost tožilca v opisu dejanja navesti tudi dejstva in okoliščine, ki omogočajo (1) presojo ali ravnanje, ki se očita obdolžencu, predstavlja uresničitev kaznivega dejanja, (2) določitev, kaj je predmet postopka oziroma dokazovanje in (3) obrambi, da na ta način ve, kaj je predmet obtožbe, to pa je predpogoj za uspešno obrambo. Sklicujejo se tudi na odločbo Ustavnega sodišča U-I-289/95, da mora biti obdolženec seznanjen z vsemi posamičnimi vidiki dejanske in pravne narave obtožbe, ki mu omogočajo obrambo, ta predpostavka pa predstavlja tudi sestavni del pravice iz prve alineje 29. člena Ustave, ki jo EKČP izrecno varuje v določbi a) tretjega odstavka 6. člena. Menijo, da obsojencu ni bila omogočena obramba na podlagi obtožnega predloga, v katerem je bil časovno odprt okvir obtožbe od 10. 8. do 22. 8. 2005, zoper katerega se je težko braniti, ter ponavljajo, da opis dejanja ne vsebuje vseh zakonskih znakov kaznivega dejanja in da tudi sodišče ne ponudi enega samega dejstva, ki bi se kazalo skozi ravnanje obsojenega Janše, da je karkoli konkretnega storil.

144. Del dopolnitve zahteve o pomenu zakonskega znaka sprejem obljube in njegovo pomensko odprtostjo je Vrhovno sodišče že obravnavalo v okviru presojanja kršitve kazenskega zakona po 1. točki 372. člena ZKP in ocenilo, da je opis dejanja sklepčen in da je zato obsojenemu Janši (tako kot ostalima dvema obsojencema) omogočal učinkovito in konkretno obrambo. Opis dejanja je zato v skladu z zahtevami ustavne odločbe in sodbe Vrhovnega sodišča, ki ju citirajo vložniki, ter z določbo prvega odstavka 269. člena ZKP. V obtožnem aktu, obtožnem predlogu je bil podan opis dejanja, predstavljeni so bili dokazi, obtožni predlog je bil obrazložen. Obsojeni Janša in soobsojenca so podali zagovore ter obširno in izčrpno utemeljevali svojo obrambo, tako sami kot s pomočjo zagovornikov (sodišče prve stopnje na strani 52 sodbe ugotavlja, da so obdolženci ob podaji zagovorov natančno odgovarjali na obtožbene očitke). Časovni okvir dejanja je bil datumsko določen, kar je bilo pojasnjeno v točki 44 te sodbe in je omogočal učinkovito obrambo. Zato je treba zavrniti trditve zahteve, da obsojenemu Janši ni bila omogočena obramba, oziroma da obtožba ni določila okvira, s katerim je bil določen predmet razpravljanja pred sodiščem prve stopnje in da ni omogočala zagovora ter učinkovite obrambe, ki je ves čas šla v smeri, da obljuba nagrade ni bila sprejeta. Vrhovno sodišče tako ugotavlja, da ni podana kršitev določb kazenskega postopka iz drugega odstavka 371. člena ZKP, kot posledica kršitve pravice do obrambe oziroma da ni bila kršena določba 29. člena Ustave.
145. V zahtevi in dopolnitvi zahteve za varstvo zakonitosti zagovorniki obsojenega Janše uveljavljajo kršitev določb kazenskega postopka iz drugega odstavka 371. člena ZKP kot posledico kršitve prvega odstavka 395. člena ZKP. Trdijo, da višje sodišče ni odgovorilo na konkretne pritožbene navedbe.
146. Prvi odstavek 395. člena ZKP določa, da mora sodišče druge stopnje v obrazložitvi sodbe presoditi navedbe pritožbe in navesti kršitve zakona, ki jih je upoštevalo po uradni dolžnosti. Po ustavno sodni presoji (odločbe Ustavnega sodišča Up-206/96 z dne 10. 12. 1996, Up-33/98 z dne 26. 2. 1998 in druge) in praksi Vrhovnega sodišča (sodbe I Ips 225/2006 z dne 14. 6. 2007, I Ips 24/2007 z dne 14. 7. 2008, I Ips 176/2009 z dne 17. 6. 2010 in druge) je pritožbeno sodišče dolžno presoditi in obrazložiti vse pritožbene navedbe, ki se nanašajo na odločilna dejstva, in do njih zavzeti stališče. Kršitev prvega odstavka 395. člena ZKP pa je upoštevna le, če vložnik zahteve utemelji ne le kršitev, ampak tudi vzročno zvezo med kršitvijo in nezakonitostjo sodbe.
147. Obveznost sodišča je, da svojo odločitev ustrezno obrazloži, kar izhaja iz 22. člena Ustave. Zahteva, da je sodna odločba obrazložena, je skupaj z obveznostjo pritožbenega sodišča, da odgovori na relevantne pritožbene navedbe, tudi del pravice do pritožbe iz 25. člena Ustave. Sodišče je torej dolžno navesti razloge, na podlagi katerih je sprejelo odločitev. Procesni standard obrazloženosti odločbe

sodišča druge stopnje pa je drugačen kot standard obrazložitve sodbe sodišča prve stopnje, tudi iz razloga smotrnosti. Sodišče druge stopnje se ni dolžno vselej izrecno opredeliti do vseh pritožbenih navedb. Ni potrebno, da ponavlja argumente prvostopenjske sodbe, če se z njimi strinja, zadostuje, da je iz sodbe sodišča druge stopnje razvidno, da se je s temi argumenti in z argumenti pritožbe seznanilo in jih ni prezrlo. Tudi ni dolžno odgovarjati na posplošene pritožbene navedbe. V primeru pa, da se sodišče druge stopnje ne opredeli do pritožbenih navedb, pa bi se moralo, je lahko podana relativna bistvena kršitev določb kazenskega postopka, ki jo zatrjujejo vložniki zahteve.

148. Zagovorniki obsojenega Janše v zahtevi za varstvo zakonitosti navajajo, da je sodišče druge stopnje zavzelo stališče, da gre za tako imenovano indično sodbo in se s tem izognilo odgovorom na pritožbene navedbe. V dopolnitvi zahteve pa na straneh 1 in 2 trdijo, da višje sodišče ni odgovorilo na pritožbene navedbe o bistveni kršitvi določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP. Izpostavljajo obrazložitev sodbe na straneh 34 in 35 sodbe v točki 49, v kateri se sodišče druge stopnje sklicuje na obrazložitev sodbe sodišča prve stopnje na straneh 83 do 100. Vložniki spregledajo nadaljevanje obrazložitve v točki 50 sodbe. Višje sodišče se je v točki 50 in v drugih točkah, ki so bile citirane, pri presoji zahteve o bistveni kršitvi določb kazenskega postopka iz 11. točke prvega odstavka 371. člena ZKP konkretno opredelilo do pritožbenih navedb v točki 7 obrazložitve pritožbe zagovornikov.
149. Zagovorniki trdijo, da sodišče ni pojasnilo, iz katerih dokazov je razvidno, da naj bi bil obsojeni Janša seznanjen, na primer s predlogom, ki so ga na Zagožna naslovili Niittynen, Riedl in Wolf. Dokazati pa pomeni, da sodišče v obrazložitvi sodbe na konkreten način pojasni, na podlagi katerih dokazov šteje za dokazano, da je obdolženi storil dejanje, česar pa v sodbi ni. Ne strinjajo se z obrazložitvijo sodišča druge stopnje na strani 38 „da ima izpodbijana sodba o tem, da je bil obsojeni Janša preko Zagožna dejansko neformalno seznanjen s potekom projekta in samim postopkom, obsežne, prepričljive in tudi že v tej sodbi na večih mestih izpostavljene razloge, zato pritožniki z nasprotno, predvsem posplošeno trditvijo, ne morejo uspeti“. Zagovorniki menijo, da takšna obrazložitev pomeni, da je višjemu sodišču zmanjkalo argumentov. Tudi odgovori višjega sodišča na uveljavljano kršitev kazenskega zakona po 1. točki 372. člena ZKP, kot na primer, „da je potrebno upoštevati celotno vsebino, da je potrebno upoštevati kompleten, v sodbi ponujen opis poteka dogajanja, ki skupaj z abstraktnim dejanskim stanjem predstavljajo celoto, da gre v obravnavani zadevi za tako imenovano indično sodbo“ in podobno, po mnenju zagovornikov kažejo zgolj na to, da gre v konkretnem primeru za konstrukt, ki ga ni moč pojasniti s konkretnimi dokazi, saj obsojenega Janšo z očitki ne povezuje niti en neposredni niti posredni dokaz. Nemogoče pa je tudi dokazati nekaj, kar v opisu dejanja ni konkretizirano.

150.S citiranimi navedbami zagovorniki ne utemeljujejo očitane kršitve določb kazenskega postopka. Sodba sodišča druge stopnje je v skladu z izhodišči, ki jih je oblikovala ustavno sodna praksa. Sodišče druge stopnje je navedlo, katere pritožbene navedbe so bile odločilne za presojo pravilnosti sodbe sodišča prve stopnje, ko je opravljalo svojo kontrolno funkcijo. Ni se le skopo opredelilo do določenih pritožbenih navedb na način, kot to poskušajo prikazati zagovorniki. Na strani 38 sodbe je pritrdilo sodbi sodišča prve stopnje v delu, ki ga vložniki izpostavljajo, ter tudi pojasnilo, da je že na več mestih pritrdilo sodišču prve stopnje, da je bil obsojeni Janša preko Zagožna neformalno seznanjen s potekom projekta. Sodišču druge stopnje ni potrebno ponavljati navedb o odgovorih na pritožbene navedbe. Sodišče druge stopnje je odgovorilo tudi na uveljavljano kršitev določb kazenskega zakona po 1. točki 372. člena ZKP. Ni mogoče trditi, da se sodišče druge stopnje s tem delom pritožbe ni seznanilo in da je navedbe v pritožbi prezrlo ter da ni zavzelo stališča do trditve, da dejanje, opisano v izreku sodbe, ni kaznivo dejanje. V točki 29 je v uvodnem delu pri obravnavi pritožbe zagovornikov obsojenega Janše zapisalo, da gre za tako imenovano indično sodbo, to je sodbo, v kateri sodišče ugotavlja odločilna dejstva na podlagi posrednih dokazov, tako imenovanih indicev. V nadaljevanju pa je, ne da bi se poskušalo odgovorom na pritožbene navedbe izogniti s trditvijo, da gre za indično sodbo, konkretno odgovorilo na navedbe iz pritožbe pri presoji, da sodišče prve stopnje ni storilo kršitve kazenskega zakona po 1. točki 372. člena ZKP (točka 31 sodbe sodišča druge stopnje). Vložniki zahteve zato s kratkimi, iztrganimi citati iz obrazložitve sodbe sodišča druge stopnje ne morejo uspešno uveljaviti, da je sodišče ravnalo v nasprotju z določbo prvega odstavka 395. člena ZKP in da ni presodilo pritožbenih navedb.

151.Zagovorniki obsojenega Janše se ne strinjajo z oceno ter navedbami sodišča druge stopnje, da je bil „slednji (Janša) s potekom projekta, ne le dobro informiran oziroma seznanjen, ampak je v tem projektu, katerega se zaradi nevarnosti kompromitacije navzven sicer ni hotel udeleževati (160.doc, 161.doc, 168.doc, 169.doc in 170.doc), preko Zagožna aktivno sodeloval (89.doc, 101b.doc, 129.doc) in tudi glede dane obljube ni bil zgolj pasivni opazovalec, ampak jo je dejansko sprejel, o čemer ima izpodbijana sodba prav tako prepričljive razloge“. Ocenjujejo vsebino citiranih dokumentov in menijo, da na podlagi teh dokumentov obsojencu dejanje ni dokazano, saj iz sporočil (89.doc, 129.doc, 161.doc, 169.doc in 170.doc), ki jih je Riedl posredoval Niittynenu oziroma obratno (160.doc in 161.doc), ter elektronskega sporočila, ki ga je Cekuta preko Riedla poslal Niittynenu (101b.doc), ne izhaja, da je bil obsojeni Janša seznanjen s potekom projekta, ki se ga navzven ni hotel udeleževati in da je pri tem projektu aktivno sodeloval. Zatrjujejo, da v spisu ni nikakršnega dokaza, da je bil obsojenec seznanjen s potekom projekta, ki se ga navzven ni hotel udeleževati, ali da je pri tem projektu aktivno sodeloval. Glede na vsebino elektronskih sporočil so

nedopustne navedbe višjega sodišča o dokaznih virih, iz katerih naj bi izhajalo, da je obsojeni Janša spremljal, nadzoroval in dajal navodila, kako naj se dejanje prikrije. Navedeno ne izhaja niti iz elektronskih sporočil 119.doc, 121. doc, 168.doc, 169.doc in 170.doc (sodba višjega sodišča, strani 41 in 42). Analizirajo dokument 265.doc, na podlagi katerega sodišče prve stopnje tudi ocenjuje, da je obsojeni Janša sprejel obljubo nagrade za stranko SDS in trdijo, da ni v spisu dokazov, s katerimi bi dokazali, da je obsojeni Janša karkoli vprašal dr. Zagožna v zvezi s točno vsoto, od katere bodo obračunani procenti, in da v spisu ni dokazov, da bi dr. Zagožen vprašal Wolfa za točno vsoto, od katere bodo obračunani procenti, in da tudi ni dokaza, da je bil Wolf pri Riedlu in da bi Wolf kakorkoli povedal Riedlu, o tem kaj naj bi mu povedal dr. Zagožen. Presojajo navedbe Riedla v elektronskih sporočilih o osebi z oznako 007 in trdijo, da je bilo ugotovljeno, da so te navedbe lažne (sklicujejo se na sojenje Riedlu v Avstriji).

152. Citirane navedbe, s katerimi zagovorniki vrednotijo dokaze, ne pomenijo uveljavljanje kršitve določb kazenskega postopka (prvi odstavek 395. člena ZKP), ampak zatrjevanje nedovoljenega razloga za varstvo zakonitosti, to je zmotno ugotovitev dejanskega stanja (drugi odstavek 420. člena ZKP). Pri odločanju o zahtevi za varstvo zakonitosti je Vrhovno sodišče tudi vezano na dejansko stanje, ugotovljeno v pravnomočni sodbi, in na presojo pravilnosti zaključkov sodišč prve in druge stopnje glede obstoja pravno relevantnih dejstev (sodba Vrhovnega sodišča I Ips 49046/2010 z dne 12. 6. 2014 in druge).
153. Zagovorniki v dopolnitvi zahteve pod naslovom „Sodba je sama s seboj v nasprotju“ na strani 4 navajajo, da so v pritožbi v točki 8 zoper sodbo sodišča prve stopnje v devetnajstih alinejah konkretno in jasno ter nedvoumno navedli, v čem je sodba sodišča prve stopnje sama s seboj v nasprotju. Sodišče druge stopnje je na posamezne navedbe odgovorilo povsem pavšalno, na večino navedb pa ni odgovorilo.
154. Zagovorniki le citirajo dele pritožbe (navajajo številke alinej), o katerih da sodišče druge stopnje ni zavzelo stališča, ali pa je odgovorilo le pavšalno. V zahtevi ne pojasnijo, kaj je bilo v pritožbi uveljavljeno in do katerih relevantnih pritožbenih navedb se sodišče druge stopnje ni opredelilo. Navajanje številk posameznih alinej pritožbe ne zadostuje, da bi Vrhovno sodišče lahko presodilo zatrjevano kršitev.
155. Po navedenem Vrhovno sodišče ugotavlja, da zagovorniki obsojenega Janše niso uspeli uveljaviti, da je podana kršitev določb kazenskega postopka po drugem odstavku 371. člena ZKP, kot posledica kršitve prvega odstavka 395. člena ZKP.
156. Zagovornik obsojenega Črnkoviča v zahtevi še trdi, da je prišlo do kršitve enakosti orožij in s tem tudi do kršitve pravice do učinkovitega pravnega sredstva, ker je obramba prišla do novega dokaza elektronskega sporočila, ki ga je dne 19. 9. 2005

poslal Peter Westerhof (EADS) naslovníku Korpju in v vednost tudi Vartiainenu. Sporočilo je Korpi še istega dne posredoval Niittynenu. Na to elektronsko sporočilo se v zahtevi sklicujejo tudi zagovorniki obsojenega Krkoviča. Zagovorniki citirajo vsebino elektronskega sporočila in navajajo, da gre za ključni dokaz. V sporočilu je navedeno, da Krkovič ni povezan z Ministrstvom za obrambo, da je Krkovič prijatelj gospoda Črnkoviča in ima pravico izraziti svoje mnenje, kar pa je kot tako nerelevantno, strogo zasebno in neuradno, da Krkovič ne predstavlja kupca in da za kaj takega tudi nima nobenih pooblastil in da njegovo stališče ne odraža stališča dejanskega kupca. Zagovornik obsojenega Črnkoviča citira del zapisa „... v primeru upokojenega brigadirja Krk...“. Zagovorniki navajajo, da je imelo državno tožilstvo dostop do vseh v finskem spisu razpoložljivih dokazov in da jih ni predložilo v spis. Na podlagi sporočila zagovorniki sklepajo, da so predstavniki Patrie na Finskem od sestanka 1. 9. 2005 dalje vedeli, da obsojeni Krkovič ni oseba, ki bi bila pomembna za posle. Zagovornik obsojenega Črnkoviča citira dele sodbe sodišča prve stopnje na strani 117 in meni, da jih to elektronsko sporočilo izpodbija. Navaja, da sodišče ni dovolj obrazložilo sodbe, saj sodbe v luči tega ključnega dokaza ni moglo obrazložiti, ker ga tožilstvo ni predložilo, s čimer je bila kršena tudi pravica do učinkovitega pravnega sredstva.

157. Na podlagi elektronskega sporočila, s katerim sodišče v času sojenja ni razpolagalo, zagovornik obsojenega Črnkoviča ne more uveljavljati, da sodba nima razlogov o odločilnih dejstvih in da je bila kršena pravica do učinkovitega pravnega sredstva. Zagovorniki obsojencev ne pojasnijo, ali je bil ta dokument tudi med zaseženimi sporočili na Finskem in če je, ne obrazložijo, kdo ga je predložil v finski spis, torej katera stranka, finski tožilec ali kateri izmed obdolžencev in kdaj. Trditve zagovornikov, da navedeni dokument, ki so ga sodišču predložili šele po pravnomočnosti sodbe, ovrže tezo o Krkovičevem vplivu, ne pomenijo razlogov, s katerimi se lahko uspešno uveljavlja vloženo pravno sredstvo.

158. Po navedenem je Vrhovno sodišče, ker ni ugotovilo kršitev zakona iz 1., 2. in 3. točke prvega odstavka 420. člena ZKP in so bile zahteve zagovornikov obsojencev za varstvo zakonitosti vložene tudi zaradi zmotne ugotovitve dejanskega stanja, kar ni dovoljeno, zahteve zavrnilo kot neutemeljene (425. člen ZKP).

159. Zagovornik obsojenega Črnkoviča je predlagal, da naj se izvršitev pravnomočne sodbe odloži ali prekine. Vrhovno sodišče ugotavlja, da po pregledu spisa ni bilo pogojev za tako odločitev v času do odločanja o zahtevi za varstvo zakonitosti.

160. Odločba o stroških postopka temelji na določbi 98.a člena v zvezi s prvim odstavkom 95. člena ZKP. Stroški predstavljajo sodno takso, ki jo mora plačati vsak obsojenec. Takso je Vrhovno sodišče odmerilo po tarifnih številkah 7113 in 7152 Zakona o sodnih taksah, ob upoštevanju v pravnomočni sodbi ugotovljenih premoženjskih razmer vsakega od obsojencev ter zahtevnosti postopka.

Ljubljana, 1. oktober 2014

Zapisnikarica:
Ana Kirm, l. r.

Predsednik senata:
Branko Masleša, l. r.

Ta prepis je soglasen z izvornikom.
Podpis pristojnega delavca sodišča: